

nemzeti szellem és kultúra fokozására és fejlesztésére folyhatna be sikeresebben!

Ezekután szabadjon itt röviden jelezni, a kath. egyházalap szerkezetének épségbentartása mellett miként kontemplálom én a kath. autonómiát? Mondanom sem kell, hogy itt egyedül csak saját egyéni véleményemet nyilvánítom, melylyel szemben tehát más ellenvélemény is jogosult; saját nézetemet adva elő, mely téves is lehet és éppen azért a szives korrekciót köszönettel fogadom.

A kath. egyházban *hierarchikus szervezeténél* fogva a *püspök* a tanítói, kormányzói és kegyesztői hatalom. Az *apostoli király* a legfőbb kegyuri jog, övé a parlamentáris rendszer következtében felelős kormánya által gyakorlandó főfelügyeleti jog. Annak, aki a kath. autonómiához *alaposan* akar hozzá szólni, e nativ és szerzett jogokon kívül figyelemmel kell lenni a patronátusi viszonylatokra is, és figyelmen kívül nem hagyhatja a kath. alapokat és alapítványokat sem.

A kath. egyházban a püspököt illeti meg a potestas magisterii — a főtanítói hatalom és jog. Miből önkényt következik, hogy hit és erkölcs dolgaiban más tant hirdetni, tanítani nem szabad, mint amelyet az egyház központjával egyességben levő püspök hirdet és tanít.

E jog és hatáskörön túl azonban a kath. autonomia igen széles és üdvös befolyást és jogot gyakorolhat népiskoláink, középtanodáink békés külfejlesztésére, . . . sőt az idővel felállítandó kath. egyetemünkre is. — Nevezetesen jogot nyerhet 1. iskolai alapszabályok alkotására, az elavultak módosítására; 2. tanfelügyelők kinevezésére és a tanfelügyeletnek az eddiginél sikeresebb eszközítésére; 3. iskolák szaporítására, tantermek kibővítésére; 4. fegyelmi ügyekre stb. A kath. autonómiának ily irányú és kath. szellemű munkaköre csak emelne iskoláink színvonalát!

A kath. egyházban a püspököt illeti meg a potestas regiminis — a kormányzói hatalom. És bizonyára a püspök eme jogát, hogy az egyházmegyét kormányozza, — hogy rendeleteit közvetlenül intézhesse alantasaihoz és ezeket felelősségre vonhassa, hogy az egyházfegyelmet fenntartsa, még koercitív módon is ha szükséges; hogy papjait az egyházmegye szükségletei és követelményei szerint alkalmazhassa, a püspök eme jogát érvényben kellend tartani, még autonomia mellett is.

A püspök e sértetlenül fentartandó jog- és hatásköre mellett azonban annak némileg *tanácsosa* és így nem döntő, hanem *consultativ* szavazattal bíró tanácsosa lehetne az egyházmegyei autonómikus testület a szoros értelemben vett belügyeken kívül oly dolgok, melyeket az egyházmegye fontos érdekeinek veszélyeztetése nélkül az autonómikus testület elé visz, a püspök. P. o. kitüntetés, alapítványozás; az egyház általános érdekköre, hogy így a püspök ne lenne sereg nélkül, hanem a sereg vezére után indulna lelkesülten és tömörülten.

A potestas ministerii — a kegyesztői hatalom a püspöké a maga teljes egészében és egész sphaerájában.

Ha Imre és II. Endre magyar királyok ko-

rát kivesszük, úgy a hazánkban a legfőbb kegyuri vagyis apostoli jogból kifolyólag az egyházi méltóságokat és püspökségeket mindenkor az apostoli magyar király adományozta . . . a római szentszék jogainak sérelme nélkül.

Az apostoli király e joga még kath. autonómia mellett is — fentartandó — csak a joggyakorlat módja fogna módosulni, természetesen az illető faktorok beleegyezésével és hozzájárulásával. Ezen pedig alig lehet kételkedni, miután sem az egyház és haza érdekeinek megsértése, sem a pápa és király jogának megrövidítése nem céloztatik. Létezik-e azonban ily minden igényt kielégítő expediens? Én példát hozok fel erre; illetékesebb körök azonban helyesebb módot fognak keresni és hiszem találni is.

A megoldás egyik neve az lehetne: a kath. kongresszus gyakorolja a kijelölési jogot; a kijelöltek névsora a felelős magyar kormány útján terjesztetnék a felség elé . . . a többire nézve fenmaradna az eddigi gyakorlat. Vagy: a felség saját felelős kormánya útján terjesztetné a kath. kongresszus elé a kandidáltak névsorát. E jelöltek közül egyet hozna ajánlatba a kongresszus és a király ezt kinevezné, — az eddigi szokás és további eljárás minden sérelme nélkül.

Mielőtt azonban a kath. autonómiát életbe lehetne léptetni, ezt megelőzőleg meg kellend oldani a kegyuri kérdést. A patronatus: jogot ad és teherrel jár, mely jobbadán birtokhoz vagyont kötvé. Ki fogna gyakorolni a kath. autonomia életbeléptetése esetében az egyházi javadalmak betöltése körül a választási jogot? És milyen módzatok mellett? e kérdésre a r. k. hitközségeknél divott eddigi gyakorlat megnyugtató választ nyújt. És bizonyára a püspök és hitközség joga biztosítva leend a hármas kijelölés, választás vagy bemutatás és kinevezés által.

Hát a patronátussal járó teher honnét és miből fedeztessék. Felelem: kegyuraink, kik nagynevű őseikhez méltó buzgósággal önzetlenül és nemeslelkűen viselték és viselik mind ez ideig a kegyuri terheket, és kik a kath. egyház iránti fiú ragaszkodásból egymással mintegy versenyre kelve, nagylelkűen fedezték egyházuk nagyobb szükségleteit; én ezen a szó legszorosabb értelmében vett kegyes uraságok fejedelmi bőkezűségéből nem alaptalanul reményleni bátorodom: hogy a kegyuri teher egyszer s mindenkor megváltásáért bizonyos összeget fognak folyóvá tenni őseik által alapított és utódaik nagylelkűségéből fentartandó templomuk javára. De ezenkívül ottvan a vallási, a tanulmányi alap, mely a kath. autonomia kezelése alá bocsátandó, az állam felügyeleti, illetve az apostoli király főfelügyeleti jogának fentartása mellett.

És a püspökök jövedelmeivel, birtokaik kezelésével mi történjék? E kérdésre én nem válaszolok. Felelnek arra a tények. A kalocsai érsek jövedelme, jövedelme vala a nemzetnek és egyházmegyéjének. Nemzeti és kulturális célokra, úgy az ország, mint egyházmegyéje javára gazdagon csörgedező forrás vala dr. Haynald Lajos bíboros érsek ur, kit az Ur Isten sokáig éltesen.

L. M.

Sándor Béla főispán, főispánságának 10-ik évfordulója alkalmával — mely e hó 20-án volt — számos helyről, tisztelőinek s barátinak hosszú sorától kapott üdvözlőleveket. Mi a magunk részéről is a legőszintebben gratulálunk főispánunk siker- és hazafias működéséhez, mellyel 10 évi igazgatása alatt e megye közjává, békéjé, határozatosan előmozdította. Nem jubilál a megye ünnepekkel, hanem jubilál a polgárok zöme azal a méltánnyal és bizalommal, mellyel a főispán működését állandóan kísérte.

Az állami bevételek. A „Pol. Corr.” jelentése szerint az állambevételek igen kielégítően folynak. Ha ez tovább is így tart, előre látható, hogy az 1890-diki mérleg, nem mint a költségvetési előirányzat praelimálta, 0,5 millió forint hiánnyal, hanem több millió forint fölösleggel záródik.

Magyarország mint külön állam. Sokat panaszkodtak Magyarország állami önállóságának ignorálása miatt a különféle nemzetközi egyezmények és tárgyalások alkalmával. Annál nagyobb meglepéssel vesszünk róla tudomást, ha azt tapasztaljuk, hogy hazánk önállósága a nemzetközi érintkezésben is kifejezésre jut. Ily esetről értesülünk egy osztrák írónak, dr. Schwabnak a nemzetközi vasuti jogról írt legújabb könyvéből. A nevezett író mély bánkódással és őszinte bosszúsággal beszéli el a következő esetet: Az I. és II. konferencián, mely a nemzetközi vasuti egyezmény tárgyában tartott Bernben 1878 és 1881-ben, a szerződő felek még a következő sorrendben szerepeltek: „Allemagne (Németország), Autriche-Hongrie: (Ausztria-Magyarország), Autriche, Hongrie, Belgique stb.” Már az utolsó III. konferenciára szerződő felek a következő sorrendben szerepelnek: „Belgique, Allemagne, Autriche, Russie, Suisse, Hongrie.” Ekkor már Ausztria is, Magyarország is mint külön államok vannak felsorolva és mint ilyenek járulnak hozzá az egyezményhez. Az osztrák író ehhez különféle magyarázatokat fűz, melyek csakis a monarchia közjogának hiányos ismeretéből származhatnak.

Egy közérdekű miniszteri leirat az ügynöki iparról. A keresk.-miniszter a következő rendeletet intézte a törvényhatóságokhoz: Tudomásomra jutott, hogy főleg nagyobb városokban mindegyre szaporodik azon ügynökök száma, kik az elsőfoku iparhatóságok által „ügynöki ipar gyakorlására” kiadott iparigazolványok alapján művészi foglalkozás címén szereplő egyének közvetítésével foglalkoznak, sőt ezen foglalkozás ürügye alatt különösen a keleti tartományokba magyar alattvalókat, kiváloan néket szerződötnek és a szerződést vagy szegődést közvetítik. Miután ez ügyben általam elrendelt vizsgálat nyomán megállapított, hogy az illetők többnyire az „ügynökség” általános kifejezésével jelzett iparigazolvánnyal bírnak s ez alapon magukat foglalkozások közvetítésére is feljogosítottaknak vélik, szükségesnek látom az iparhatóságot arra figyelmeztetni, hogy a foglalkozás-közvetítése, ipar szerint megkezdése és gyakorlása az ipartörvény 10. §-a szerint engedélyhez kötött iparágat képezvén, az a törvény 4. §-ában körtírt iparigazolvány alapján nem gyakorolható, hanem megkezdése és gyakorlása az ipartörvény 10., 11., 12. és 15. §-ában szabályozott módzatokhoz és feltételekhez van kötve. Felhívom tehát (a címet) utasítsa az alatta levő elsőfoku iparhatóságot, hogy a mennyiben tudomására jutának annak, miszerint a foglalkozás-közvetítési ipar az ipartörvény 10. §-a szerinti engedély nélkül üzetik, az ipartörvény 158. §-a) pontjában megállapított megtorlást annál szigorubbán alkalmazzák, mert a fentebb jelzett visszaélések megállítására érdekében is szükséges annak ellenőrzése, hogy a foglalkozást közvetítő a többször említett törvény 15. §-ában kötelezőleg előírt könyvet vezesse, melyből mindenkor kideríthető legyen az, hogy a foglalkozást kereső egyén kihez szegődötett. Tudomásom van továbbá arról is, hogy még a szabályszerű engedély alapján működő s foglalkozást közvetítő ügynökök is tul szokták lépni az ipartörvény által megvont üzleti korlátokat, a mennyiben az illetők nem csak foglalkozások közvetítésére szorítkoznak, hanem ily célból szerződéseket is kötnek. Miután a foglalkozást közvetítő

gyermekek játszadoztak a padlón, gyönyörködve a szerte-szét, darabokra tördelt játékszerekben; a legkisebb, egy szőkefűrtű, aprószerű, alig két éves poronty, harsány kacagással lovagolt, egy katonazubbonyba öltözött négykézláb mászó férfiú hátán, ki ritka kedvteliséssel hentergett a gyerekek között a földön.

E kedves idyll-jelenet hirtelen áttekintése után, megkértem a börtönört, mutatná meg nekem a többszörös rablőgyilkossággal vádolt, vizsgálati fogságban levő katonaszökevény, Szabó Lajost, és engedné meg, hogy vele röviden beszélhessek.

— Nem kell messze fáradsunk, — mondá az öreg — itt játszadozik éppen a gyerekekkel.

Szabó Lajos neve hallatára felegyenesedett, katonás állásba vágta magát és szalutálva alázatosan odaszólt: „Parancsoljon, profosz ur!”

Most, midőn alkalmam volt egészen szemügyre vehetni egy szabályos, szép, vállastermetű legényt láttam magam előtt, erősen barna arcszinnel, sötétlen villogó fekete szemekkel, gondosan ápoltságú bajusszal, hollószínű fényes haja a leggondosabban volt katonásan a halántékára fésülve, lábán a eszma és a bilines ragyogott a tisztaságtól és a rajta levő foszlányos katonaruha is világosan elárulta viselője kicsinyes és még a börtönben sem szűnő betyár hiúságát. — Meglepetéssel szemléltem ezt az üde, mondhatnám értelmes arcot, ezt a rugékony, izmos, erőteljű duzzadó alakot; semmi, semmiféle rajta, a mi az iszonyú bűnökre vallott volna, miket ez az élete tavaszán álló legény az egész ország rémületére elkövetett; csak az ajak körül kigyózó sajátos, cynikus vonások sejtették, milyen vad szenvedélyek szunnyadozhatnak, a látszólag sima és nyugodt külső alatt.

Beszélgésembe bocsátkoztam vele és az egyenes nyílt modor, az erőteljes, természetes észjárás melyet tanusított, csakhamar eloszlatta irítozatomat és nyugodtan hallgattam tőle régig, szomorú történetét, melynek előadása alatt gyakran észleltem, mint igyekszik egyszerű, természetes észjárásával, elkövetett nagy vétkeit ösztönszerűleg, lélektanilag mentgetni és azoknak nagy részét mint a fátum elkerülhetlen csapásait következtetesen feltüntetni. . .

— Édes apám, az Isten nyugtassa, becsületes, jó-
ravaló gazdaember volt Álmosdon, a hol születtem és
édes apám haláláig iskolába jártam; szerettem tanulni, és
cimborámmal Vass Sándorral mindig elsők voltunk és a
tanító ur nagyon kedvelt bennünket; de a mint édes
apám lehunytá örökre a szemét, felfordult világ lett a
házunknál; egy részeges, kártyás, rossz hírű ember járo-
gatott hozzánk, kibén édes anyám kedvét találta, — en-
nek köszönhettem minden bajomat. Kikergettek a házból,
apám jussából; étlen-szomjan hagytak, mert édes anyám
mindenét a szeretőjébe tömte volna; gazdátlanabb voltam
a kutyánál; az éhségtől elgyötörve, hideg télvíz idején a
pajtában kellett hánkyolódnom, melynek hasadékaiban a csi-
pós szél úgy üvöltött be, hogy a lelkem is megfagyott.
Sándor cimborám könyörült meg rajtam és noha ő öreg-
apjával, a szegény napszámmal, egy szegényes tapaszt-
tot viskóban lakott, megosztotta velem meleg vackát, néha
még a betevő falatját is; úgy voltam náluk, úgy tartot-
tak, mint a tulajdon magzatjukat. Haza nem mertem
menni; a mig édes apám keservesen szerzett vagyonából
tellett, az az ember szüntelenül a koresmákat járta, és ha
a házba tettem a lábamat, kirugdalt, mintha neki ott
több jussa lett volna. Birtam volna csak a mostani erőm-
mel, meg a mostani eszemmel, megmártottam volna benne
tővig a késemet!

Lajos szeméi ez emlékeknél vadul forogtak, széles
melle zihált és szikrázó tekintete bizonyította, milyen gyű-
lölettel gondol arra az emberre vissza . . . Lecsillapulva,
ismét felvette az elbeszélés fonatát.

— A milyen szomorú a gyerekségem, olyan keser-
ves volt a legénykorom is; a mig a kis vagyonban tartott,
addig ott garázdálkodott a mostohám, mikor az utolsó
szögnek is a nyakára hágtak, ott hagyta anyámat nyomor-
úságban, három neveletlen gyerekekkel, beteg, szegényen
— kenyérkereső nélkül. Akármilyen volt, mégis csak
szülőanyám — így gondoltam magamban — hazatértem
hozzá, segítettem bajában, amennyire szegénységemtől
tellett.

Azután besoroztak katonának; szegény Sándor cim-
borámnak majd megszakadt a szive utánam; ő is be akart

állani a kedvemért, de nem engedtem, mert édes apjának,
a gyámoltalan öregnek ő volt az egyetlen támasztéka, ke-
nyérkeresője. Berukkoltam Debrecenbe, eltelve keserűség-
gel, hogyha már besoroztak, mért nem vittek huszárnak,
ami világeletemben mindig kívántam lenni. Annnyira gyöt-
rött, annyira kínzott a bakamondér, hogy egy párszor rep-
porton is voltam, hogy tegyenek át a huszárokhoz; de
hogy tettek, azért se tettek; pedig ott talán jobban meg-
becsültem volna magamat; ha egyéb nem, de egy lovam
lett volna, akivel bajaimról elbeszélhessek.

Hazulról csak nagy ritkán hallottam hírt, pedig sze-
rettem volna egyet-mást hallani Sándorról, no meg — a
szeretőmről is; mert tetszik tudni, a nélkül az ilyen ma-
gamszörű legények nem igen tudnak meglelni. Bár ne
lett volna, — bár soha asszonyt ne ismertem volna, —
nem lennék itt, olyan nehéz sorban, amilyenben vagyok . . .

Az álmosdi asszonyok, akik úgy hébe-korba heti-
vásárra járogatnak le Debrecenbe, hogy Karácsony táján,
egyszer csak azt hozták hírről, hogy Bársony Klári — így
hítták a mátkámat — hozzá ment Döme Ambrusoz, a
pécsi vasuti felügyelőhöz feleségül.

Azt hittem, hogy felfordult velem a világ; a szivem
gyökereig nyilallott, — magam sem tudom, hogy jutottam
be a kaszárnyába! Hát mért hittegetett, mért hazudta,
mért fogadta, hogy szeret — ha tudta, hogy nem igaz?
Hogy volt lelke, hogy nem égett le az orcaja, hogy nem
sülyedt el ott az Ur oltára előtt, mikor másnak hazudta
azt, amit nekem esküdött holdvilágos éjszakákon? . . .

Ez gyötört, ez kínzott mindig; ez járta az eszemet,
mikor beállott az este; úgy hánkyolódtam a szalmaszá-
kamon néha éjfélig, néha hajnalig; hiába szoritottam le
öklömmel a szememet, hiába került az álom. Hát így
hagyjam én magamon ezt a csúfot? azért töltsek itt ki
becsületesen három esztendő, hogy aztán otthon az utolsó
gyerek is csúfot üzzön belőlem?

Nem teszem; nem hagyom ennyibe; nem olyan le-
génynek ismerték Szabó Lajost, a kivel így, ilyen köny-
nyedén lehessen elbánni!

Karácsony estvéjén volt; mindenki aludt már körül-
löttem; a napos-káplár a másik szobában lehevredett;
felöltöztem, magamra kaptam a köpönyegemet, hónam alá

Melléklet a „Bácska“ 99-ik számához.

fizlet tulajdonosának fizetkőre, iparendélye keretén belül, csakis a közvetítésre szorítkoztatik, ellenben a foglalkozást kereső és a foglalkozást adó közötti irások szerződés megkötése semmi esetre sem tartozik fizetkőre, utasítom az iparhatóságot, hogy a foglalkozás közvetítőket szerződések megkötésétől tiltsa el, — kijelentvén az illetőknek egyszersmind, hogy ezen tilalom áthágása esetében a törvényes kihágási eljárás fogna ellenük megindítani. Midőn elvárom, hogy az iparhatóságok az ezen rendelkezésben foglalt célszabályoknál kebleg megfelelni szigorú kötelességüknek ismerjék, egyúttal megjegyzem, hogy a szinészeti ügynökségek, vagyis színházak művészeti személyzetét és szinművek előadási jogát közvetítő ügynökségek, mint közművelődési intézményeket szolgáló közegyek, az ipartörvény alá nem esnek, hanem az utóbb említett közvetítések csakis a belügyminiszter ur engedélye alapján gyakorolhatók.

Központi árucarnok Zomborban.

Hogy Zombor városa, mint törvényhatóság, érzékel bir az ipar és kereskedelem érdekei iránt, fényesen bebizonyította akkor, a mikor a jövő iparos és kereskedő nemzedék kiképzéséről oly nagylelkűen gondoskodott; felállított alsófokú ipar és kereskedelmi iskolát, ezek fölfe magasabb kereskedelmi iskolát és ezen intézeteket évi 8—10 ezer forintnyi költséggel tartja fenn, sőt a felső kereskedelmi iskola számára már a tavaszszal új, diszes otthont is teremti; hogy a város az ipar és kereskedelem előmozdítását célzó társadalmi mozgalmakat is élénk érdeklődéssel kíséri, megmutatta azáltal, hogy a csak nemrégiben, a múlt 1889-dik évben rendezett iparkiallítását úgy erkölcsileg, mint anyagilag is a legmelegebben támogatta. S hogy ily előzmények után városunk ott, a hol az ipar és kereskedelem emeléséről lehet szó, a jövőben sem lesz szűkebbül s töle telhetőleg támogatni fog ez irányban minden reális eszmét, minden egészséges mozgalmat, arra nézve garanciát nyújtanak azon kiváló férfiak, akik e nemes város élén állanak s annak ügyeit biztos kézzel, bölcs tapintattal vezetik.

A társadalom, a közönség szintén jó indulatú iparos és kereskedelmi osztályunkkal szemben azt, a mit Zomborban beszerezhet, ritkán rendel meg más helyről. S ha e téren iparosaink, kereskedőink itt-ott mellőztetnek is, valljuk be őszintén, hogy annak a legtöbb esetben van jogos alapja. Nem akarok most e helyen iparosaink izléséről, a szolid árakról és az ígéreteknek pontos, lelkiismeretes betartásáról beszélni, — elég, ha ezekre, mint a közönség tartózkodásának kiválóbb okaira, röviden csak rámutatok s áttérek cikkem tulajdonképeni tárgyára, — egy oly tárgyra, a mely iparost és közönséget egyaránt érdekel, a mely hasznára válik úgy a termelőnek, mint a fogyasztónak.

Iparosaink sokszor panaszkodnak, hogy készítményeiket nem adhatják el, a közönség pedig, hogy Zomborban iparosainknál csak megrendeléseket tehetnek; kész árukat, a melyeknek szoliditásától a készítő cég garantíroz, izléses kiállításáról pedig személyesen győződhet meg, nem vehetnek.

Igazolt az egyik és igazolt a másik panasz is.

Az iparos, a ki amugy is érzi a nagyipar nehéz nyomását és szegénységgel küzd, nem mehet be oly tárgyak készítésébe, a melyek nemesebb ambícióját kielégíthetnek; a melyekben esztét, ügyességet, tanulmányait, izlését egész lelkével megnyilatkoztathatná, de a melyekre csak *évek mulva* kap vevőt. Munkáját, amugy is szegényes kis lakásán, raktáron kellene tartania; az anyag évről-évre veszt értékéből; a divat, az izlés változik és dacára annak, hogy a befektetett tüke időközben hasznát sem hoz, évek mulva igen sokszor potom áron kényyszerül nehéz fáradsággal előállított munkájától megválni. Szerény anyagi helyzeténél s elfoglaltságánál fogva bent a város központjában fizetlet nem tarthat s miután ekként kész iparikkait a közönségnek be nem mutathatja és így nem értékesítheti, inkább lemond minden ambícióról, lemond minden nemesebb törekvésről s

a puskát, egypár olvasatlan éles patronyt a zsebembe, aztán nekiindultam — a világnak. Szakadt a hó, szinte elvette a szemem világát; süvöltött a szél, kavarta a hódarát; mentem-mentem a hóborított mezőkön, tarlókon, mentem a merre a vérem kergetett. Ejjfel után lehetett az idő, mikor a vámos-pérsi bakterházhoz jutottam; a szobában világosság volt, egymás mellett ültek az asztalnál, a vasuti ör és az én elveszett boldogságom; kicsaptam az ajtót, boldog ünnepeket kívántam, de mielőtt Döme Ambrus fogadhatta volna, rásütötte a puskámat. Nagyon sikoltva, hanyatt vágódott a földön. . .

Vérét látva, lecsendesedett az én nyargalozó vérem is, és mikor kívánszorogtam megint a hidegre és a szakadó hópelyhek izzó homlokomat csapkodták, eszemre tértem, gondolkodni kezdtem. . .

Hát ide jutottam? Gyilkos vagyok, — gyilkos lesz a nevem? En uram teremtem, ments meg minden anyagzatot az ilyen véres karácsonytól!

A megjegyezésed, sötét, utszéli akácfa, a szürke éjszakában terpeszkedő szalmalmok vitorlái mint kísértetek meredeztek felém; a csipős szélben ezer meg ezer hangot hallottam a fülemben üvöltöni, és mind csak azt mondta, azt sóhajtottá rémségesen: „Gyilkos! Gyilkos vagy!”

Igy értem be Álmosdra Sándorékhoz; elmondtam neki mindent, szörnyű tettemet, elmondtam neki, hogy most már futóbetyár leszek; szegény Sanyó, magammal rántottam a veszedelembem, nem akart elmaradni tőlem; még a mostoha apámnak se kívánnám azt a hánytatott keserű életet, a melyet miunk ezután élünk; bűnről-bűnre, vérről-vérré szomjuhozunk; és hiába tértünk be éjjelenként a halápi eszárdába, hiába ittuk le a háborgó lelkiismeretét, nem lehetett azt agyoninni. . .

Neszét is vettük, hogy keresnek megyszerte; olyan helyre húzódtunk hát, a hol azt gondoltuk nem is keresnek; elbujtunk Álmosdon a Sándor szeretőjénél, de Barez Dani külön legényeket is kérekerített már, elfogott bennünket is. Engem átadtak a katonatörvénynek, szegény Sándort — a kit én rántottam bajba — elítélték 15 esztendőre, elvitték Illovára, mert hát ő fiatalabb mint én,

egyszerűen csak máról holnapra él, — az esetleg megrendelt munkákból s apró javításokból tengődik.

A közönség viszont látni akarja azt, a mit vásárolni kíván. Nem bizhatik föltétlenül az iparos izlésében s bár a helybeli iparosok munkájának szoliditásától s mérsékelt árától meg van győződve és érzi vizsátságát annak, hogy a helyi-ipart mellőznie kell, mégis, az előbb felhozott okoknál fogva, inkább a silányabb és drágább *kész* után nyul. Valaki pl. egy-két szobóra való butort akar venni; kész munkát helyben nem kap, legfeljebb egyiknél egy szekrényt, másiknál egy egészen más izlésben készült asztalt, a harmadiknál az előbbiektől teljesen eltűtő más butordarabot; ha látatlanba, vagy rajz után megrendel, tudja, hogy azt az iparos Budapestről, vagy Bécsből fogja meghozatni, s így, nem természetes-e, ha a helyett, hogy magát sok huza-vonának tegye ki; ha a helyett, hogy a közvetítést drágán megfizesse, inkább maga keresi fel nagyobb városok nagy raktárait s az izlése szerint kiválasztott *kész* tárgyakat veszi meg. Pedig hogy csak e cim alatt is hány ezer és ezer frt. megy ki évenként, arról legkésebben beszélhetne a házaságok statisztikája. S vajlon körülményeink között nincs-e a közönségnek is igaza?

E közös bajon, amely egyformán érinti az iparost és a vásárló közönséget, amely iparunk fellendülését súlyos kézzel tartja lenyűgözve, amely évenként sok, nagyon sok ezret visz ki városunkból, van hivatva segíteni a felállítandó *árucarnok*.

Az árucarnok tulajdonképen egy állandó kiállítás, egy alkalmas központi helyen felállított állandó nagy bazár, amely átveszi az iparosok késztermékeit, azokat főbb iparágak szerint izlésesen elhelyezi s szabott áron elárúsítja.

Vizsgáljuk már most, hogy minő előnye lennének ezen csarnoknak a közönség s minők az iparos osztály szempontjából?

A közönség legtöbb szükségletét egy helyen elégíthetné ki, ami kényelmi és az idő kímélése szempontjából igen nagy előny. A tárgyakra irt szabott árak mellett biztosítva lenne az esetleges túlfizetés és a rázedetés ellen. Az iparosok összeállva, oly egyöntetű és teljes munkákat mutathatnának be (pl. teljes házberendezéseket), amelyeket eddig csak más nagyobb városokban találhattunk együtt s így azokat — minden nehézség nélkül — helyben lehetne beszerezni. Iparosaink izlése, ügyessége, munkakedve folyton fejlődnek s rövid idő alatt a legkényesebb izlésű közönség óhajai is kielégíthetnek. A meglévő minták mellett könnyebb lenne az azoktól egyben másban eltérő tárgyak megrendelése. E mellett az iparosok a csarnok számára folyton dolgozhatnak, sok kezét foglalkoztathatnának s nagyobb lévén a forgalom, mindent olcsóbban is adhatnának el. De nem csekély megnyugvást kölcsönözne a közönségnek még azon körülmény is, hogy ismert cégtől vásárol s így, ha időközben hiányok merülnek fel vagy javításokra lenne szükség, a legilletékesebb mesterhez, a tárgy elkészítőjéhez fordulhat.

Ha a közönséget oly sok érdek fűzi e csarnokhoz, mennyivel óhajtatandóbb lenne annak felállítása az iparosok érdekében!

Az iparos kész árukat alkalmas helyen, a központi felállított iparcsarnokban, aránylag csekély térjű lefizetése mellett állíthatja ki s azokra a becsértéknek pl. $\frac{2}{3}$ -ad része erejéig a csarnokkal kapcsolatban álló iparos hitelszövetkezettől olcsó kamatra előleget vehetne fel. A nyers anyagot nagyobb quantumban, lehetőleg első kézből, olcsón szerezhetné be; meghozathatná azon gépeket, amelyek nélkül ez idő szerint a gyáriparral a versenyt fel nem vehetné; s hogy a gyáriparral más téren is sikerrel megküzdhessenek, behozhatná az okserű munkafelosztást; ezáltal egymas munkáit kölcsönösen kielégíthetnék, iparuk bizonyos ágában finomult izlést s nagyobb ügyességet hozhatnának be. A csarnokban elhelyezett egyik cikk a másiknak csinálva propagandát; ha valaki pl. egy butordarabot akar venni, a csarnokban levő cikkeket is megnézi s alkalmilag azokból is fog vásárolni. De amit leginkább kell ki-

talán még becsületes ember is lehet belőle, ha kitölti az idejét.

Engem meg mióta itt tartanak, mégse dőlt el a sorom! Hej pedig tudom mi lesz ennek a vége! Megérdemlem, nem tagadom! Az a lány — az a lány! Ha hü lett volna hozzám, sohse tértem volna le a tisztesség útjáról!

Mikor történetét befejezte, két könyecsepet morzsoltszét kérges tenyerével szemeből.

Egypár hóval ezután Szabó Lajost a hadbíróóság halálra ítélte és az ítelet rajta az aradi várban végre is hajtatott.

A földi igazságszolgáltatásnak elég volt téve!

ÖTLETEK.

A tanulást el lehet felejteni; a felejtést nem lehet megtanulni.

Haragja van a galambnak is, csak nincsen hozzá karma.

Az önszeretettel a szeretetnek minden jelensége együtt jár; egyet kivéve: nem tesz boldoggá.

Örök szerelem nincs. De minden igaz szerelem magát örökösnek tartja.

Sok ember, amit meg nem tenne azért, hogy a jóbarátait megörvendeztesse, megteszi, hogy felboszantsa az ellenségeit.

A könnyelműség szerencse — a baj után.

Révész Ernő.

emelnem, ez árucarnok a zombori iparnak nemcsak helyben, hanem messze vidéken is tiszteletet, hírnevet szerezne s ezáltal, míg egyrészt a helyi szükségletet — más városok kizárásával — teljesen kielégítené, másrészt az exportot is magas fokra emelhetné.

Elősoroltam főbb vonásokban azon előnyöket, a melyeket egy szerencsés kézzel vezetett virágzó árucarnok ugy a közönségnek, mint különösen az iparos osztálynak nyújthat.

A múlt évben rendezett ipar-kiállítás megmutatta azt, hogy e város iparos-osztálya tud nagyot és szépet alkotni. A két nagy épület, amelyekben a kiállítás el volt helyezve, alig volt képes a sok hasznos és érdekes tárgyat befogadni; a csekély 20 kros belépő-jegyekből, nem számítva a város, a takarékpénztár, a keresk. és iparbank, az önszegélyző szövetkezet és egyesek nagylelkű adományait, közel másfél ezer frt folyt be. A múlt évben bebizonyította ezáltal az iparososztály életrevalóságát, a közönség pedig azt, hogy a hasznos, a szépet pártolni, támogatni tudja. Adja az ég, hogy az idei év lebonyolításával egy ébredő új, szebb jövőnek vessük meg alapját! Vegyünk minél tömegesebben részt a karácsony másodnapján ez ügyben megtartandó értekezleten s kövessünk el mindent arra nézve, hogy városunk az új esztendőben ismét egy életerős új intézménnyel, az árucarnokkal legyen gazdagabb!

Zsulyevits Ernő.

Helyi és megyei hírek.

A beállott karácsonyi szent ünnepek miatt — miután lapunk legközelebbi száma december hó 30-án jelenik csak meg — jelen számunk, nemcsak két ivnyi tartalommal jelenik meg, de kárpótlásul előfizetőinknek még egy rendkívüli melléklettel „A BÁCSKA“ karácsonyi száma — val, mely szinte teljes két ivből áll, kedveskedtünk. — Lapunk olvasó közönségének és munkatársainak boldog ünnepeket kívánunk.

A „Bácska“ 99-ik száma rendkívüli mellékletének tartalma: *Karácsony*. Dr. Margalits Edétől. — *Az év krónikája*. Dr. Marschalkó Jánostól. — *Megyéink és az államosítás*. H. M.-tól. — *Vezérlő politikai eszme*. Dr. Lovász Márton-tól. — *Egy kis konzervativizmus*. Nemo-tól. — *Nemzeti nevelés*. Pozsonyi Bélától. — *Karácsony*. Hiadortól. — *Karácsony*. L. M.-tól. — *Még rám mosolyg*. Don Carlostól. — *Egy kis karácsonyi konfuzió*. Kajabusztól. — *Karácsony este*. Erdélyi Zoltántól. — *Az utolsó csapás*. Kiss Bélától. — *Cigány népdalok*. Wislocki Henrik-től. — *Szerelmi vallomás*. Rózsafalától. — *A földön túl*. Révész Ernőtől. — *Arthur*. Dr. Wislocki Henrik-től. — *A vándor dala*. Sió Ferentől. — *A dal*. Asmoditól.

Egyházi hírek. A zombori róm. kath. templomban a karácsonyi ünnepek szertartásai a következők: Dec. 24-én szerdán d. u. 4 órakor ünnepélyes vecsernye. Ugyanazon napon éjjeli 12 órakor mondatik az éjféli mise. Dec. 25-én csütörtökön hajnali 6 órakor tartatik az ugynevezett „pásztor mise“; 8 órakor kis mise és német prédikáció; 9 órakor csendes mise, utána bunyevác szentbeszéd; — 10 órakor ünnepélyes nagymise, és utána még egy csendes mise. Délután 3 órakor vecsernye. Dec. 26-án pénteken a szokott órákban megtartott sz. miséken kívül $\frac{1}{2}$ 10 órakor magyar egyházi szónoklat; d. u. 3 órakor vecsernye.

Hírek az érseki egyházmegyéből. Pupák János kalocsai káplán a vadkerti plébánia ideiglenes vezetésével megbízott. Uhl József bajai káplán Kalocsára, Nagy Mátyas temerini káplán Bajára, Szász Ernő szóntai káplán Temerinbe ugyanazon minőségben áthelyeztetett.

Kinevezés. Oláh Béla végzett orvosnövendék, Oláh János apatini kir. végrehajtó fia, a kolozsvári egyetemi szemészeti tanszékhez, Szilágyi Ete tanár mellé, gyakornoknak nevezetett ki.

Elismerés. A zombori m. kir. pénzügyigazgatóság Fodor Mihály fogalmazót, ernyedetlen szorgalma és kiváló szakértelme elismerésekép 50 frt jutalomban részesítette.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter Apatóczky Kálmán szabadkai törvényszéki telegkönyvi betétszerkesztési díjnokat a hódmezővásárhelyi, Ronkovits Gyula nagyikindai járásbíróági díjnokat a kulai, Stiegler Ferenc igazolványos örmestert az ujvidéki járásbíróághoz inokokká nevezte ki.

Hírek a dalárdából. A zombori kaszinó-egyleti dalárda hagyományos *Szilveszter-estélyét* a szokásos tréfás tombolával az idén is megtartja. Az érdekes és változatos műsort lapunk más helyén közöljük. — Pilásánovits Mátyas dr., megyei alügyész 50 frttal a dalárda alapító tagjai közé lépett. Ő az egyesület tizenötödik alapító tagja. Adományával az alapítóke 750 frtra növekedett. — A dalárda által kiadott „Népfelkelők“ című tréfás kantátét eddig 12 dalárda vette meg.

Meghívó. A helybeli iparos urakat van szerencsém a létesítendő árucarnok s az azzal kapcsolatos iparos hitelszövetkezet ügyében e hó 26-án, karácsony másodnapján délelőtt 10 órakor, a középkereskedelmi iskola épületében tartandó értekezletre tisztelettel meghívni. Zombor, 1890. évi december hó 20-án. Zsulyevits Ernő.

Személyzet-szaporítás. A községek adókezelésének a pénzügyigazgatóságok által való hatályosabb ellenőrizhetővé gett a jövő évben a pénzügyi fogalmazók számát 43-al szaporítják. A pénzügyminiszter értesítette a zombori kir. pénzügyigazgatóságot, hogy a 43 új fogalmazó közül egyet Zomborban fog alkalmazni.

Gyászhir. Kummerkromer András és neje két gyermeke, István és Janka, f. hó 22-én rövid szenvedés után vörhenyben elhunyt. Béke poraikra!

A téli napfordulás. Erre az elmúlt esztendőre már a nap se süt szívesen. Jó idő óta nincs már kegyében 1890 a mi földünk nagy kályhájának és legfőbb lámpásának: napról-napra kevesebbet juttat neki sugaraiból, úgy, hogy a nappal folyvást fogyatkozik. Hetek óta ki se igen süt már, csak függöny mögött mutatja fényes ábrázatját, akár a kínai császár. Tegnap volt a legrosszkedőbb napja az egész esztendőben. 7 óra 46 perckor kelt fel, mogorván, aolyan téli ábrázattal széttekintve a földgolyón. S nincs reményesség arra, hogy ezt a fanyar kedvű kritikust kielégíthessük, mert tudjuk előre, hogy már délután 4 óra 10 perckor megunta az egész világot s — mint akinek nem tetszett valami — befordult a falnak és újra kezdé éjjeli álmát. Ezt az egy napi köletlenséget nevezik a csillagászok téli napfordulásnak. Tegnap lévén a napja, tegnap volt a legrövidebb (8 óra 24 perces) nappal és a leg hosszabb (15 óra 36 perces) éjszaka az egész esztendőben. Hivatatosan ettől számítják a telet; az időjárás azonban ellenzéki állást foglal el a hivatalos körökkel szemben, mert éppen most kezd újra megenyhülni.

Koch a korcsolyázásról. Nemrég foglalkozott a sajtó Csáky Albin gróf közoktatásiügyi miniszternek azzal a rendelkezéssel, mely a korcsolyázás sportját az iskolák és különösen a leányiskolák tanítóinak felügyelése alá hozta. E felügyeletés oka, a Koch-eljárás tanulmányozása végett Berlinben járt orvosok egyik javaslata volt. Berlinben ugyanis fölmerült az a kérdés, hogy miképen lehet a tüdővész fejlődését megakadályozni a gyermekek tüdejét eléggé ellentállóvá tenni? Koch tanár azt állítja, hogy a tüdővész ellen a legjobb óvszer az, ha a tüdő kevés erőltetésbe kerül mozgás által kitágítva, sok és friss hideg tisztogatót kapjon. Angliában, Francia- és Németországban már évek óta kötelezik az ifjúságot s különösen a nőket, kik tüdőbajnak inkább ki vannak téve, korcsolyázásra és szabad levegőben való egyenletes mozgásra.

Értesítők kiosztása. A helybeli középkereskedelmi iskolában az első évfolyamról szóló értesítők e hó 23-án adatnak ki s ugyanakkor kezdődik a karácsonyi szűnet. Az előadások e hó 29-én veszik ismét kezdetüket.

Tanítóné választás. A zombori kath. fiu elemi iskolákban e napokban egy rendez tanítói állomást fog betölteni, kompetens van elég. Jó volna, ha az iskolások tekintetbe vennék a tanítóválasztásnál a szülők érdekeit és választásában a jók legjobbjait sorozná be, mert csak őrösökkel alkalmával lehet a fenforgó bajokon segíteni. — Többen pályáznak, a többi közt Kis Pál, a helybeli gimnasiunm énektanítója; kívánatos lenne, hogy a netalan életbelépő zenede tekintetből a választásnál a szakképzettség mellett a zeneértelem is figyelembe vétetne.

Interpelláció ahhoz, akit illet. A szatmári kapunál levő puskaportonny órházát két hónap óta eldől, egy arra járó polgár már annak idején a „Bácska”-ban felhívta az illetékes hatóságot, hogy az órházat állítsa helyre, mert beállt a hideg idő és az ott őrtálló katonák szűksége nélkül ki lesz téve annak, hogy meghűlés folytán typhusba essék: akkor a régi órházat helyre lehetett volna állítani, most már nyoma sincs. Tavali is volt számos typhosus eset a helybeli katonaság körében, mennyi lehet majd ezen évben, ha ily atrocitásokat követnek el azok, a kiknek az ilyféle bajok elhárítása talán csak egypár szavukba kerülne. Ugyan jó volna tudni, kit illet annak a fabódának a gondja, a városi hatóság-e, vagy a helybeli parancsnokság? (Beküldött.)

Községi tisztújítás. Hódvágáson a f. hó 16-án megtartott községi tisztújítás alkalmával megválasztottak: községi bírónak Geszl Mihály, törvénybíróvá Klemm János, esküdtekké Geszler Márton, Láng Lőrinc, Mandl Lénárd, Drach Ádám, Putter Máté, közgyámmá Milla Menyhért, adópenztárosá Verner József, községi pénztárosá Szabauer Péter.

A bajai városháza tűzveszélyben. Még alig csillapult le — írja levelezőnk — a bajaiak izgatottsága, melyet az ottani méntelepen mult hó 29-én kitört nagyobb tüzeset okozott, már is újabb tüzeset riasztotta fel a várost béke-nyugalmából. Ezuttal a város legjelentékenyebb középülete, a városháza, forgott tűzveszélyben. Folyó hó 18-án virradóra Lustig Ignác bajai rőtös kereskedőnek a városháza épületben lévő boltja kigyulladt és az abban felhalmozott jelentékeny értéket képviselő árucikkek nagyobb része elégett. A boltból ki- és felcsapódó lángok az emeleten levő főispáni lakosztály ablakaiba is belekaptak, sőt a kéményen át a padlásra is felhatott a tűz. Drescher Ede polgármester, ki a tűz kitüése után nyomban megjelent a város háza, a védekezésre a legkiterjedtebb intézkedéseket megtette és így még idejekorán sikerült a tűz továbbterjedését megakadályozni, mely, jóllehet az épület és felszerelése biztosítva vannak nemcsak magának a városnak, mint erkölcsi testületnek, de egyes magánfeleknek is kiszámíthatatlan és jórésben pótolhatatlan károkat okozhatott volna. Levelezőnk dicsérettel említi fel azon készséget melyet a katonai parancsnokságok segély kiadására által tanúsítottak és dicsérettel emlékezik meg a bajai önkéntes tűzoltó-egylet tagjairól is, kik a tűzoltás körül elismerésre méltó ügybuzgóságot fejtettek ki.

A helybeli kereskedő ifjúság f. hó 26-án zárkórú táncvigalmat rendez a Csitaonice helyiségében a városi középkereskedelmi iskola önképző-köre javára. Tekintve a nemes célt, mely középkereskedelmi iskolánk önművelésére hivatott fontos tényezőjének, az ifjúsági önképző-körnek segélyezésére irányul, mi részünkről kész örömet hívjuk fel ez estélyre a mulatni szerető közönség figyelmét.

Karácsonyi játékok a zombori leányiskolában, sem az óvodában, sem a leányiskolákban nem lesznek, minthogy az előadások hosszú időn át szüneteltek közegészségi állapotaink miatt s így a kellő előkészítelre nem volt elég idő.

Választások. Prigl-Szt-Iván község előjárói f. hó 17-én választották meg. I. bíró Haubert Jakab, II. bíró Szih János, községi pénztáros Haubert Jakab ifj., esküdtek Pinkert Mihály, Schwager Lőrinc, Schradi István és Eblí Mihály id., adószedő Ziegler Jakab és közgyám Kleiber Ferenc. A választás szép csendben folyt le és 700 szavazó közül csakis 121 adta be szavazatát.

Erdő eladás. Hallomás szerint a kincstár a kozari erdőt eladni szándékozik. Ha ez telepítés céljából történék, úgy erre alkalmasabb területek is találhatók a fiatal erdőnél, melyet egyáltalában kár volna kivágnai.

Uj orvos. Megemlékeztünk már arról, hogy dr. Flesch Adolf orvos városunkban telepszik le. Nevezett dr. már megkezdte működését, s reméljük, hogy Budapestben a poliklinika különböző osztályain szerzett képzettségével hathatósan fogja előmozdítani egészségügyünket. Egészségtan tanári képesítéséből kifolyólag, Zombor város sok javításra szoruló hygienicus viszonyaival is szándékozik foglalkozni s ez irányú munkásságát a „Bácska” hasábjain fogja közzétenni, a mire névze ígéretet birjuk. Ajánlásra sem szorul a kitűnő képzettségű orvos.

Betörés. A bajai m. kir. adóhivatalban folyó hó 17. és 18-ika közötti éjjel ismeretlen tettesek betöréssel párosult lopási kísérletet követtek el. A vizsgálat adatai szerint a betörés az adóhivatal és a Bruk-féle ház közötti udvar felől történt, mely oldalra két rács- és tábla nélküli ablaka szolgál az adóhivatalnak. A pénztárhelyiséget a többi hivatalosobaktól a rendes zár mellett még két lakattal is ellátott erős vasajtó zárja el, ez azonban, mint a tapasztalat megmutatta, a betörés ellen kellő biztosítékot nem nyújtott. A betörők leütötték a lakatokat, kifeszítették a vasajtót és behatoltak a pénztárba a nélkül, hogy az ajtóférfesítés okozta zörejt, a szomszéd udvarban őrt álló járásbírósi börtönőrnek figyelmét felkeltette volna. A pénztárhelyiségben két nagyobb és egy kisebb Wertheim-pénzszekrény van; a tettesek ez utóbbival vétek legkönnyebben boldogulhatni. Szakavatott kézzel fogtak a munkához, ki is furták a szekrény ajtaját és midőn már csaknem célt értek, valami véletlen, valószínűleg az éj folyamán esett hó elhányására kora hajnalban kirendelt rabok lármája, megriasztotta őket. A betörést csak reggel vette észre a hivatalosobák, midőn tisztogatni és fűteni kezdett. Szamosy adótárnok nyomban jelentést tett a városi rendőrkapitányságnak, hol Bauer Mihály alkaptány a vizsgálatot és nyomozást azonnal a legnagyobb eréllyel megindította és nem eredménytelenül, amennyiben a velt tettesek egyike, feltűnő gyanuokok alapján, már el is fogatott. A betörők által kifurt szekrényben 130,000 frt volt értékpapirokban. A felmerült eset — azt hiszik — nagyobb óvatosságra fogja inteni azokat, kik az állami vagyon megőrzésére köteleességszerűleg hivatva vannak, mert az már csak még sem járja, hogy egy oly épület, melyben állandóan jelentékeny értéket képviselő közvagyon kezeltek és mely éjjel teljesen lakatlan, minden őrzet nélkül álljon. Nézetünk szerint szűkségtelen, hogy a zárakra felügyelő járásbírósi börtönőr őrállomása a belső udvarban legyen, mert ezen udvart minden oldalról épületek veszik körül. Célszerűbb lenne inkább az őrállomást az adóhivatal és a kir. járásbírósi közös kapuja elé helyezni, mely esetben a kirendelt őrt az adóhivatalra is felügyelhetne.

Választás. Felső-Szent-Ivánon folyó hó 11-én tartották meg a községi képviselőválasztást, mely az eddiginél sokkal nagyobb érdekeltséggel folyt le; két pártal oszlott a választó közönség, a győztes párt képviselőül 240 szavazattal megválasztotta első helyre szeretett plébánosát főt. Csillik Balintot, továbbá Deák Györgyöt, Mihálovics Mátét, id. Kancsár Józsefet és Garity Gergelyt; míg az ellenpártnak jelöltjeire 78 szavazatnál több egyikére sem jutott.

Felolvasó estélyek. A hódvágási ifjúság felolvasó estélyeket rendez. Az első estély folyó hó 27-én fog Huck Ede vendéglőjének nagytermében megtartatni, mely alkalommal Trischler Károly (Don Carlos), lapunk munkatársa tart felolvasást „Reviczky Gyula élete és költészete” címen.

Karácsonyfa-ünnepély. A zombori jótékony magyar nőegyletnek az iskolás szegény gyermekek felruházására rendezett karácsonyfa-ünnepélye — szám szerint a kilencedik — a város háza nagytermében f. hó 21-én d. u. 3 órakor nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében folyt le. Ott láttuk az egylet védnökét, Sándor Lujza főispánné öméltsóságát, Czirfusz Ferenc kir. tanácsos tanfelügyelőt, Fejér Gyula apát-plébánost, dr. Csibás Benő polgármestert, Mihályi János megyei árvaszéki elnököt stb. stb. A terem közepén volt felállítva a gyönyörű karácsonyfa, köröskörül hosszú asztalokon a 90 szegény gyermek ruházata, volt ott alma, dió, kalács, szóval minden oly bőségben, mint akármily jómódu család karácsonyfáján. Az egylet titkára, dr. Margalits Ede, ezen ünnepélyek értelmi szerzője helyben, a nála megszokott ékes, eszmédús és mélyen átértett beszédben méltatta az ünnepély jelentőségét. Beszédéből hallottuk, hogy a nőegylet már 19 éve gyakorolja a nemesszívű közönség jóvoltából emberbaráti hivatását, mely a munkaképtelen szegényeknek, mint a szegény gyermekeknek, nem egy könyvűt törölt le arcáról jótékonyosságával. Eddig kilenc év óta 1142 iskolás szegény gyermek lett felruházva. Az egylet fáradhatlan elnöke, Esztergamy Borbála, ugyint az egész egylet, a közönség osztatlan elismerésében részestül. A titkár beszédében hálás köszönettel megemlékezett az egylet jöltevőiről, kik közt első sorban említette a helybeli takarékpénztár igazgatóságát, a mely ezen karácsonyfa-ünnepélyre is 200 frtot volt kegyes adományozni.

Dal- és táncestély. A zombori kaszinó-egyleti dalárda Szilveszter-estélyének programja a következő: 1. a) Agglázly. Fényes csillagok. b) Gaál F. Reggeli fohász. Férikardalok. 2. Sonnambula. Ábránd. Zongorakisérettel hegedűn játssza Mokry Olga k. a. 3. Donizetti. Laaddio. Duetto. Eneklit Tessényi Vilma k. a. és Sztójkovics György ur. 4. Gaál F. Épilog. Férikardal. 5. Monolog. Elmondja dr. Balogh Ernő ur. 6. Magyar népdalok. Eneklit Mihályi Ernő ur. Az előadást tánc követi. A pihenő óra alatt tréfás tombola lesz, mely csak fél órára van tervezve. A szokottnál kevesebb, de értékesebb tárgyakat sorsolnak ki.

Rejtélyes eltűnés. Bugarszky Vászó helybeli fuvarost felfogadta november hó elején Ispánovits Zakár zombori szűcs, hogy vinné őt Szlavónia Szlatina nevű községébe. Bugarszki még november 6-án elutazott Ispánovitssal s azóta a mai napig sem tért haza. Neje jelentést tett a helybeli rendőrségnek férje eltűnéséről, mely a jelenleg Szlatinába lakó Ispánovitsot kihallgatta Bugarszki eltűnéséről, de lényeges adatot ez sem tudott mondani fuvarosáról. Mindössze annyit vallott, hogy Bugarszki egy ismeretlen ember társaságában indult Zombor felé. Minthogy Bugarszki mind ez ideig nem érkezett haza, több, mint bizonyos, hogy bűnténynek esett áldozatul.

Pályázat. Az új-verbázi aljegyzői állásra pályázat van nyitva. Fizetés évenként 400 frt és 50 frt lakber.

Nem segített dr. Koch sem. Bikár Milán gör. kel. theologus, Bikár Péter helybeli okl. mérnök és földbírtokosnak 23 éves fia tegnap (dec. 22-én) reggel elhunyt. Az istenben boldogult tuberkulózisban szenvedett már hosszabb idő óta s az őszön ki is ment Berlinbe, hogy a világhírű tudós mentse meg őt az életnek, de hasztalan. Alig hogy visszakerült a nagy útról, kiadta lelkét. Temetése e hó 23-án megy végbe.

Tanítóné választás. Folyó hó 18-án Prigl-Szt-Iván községében tanítóné Rezsnyai Ilona — zombori földink — választott meg egyhangulag a községi iskolaszék által.

Glozsánból írják: Községünkben e hó 18-án ment végbe Kozlovsky Sándor járási főszolgabírónk elnökelete alatt az előjáróválasztás, bíróné választott Fekete János, törvénybíróvá Murtin János, adópenztárnokká Benka Pál, községi pénztárnokká Ferik János, közgyámmá Miskovitz György, esküdtekké Dobróczky György, Szrnka István, Kollárov Jován és Zahorecz János.

A kártyázás vége. Kélics Pragar Iszó, felsőszállási földmives, vasárnap éjjel együtt kártyázott szomszédjával Terzits Márkóval, Rakits Glisó házában. A játék végeztével mindketten békeességgel hazá indultak. Utközben azonban a kártyajátszás ismét szóba jött s ez a téma annyira feldühösítette a két szomszédot, hogy késekkel rohantak egymásnak. A veszekedésnek az lett a vége, hogy Terzits öt súlyos szurástól vérezve eszmélet nélkül terült el a hóban s jelenleg élet-halál között lebeg. Társát Kélicset, már elfogta a rendőrség s tegnap kísérték át a kir. ügyészséghez.

Kolluthi jegyzőválasztás. Lapunknak írják, hogy Kolluth község tekintélyes része Szende Lőrincet óhajta jegyzőjének, mint aki több évi hasznos működésével sok elismerést vívott ki s jelenlegi állását is méltóan tölti be.

Eljen Ó-Becse. A kik Ó-Becse haladását figyelemmel kísérik, örömmel fogadják a hírt, mely szerint kereskedőnk egymás közt, néhány gyártelepüket a vasuti- és hajó-állomást is belevonva — telephon hálózatot fognak létesíteni. Mint hírlík a központi állomással a postahivatalt tennék, melynek személyzete felsőbb hatósági jóváhagyás esetén a kezelést magára vállalná. Szívesen üdvözöljük Ó-Becse kereskedőit az életrevaló eszméért, minek sikeres megvalósulása bizonyára követésre fogja ösztönözni Bácskának nem egy-két nagyvárosát is, melyek mindeddig a telephon nélkülöztek.

Vakmerő rablás. A Ráday-korszak előtti időkre emlékeztet azon galád rablás, mely az ó-kanizsai szállításokon végbement folyó hó 13-14-ike közti éjjel. Kél fukar külön, névleg a Sótí testvérek, mindkettő agglégény, jómódu taryai lakosok, kik egészen egyedül laktak, cselédjük nincs s teljesen maguk végeznek mindenfélé munkát a szántástól kezdve a kenyérsütés művészetéig; hanem azért magyar emberek s néha-néha el szoktak látogatni iddogálni. Így 13-án a szomszéd-ságban levő Törtelyi-féle korcsmába mentek s ott a garatra felöntve dícselkedni kezdtek, hogy ezüsttel fizetnek s ezzel felköltötték a korcsmárosné s ennek öcsese Sarnyai Antal vétkes birvágyát s borzasztó gondolatot ébresztett agyukban. Midőn a testvérek ittas állapotban hazabotorkáltak, — női ruhába öltözve, a Sótíak tanýáján az alvókra törtek s iszonyu veréssel, s minthogy ez nem használt, felakasztással fenyegették őket, ha elő nem adják minden pénzüket, sőt még tüzet is raktak a konyhában s a szerencsétleneket a tűzre tartották s ekkor kaptak elő a 40 frt papírpénzt s pár darab ezüst huszart. A bűnösök ügyesen voltak maszkirozva s a kirablottak által fel nem ismertettek, de Bakota kültéri biztos s Dombi őrsparancsnok ügyességének gyorsan sikerült a gazokat kézrekeríteni, kik Zentán egyelőre várakozó tilést foglaltak el a járásbírósi börtönében.

Zsabyai hírek: Folyó hó 14-én nagy ünnepelességgel tartott meg az új prótonak, Papity Milos gör. keleti esperesnek installációja. A prótot fényes segédlettel az újvidéki prótó fogadta a templomban. A helybeli honoráció testületileg vett részt az istentiszteletben. — A zsabyai járásbeli tanítók előtt Zakó Milán főszolgabíró szerb- és Mikosevits Kanut szolgabíró magyarnyelven tartott előadást a december 31-én, illetőleg 1891. január hó első napjaiban foganatosítandó népszámlálásról. Bemutatták az összeírásí lapokat, megmagyarázták az egyes kérdések jelentőségét és elmondották miként lehet a népszámlálást a lehető legtökéletesebben a célnak megfelelően kereszttel vinni.

Felakasztás. Schieber Balint apatini lakos, 27 éves, nős, 1 gyermek atyja, folyó hó 2-án d. e. 1/8 órakor teljesen ismeretlen okból az istállóban felakasztotta magát. Az öngyilkos nevének állítása szerint 1/4 órával mielőtt felakasztotta magát, még segédkezett neki a házi teendőknél s így sejtetes sincsen, hogy mi vitte szerencsétlen férjét ily végtetes tett elkövetésére.

Tanítók kérvénye. A jankováci tanítói testület Olaj Lajos képviselő útján kérvényt nyújtott be a képviselőházhoz a tanítók szomorú anyagi helyzetének javítása érdekében.

Szálloda bérbeadása. Újvidéken az ottani takarékpénztár tulajdonát képező „Központi szálloda” bérbe adandó. A feltételeket az újvidéki takarékpénztárnál lehet megtudni.

Csonoplai tisztújítás. Csonopla községben az előjárósi tisztújítás 1890. évi dec. hó 12-én tartott meg, Poppovics Dusán központi főszolgabíró elnökelete alatt. Tekintve a község több nemzetiségű választó lakóit, mind ennek dacára a legnagyobb egyetértés mellett tartott meg a választás. Már kora reggel nagyszámu közönség gyűlt egybe a község házában, hogy a választás megnyitása előtt oszthassák véleményeiket, míg végre Poppovics Dusán főszolgabíró kijelentvén, hogy kik kandidáltak — perenyi szűnet után zajos eljenkiáltással — bíróul: Pálty Antal, albiróul: Schaffhauer Miklós, esküdtekké: Asztalos Lovra, Berettyi Iván, Krikszán János és Báhl György, közgyámmul: Mirinoczki Marián, adópenztárnokul: Dzsiniés Xavér Ferenc és községi pénztárnokul: Dobi István — egyhangulag megválasztották. Az igazságszeretet kísérje működéseikben!

Táncmulatságra készül az újvidéki tűzoltóegylet. Az eddigi tervezetek szerint a bál igen fényesnek ígérkezik s valószínűleg a jövő hó végével fog megtartatni.

A zombori izr. nőegylet thé dansantja anyagilag is igen jól sikerült, mert mint halljuk, a buzgó elárúsítók bevételeivel együtt 360 forintnál több folyt be.

Egy kínos ügy. A helybeli izraelita négyzet által szombaton rendezett pikniken, amely szépen sikerült s a nemes célnak is tetemes jövedelmet hozott, egy méltó megbotránkozást keltő affair volt, mely városunkban közbeszéd tárgyát képezte. Fentartva magunknak a jogot, hogy reflexióinkat korhadttársadalmi kerület és a csonoplyai-ut közti rész; ügynök: Demetrovics a bajai és sztanisicsi utak közti szállás csoportok; ügynök: Csupics József adóvégrehajtó. A III. f) csoport: a bajai és nemes-militicsi utak közti szállók és a nemes-militicsi és sztanisicsi utak közti szállás csoportok; ügynök: Konyovits Pál adótiszt. A III. g) csoport a nemes-militicsi utól délre a bánát külvárosig terjedő kültelek; ügynök: Popovits Döme magánzó. A bánát külváros feloszlík 7 kerületre és pedig: A IV. a) kerületet képezi a csonoplyai ut, Eötvös körút és Juhász-utca közti kültelek; ügynök: Temunovits Pál néptanító. A IV. b) kerületet képezi a Juhász-, Kereszt-, Antal-, Öz-, Bálvány-, Stajer-utca, szivaci ut és Dob-utca közti rész; ügynök: Temunovits József néptanító. A IV. c) kerületet képezi az előbbi kerület és a kültelek közti beltelek; ügynök: Stefanovits K. Uros magánzó. A IV. d) kerületet képezi a Dob-utca, szivaci ut, Vásártér és sztapári ut közti rész; ügynök: Lukits Béla néptanító. A IV. e) kerületet képezi a cservenka kültelek és a szivaci ut közti szállások; ügynök: Ratkó Zsigmond adótiszt. A IV. f) kerületet képezi a szivaci ut és a Ferenc-esatorna közti kültelek; ügynök: Matusek Antal néptanító. A IV. g) kerületet képezi a Ferenc-esatornán túli rész; ügynök: Orehoja Béla néptanító. A Szelenese külváros feloszlík 7 kerületre. Az V. a) kerületet képezi a sztapári ut, Széchenyi körút, Árpád-utca, Bástya-utca, szöntai ut közti beltelek; ügynök: Kőzépessy János nyug. telekkönyvvezető. Az V. b) kerületet képezi az Erzsébet körút, apatini ut, Zöldkert-, Galamb-, Kalap-utca közti rész; ügynök: Jauch Ferenc néptanító. Az V. c) kerületet képezi az Árpád-, Bástya-utca, szöntai ut, Könyök-, Géza-, Kalap- és Galamb-utca közti rész; ügynök: Jung Ignác néptanító. Az V. d) kerületet képezi a Zöldkert-, Kalap-, Géza- és Könyök-utca közti rész; ügynök: Denk Emil nyug. telekkönyvvezető. Az V. e) kerületet képezi a Zöldkert-utca, apatini ut és a kültelek közti rész; ügynök: Konyovits István néptanító. Az V. f) kerületet képezi a sztapári és szöntai, az V. g) kerületet képezi a szöntai és apatini ut közti kültelek, az első ügynöke Klug Antal adótiszt, a másodiké Lukics Félix végrehajtó.

Ülésezés. Bulkeszről vesszük e sorokat: Bulkeszen ez időszerint éjjel nappal gyüleseznek. E gyűlések vezetője a község kolomposa C. M., ki csak oly eltiljárók megválasztásán fáradozik, kik a tagosítás ellen vannak. Így sikerült neki egy, a Jakab Dánielnél éjjel tartott konferencia alapján a képviselőket megválasztatni. A folytonos vizsaly, pártoskodás nálunk immár lejárt volna, ha a tagosítás küszöbön nincs. Gruby ez alkalmat felhasználva, most az ellenpárt kolomposának csapott fel, restelve azt, hogy Lang, Rapp, Beck, Hoffmann stb.-eknek több földje legyen egy tagban, mint a Móricnak. A napokban is volt egy titkos összejövetel, a melyen már a bírót állapították meg, akik a választás alá jönnek, de persze csak olyanok, akik a tagosítás ellen vannak. Mindezeket főszolgabíránk becses figyelmébe ajánlja

Szilveszter-estély. Az újvidéki dalárda is hagyományosan megmegtartja a Szilvesztert; az idén az ottani „Erzsébet” szállóban fogja megtartani estélyét. **Sórházról laktanya.** Külán esett meg az a különös történet, hogy az ottani sórház teljesen kiürült, nemcsak az árpálé dolgában, de sőt a benne lakókat illetően is. Most aztán, hogy a jókora épület tirsen ne álljon, mozgalom indult meg aziránt, hogy az katonai laktanyává alakítsák át. Ha ez meg is történik esetleg, vajjon lesz-e az esetben katona is az új laktanyában? Hiszen manap már bármelyik város szívesen épít óriási laktanyákat, csak katonaságot kapjon. De ha nem jut. Nem jobb lenne előbb tán ez irányban indítani meg a mozgalmat?

Békes lakók. Nagy Katalin és Kubikus Mihályné egy házban laknak; örökös civódás és veszekedés élteik. Ha Nagy Katalin kéménye füstöl, Kubikusné attól azonnal prüszköl, énekelte volna Arany rólu, ha ismerte volna őket. Ezt a sok háborúságot végre megunt Kubikusné s férje segélyével megtámadta Nagy Katalint és vasvillával úgy helyben hagyta a szegény lakótársukat, hogy annak egyhamar nem igen lesz kedve pörkedni. Kubikus nejével együtt most a rendőrség vendége.

Új telekkönyvi hatóság. A topolyai kir. járásbírósnak telekkönyvi hatósággal való fölrüházása — mint értesülünk — már befejezett tény. A járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság működését a jövő év március havának második felében fogja megkezdeni. Hatáskörébe fognak tartozni: Topolya, Morovica, Pacsér, Bajsa, Csantavér, Kis-Hegyes, Szeghegy és Feketehegy.

Városi ügyek.

Az 1891. január hó 1-je és 10-ike közötti időben megtartandó népszámlálással megbízott ügynököket dr. Csihás Benő polgármester e hó 21-én d. e. 9 órakor értekezletre hívta össze a városháza tanácstermében, mely alkalommal az egyes ügynökök számláló kerületei megállapítottak, egyuttal pedig dr. Gertinger Pál aljegyző, mint a népszámlálási ügy előadója, a számlálásnál követendő eljárást részletesen ismertette. A számlálás alkalmából a városrészek felosztása az egyes ügynökök közt a következő: A Belváros felosztatik 2 kerületre. Az I. a) kerületet képezi a Belvárosnak a Trefort-, Gromon- és zarándok-utcaiktól éjszakra fekvő része; ügynök: Buday Gergely főgym. hittanár. Az I. b) kerületet képezi a Belvárosnak ezen utcavonaltól délre eső része; ügynök: Mihálovits Endre hitelmező. A Felsőváros az ide tartozó tanyák- és szőlőkkel együtt feloszlík 6 kerületre, és pedig: A II. a) kerület az apatini-ut, Erzsébet-körút és vitéz-utca közti beltelek; ügynök: Nágel Máté segédlelkész. A II. b) kerület a bezdáni-ut, rak-tár-, szeder- és vitéz-utca közti rész; ügynök: Berger Antal néptanító. A II. c) kerület a bezdáni-ut, sórház-, Flórián-, gákovai-, névtelen-utca, a bajai-ut és Széchenyi István-körút közti rész; ügynök: Czár András hitelmező. A II. d) kerület az előbbi kerület és a kültelek közti rész; ügynök: Balaton Géza. A II. e) kerületet képezi az apatini és bezdáni utak közti kültelek; ügynök: Zomborsevits György adótiszt. A II. f) kerületet képezi a bezdáni- és bajai-utak közti kültelek; ügynök: Dorotits Ágoston néptanító. A Cservenka külváros feloszlík 7 kerületre, és pedig: A III. a) kerület a bajai-, vaspálya-ut, fonoda-, fecske- és Radisics-utca közti rész; ügynök: Czinkler Gyula néptanító. A III. b) kerület a Radisics-, fecske-, fonoda- utca, vaspálya- és ns-militicsi-utak közti rész; ügynök: Kubicska

Hugó nyug. adótárnok A. III. c) kerület a ns-militicsi-ut, Széchenyi-körút, Hunyadi- és honvéd-utca közti rész; ügynök: Nicolics Ignác magánzó. A III. d) kerület az előbbi kerület és a csonoplyai-ut közti rész; ügynök: Demetrovics a bajai és sztanisicsi utak közti szállás csoportok; ügynök: Csupics József adóvégrehajtó. A III. f) csoport: a bajai és nemes-militicsi utak közti szállók és a nemes-militicsi és sztanisicsi utak közti szállás csoportok; ügynök: Konyovits Pál adótiszt. A III. g) csoport a nemes-militicsi utól délre a bánát külvárosig terjedő kültelek; ügynök: Popovits Döme magánzó. A bánát külváros feloszlík 7 kerületre és pedig: A IV. a) kerületet képezi a csonoplyai ut, Eötvös körút és Juhász-utca közti kültelek; ügynök: Temunovits Pál néptanító. A IV. b) kerületet képezi a Juhász-, Kereszt-, Antal-, Öz-, Bálvány-, Stajer-utca, szivaci ut és Dob-utca közti rész; ügynök: Temunovits József néptanító. A IV. c) kerületet képezi az előbbi kerület és a kültelek közti beltelek; ügynök: Stefanovits K. Uros magánzó. A IV. d) kerületet képezi a Dob-utca, szivaci ut, Vásártér és sztapári ut közti rész; ügynök: Lukits Béla néptanító. A IV. e) kerületet képezi a cservenka kültelek és a szivaci ut közti szállások; ügynök: Ratkó Zsigmond adótiszt. A IV. f) kerületet képezi a szivaci ut és a Ferenc-esatorna közti kültelek; ügynök: Matusek Antal néptanító. A IV. g) kerületet képezi a Ferenc-esatornán túli rész; ügynök: Orehoja Béla néptanító. A Szelenese külváros feloszlík 7 kerületre. Az V. a) kerületet képezi a sztapári ut, Széchenyi körút, Árpád-utca, Bástya-utca, szöntai ut közti beltelek; ügynök: Kőzépessy János nyug. telekkönyvvezető. Az V. b) kerületet képezi az Erzsébet körút, apatini ut, Zöldkert-, Galamb-, Kalap-utca közti rész; ügynök: Jauch Ferenc néptanító. Az V. c) kerületet képezi az Árpád-, Bástya-utca, szöntai ut, Könyök-, Géza-, Kalap- és Galamb-utca közti rész; ügynök: Jung Ignác néptanító. Az V. d) kerületet képezi a Zöldkert-, Kalap-, Géza- és Könyök-utca közti rész; ügynök: Denk Emil nyug. telekkönyvvezető. Az V. e) kerületet képezi a Zöldkert-utca, apatini ut és a kültelek közti rész; ügynök: Konyovits István néptanító. Az V. f) kerületet képezi a sztapári és szöntai, az V. g) kerületet képezi a szöntai és apatini ut közti kültelek, az első ügynöke Klug Antal adótiszt, a másodiké Lukics Félix végrehajtó.

A felülvizsgálattal meg vannak bízva: A Belvárosban: dr. Gertinger Pál aljegyző. A Felsőváros II. a) és II. b) kerületben dr. Falcione Nándor tanácsnok, a II. c) és d) kerületben Duchon Béla ny. pénzügyi titkár, a II. e) és f) kerületben Zsuljevits Ernő középkeresk. iskolai igazgató. A Cservenka külvárosban: A III. a) és III. b) kerületben Gyurics György tanácsnok, a III. c) és III. d) kerületben Bikár Vazul adópénztárnok, a III. e) és III. f) kerületben Nicolics György alkaptány, a III. g) kerületben Bugarszky Miklós közgyám. A Bánát külvárosban: A IV. a) és IV. b) kerületben Thurszky Jenő tanácsnok, a IV. c) és IV. d) kerületben dr. Vadas Kálmán főorvos, a IV. e) és IV. f) kerületben Dekker Pál aljegyző, a IV. g) kerületben Bugarszky Miklós közgyám. A Szelenese külvárosban: Az V. a) és V. b) csoportban Szláv Ferenc levéltárnok, az V. c) és V. d) csoportban Auth György számvizsgáló, az V. e) csoportban Esztergamy Károly főpénztárnok és az V. f) és V. g) csoportokban Mrákovits György alkaptány.

Kapcsolatban ezzel dr. Csihás Benő polgármester magyar, német és szerb nyelven kibocsátotta a következő hirdetményt:

Hirdetmény.

Az 1890. IX. t. c. 1890. évi december hó 31-én általános népszámlálást és ezzel egyidejűleg a köz- és magánépületek összeírását elrendelvény, a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumnak 1890. évi augusztus hó 7-én 2794. eln. szám alatt kelt rendelete szerint az 1891. évi január hó 1-je és 10-ike közti időben fog végrehajtani.

E célból minden egyes háztulajdonos, illetve családó a megbízott számláló ügynöktől megfelelő mennyiségű számláló lapot és egy házi gyűjtő lajstromot nyer. A férfiak részére szolgáló számláló lapok fehérek, a nők részére szolgálók kék papírra nyomtatvák. Ezen számláló lapokat a családó vagy helyettese tartozik kitölteni, ennek irni nem tudása esetén a háztulajdonos és csakis ennek akadályoztatása esetén a számláló ügynök által töltendő ki.

Az ekként kiállított egyes számláló lapok a háztulajdonos, illetve az ügynök által a házi gyűjtő lajstromokban foglaltatnak egybe.

A számláló lapok az egyes ügynökök által e hó utolsó napjaiban fognak szétosztatni, azokba az 1890. december hó 31-én éjféli 12 órakor fennálló tényleges állapot lesz bejegyzendő, ugyanezen lapok pedig az ügynökök által január hó 1-én és 10-ike közt fognak újból beszédtetni.

Tekintettel azon kiváló közgazdasági és kulturális fontosságra, mellyel a helyesen keresztülvitt népszámlálás adatai birnak, kötelességemnek ismerem a város la-

kosságát ezen fontos művelet pontos keresztülvitelénél lehető támogatásra felkérni. Azt hiszem, minden egyes polgára városunknak méltányolva a helyes és szabatos adatgyűjtés jelentőségét, a számláló lapok és házi gyűjtő lajstromok kiállítása tekintetében reá háruló feladatot a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel fogja teljesíteni. Nem mulaszthatom el azonban e helyen az 1890. IX. a népszámlálásról szóló törvény 7. §-ának szószentíre idézését, mely ekkép szól:

„7. §. Aki magát a népszámlálás alól szándékosan kivonja, vagy tudva, hamis vallomást tesz, vagy a népszámlálásnak kellő időben való befejezését szándékosan megakasztja — kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az 1880. XXXVII. törvény-cikkben nyert felhatalmazás alapján kiadott belügy-miniszteri rendeletben megállapított eljárás szerint az ebben megjelölt első és másodikfoku közigazgatási hatóságok és végso fokban a kereskedelmi miniszter által.”

Kelt Zomborban, 1890. évi december hó 21-én.

Figyelemmel azon kiváló fontosságra, mellyel a népszámlálás gazdasági ügy mint köznevelődési viszonyaink helyes felismerésére bir, nem fogjuk elmulasztani ezen kérdést legközelebb bővebben is tárgyalni, a számlálás eredményéről pedig olvasóinkat annak idején lehető kimerítő módon szintén értesíteni fogjuk.

Választás. A nm. földmívelés ipar és kereskedelemügyi magyar királyi miniszteriumnak 1885. évi október hó 4-én kelt magas rendelete értelmében az alúlrít rendőrkaptányi hivatal mint I-só foku iparhatóság úgy a zombori járási szolgabíróság mint I-só foku iparhatóság mellé választandó 20—20 iparhatósági megbízottnak a városháza nagytérben tartandó s a szavazati lapok által eszközendő választás határnapján 1890. december hó 31-ének délelőtti 9 órája ezennél kitűztetik, melyre cselekvős és szenvedő választási képességgel bíró érdekeltek meghivatnak. Zombor, 1890. évi december hó 11-én. Valter Nándor, rendőrfőkapitány.

Komédia.

A „Szentivánéji álom” előadása, dacára annak, hogy határozottan kiírták szerzőnek *Shakespeare „Vilmost”*, nehogy valami másik Shaksperrel tévesztjük össze, tulságos naivoskodásával és tulszerény egyszerűsítésével inkább — Prigl-Szent-Ivánéji álomnak illet be. A közönség sokaságához képest ugyan meg az is sok volt, amit játszottak, de az ilyen darabot mégis csak úgy lehet hatással adni, ha a diszletek fényesek és a zenekíséret teljes. Aztán a mi társulatunknál igen merész kísérlet volna a közönség számához mérni a darab tartamát, mert akkor már rég nem kellene semmit sem játszani.

A darab Oláhne jutalomjátéka gyanát ment, de az anyagi eredmény semmiféle arányban sem állhat a jeles komika érdemeivel, melyeket a közönség esténként megújuló tetszénnyilatkozatai és a sajtó folyton elismeréssel méltatnak és a melyek bizony zsufolt házat érdemelnének.

A szereplők közül Aitner, mintha csak dacolni akart volna multkori dicséretünkkel, jóformán egy hangot sem tanult meg az Oberon csekk szeréből. Titániát Bérczyné sokkal több gondossággal adta. Kivülök Borbélyné, mint kedves Puck, Liptay (Zuboly), Vida (Hermina) és Perlaky (Helena) említendő. Utóbbi mint új, és — természetére — nagy aquisitio, nem a legszerencésebb szinpadí alak, de szorgalmas és értelmes színésznőnek mutatta magát eddigi szerepeiben. Perlakynak és az igazán buzgó karmester Némethnek szerződötése természetesen nem elégíthetik ki a közönség azon igényeit, a melyek figyelmen kívül hagyása az igazgatóknak már eddig annyi kárt okozott. De most, mikor a társulat már alig tovább marad egy hétnél, nem is jöhet több szóba a hiányok pótlása, hanem csak az, hogy a saisonat aránylag tőrhetően fejezzék be, azzal amijök van.

Eleget hangsúlyoztuk és a pénztárból is megtudhatta az igazgató, hogy itt csak operettekkel lehet boldogulni — a Fenyegereket is operettenek veszi a közönség tulajdonképen. Ennek dacára hetek óta nem ment operette és egész decemberre csak erre a két operettere készülték „Böregér” és „Eleven ördög”. Ha nem tudnók, hogy az „Eleven ördög” már rég és jól be van tanulva úgy, hogy az előadás sikerére nézve kétségünk nem lehet, bizony a „Böregér” után nem sok jót váránk a másik operettetől, mert a „Böregér” egyike volt a leggyöngébb előadásoknak, és csodáljuk, hogy a különben oly ügyes és szakértő karmester, hogyan egyeztetett bele az operette ilyen készületlen előadásába. Egyes operette esték volnának hivatali kirántani az igazgatót a deficitből, ezért ezekre oly gondot kellene fordítani, mint aminőt az egyes színész a jutalomjátékára. Nem pedig Isten nevében neki menni, kihúzni mindent, ami nehézséget okoz, tekintet nélkül lenni arra, hogy ki mennyire tudja szerepét stb.

Mint értesülünk, *Vida* betegeskedett és rekedtsége ez operetteben is igen észrevehető volt. Reméljük, hogy 29-ikéig, amikor jutalomjátékára egyik leg-hatásosabb szerepében, az „Eleven ördögben” fog valószínűleg e saisonban utolszor fellépni, bájos hangjának teljes birtokában lesz, és így jutalomjátékában nemcsak ő, hanem a közönség is — jutalmazott lesz. E darabban a szabóné kedves szerepét *Balázsiné* fogja a jutalmazandó i-ánti szíveségből énekelni, és így mindkét primadonnának együttes szereplése csak fokozni fogja az érdeklődést, úgy mint az a „Suhanc”-nál volt.

A Böregérből Balázsiné igen jól volt diszponálva és szokott elevenséggel érvényesítette a szobalány szerepét. Csatar óriási feladatát mint Eisenstein és mint rendező sikerrel oldotta meg. Mellette a mindig kedves Borbélyné említendő, aki Orlovszki herceg szerepével próbálkozott meg, habár ez hangjának megint — magas volt.

A padosrok, az ugyanazon este tartott izr. nőgyeleti és szerb táncvigalmak miatt tirsen álltak.

A „Falu rossza” nem hozta meg a várt nagyobb vasárnapi közönséget, pedig, mint az ilyen régi darabnál, különösen ahol Egy népszínműserepeket játszik, az előadás gondos, összevágó és sikerült volt. Egy, Aitner, Balázsiné, Perlaky megérdemelt tapsban részesültek. Balázsi sikerült Gonosz Pistát adott, mellette két cigányát Borbélyt és Liptait kell megemlítenünk. Perényi a beteg László helyett jól adta Lajost.

A „jövendőmondásból” t. i. a repertoireból annyit

hallottunk, hogy sok újdonság lesz, így fennek első napjára Milimári, Vida Etelkával a címszerepben, péntekre a Fenegyerekek, vasnapra Fityfirity és hétfore az oly régóta készülő Eleven ördög kerülne színpadra. Ez azonban csak „meneterv” és nem „menetrend” és betartásáért nem vállalok felelősséget — de talán Egy sem...

Dr. Pataj Sándor.

Jutalomjáték. Hétfőn, f. hó 29-én lesz *Vida Etelkának*, a színtársulat jeles énekesnőjének, ki mint Náni, Szaffi, Lydia, Eliz, Helena, Genuai dudás stb. oly nagy tetszést aratott, jutalomjátéka az „*Eleven ördög*” című kettős és mulattató operettben. A társulat összes énekesi és énekesnői szerepelnek e nagy gonddal régóta készülő előadásban, és így ez estére és a derék jutalmazandóra a közönség figyelmét annyival inkább fel kell hívni, mert az ügyis kevés operette előadás közül minden valószínűség szerint ez lesz az utolsó. Reméljük, hogy beteljesedik rajta a Szent Irás szava: „az utolsók lesznek az elsők!”

Művészet és irodalom.

Bácska leírása. „Az osztrák-magyar monarchia irásában és képmében” című vállalat legutóbbi füzetét dr. Badits Ferenc újvidéki tanár ügyes tollából közli Bácska leírását.

A „Csárdás.” Stojanovics balletjének teljes zongorakivonata két kézre könnyű modorban szerkesztve, megjelent a „Harmonia” nemz. zeneműkereskedés kiadásában. A 87 oldalra terjedő vastag mű, ezen nemzeti dalok összes dallamait és táncait tartalmazza, még pedig a teljes szöveggel magyar-francia és német nyelven, hogy e műnek külföldön való elterjedése is lehetővé tétessék. A kilenc színű gyönyörű művészi címlap, mely a ballet főbb jeleneteit hozza, Kunossy Frigyes eredeti rajzaiban ábrázolja és épp úgy, mint e mű hangjegyei, első szép terméke a Kunossy első magyar zeneműnyomdájának. A kiadó zeneműkereskedés a legnagyobb áldozatkészséggel állította ki ezen művet s valóban olyast nyújt, a hazai zeneértő közönségnek, mi a zenekiadványok sorában előkelő helyet foglal el. A ki magyar zenét kedveli és egy teljes gyűjteményét akarja birni a magyar régi és újabb, valamint a különféle nemzeti táncoknak, az a „Csárdás” zongorakivonataiban mindezeket fellelheti. A teljes zongorakivonat ára 3 ft és tekintve fényes kiállítását, karácsonyi v. újévi ajándéknak is igen alkalmas. Kapható Budapesten a Harmonia zeneműkereskedésben (váci utca) vidéken minden könyv- és zeneműkereskedésben.

Az „Ország-Világ” karácsonyi száma. Benedek Elek, az „Ország-Világ” szerkesztője minden év karácsonyára valami meglepetéssel kedveskedik olvasóinak s egyszersmind az írói világnak is. Ez évben az a sikerült ötlete támadt, hogy Magyarország lapszerkesztőit mutatja be „írásban és képmében.” A kiknek neve eddig a lapok utolsó hasábjain, ott, hol a hirdetések kezdődnek, szerényen meghúzódott, most egy díszes füzetben pompázni látnak hasonmásaival, arcképekkel és dolgozataikkal. Körülbelül száz lapszerkesztőnek arcképét s ugyanannyi lapnak első oldalát (kisebbitett alakban) és vagy ötven szerkesztőnek dolgozatát közli az „Ország-Világ” karácsonyi száma, mely ez érdekességen kívül idővel bizonyára kulturhistoriai s irodalomtörténeti becses is fog birni. A füzethez Martens „Álomképek” c. olajfestményének másolata van mellékelve. Az első oldalon a hírlapírók nyugdíjintézetének nagyszerű palotája ékeskedik, hirdetvén, hogy ma már az újságíró mesterség nem eltűnt a pályáról.

„Zenevilág” címmel Budapesten e hó 16-án Sztjanovics Jenő jeles fiatal zeneszerző és író szerkesztésében új szaklap indult meg. A szerkesztőnek főmunkatársa Ambrozovits Dezső dr., a zombori származású Ambrozovits Béla miniszteri osztálytanácsos szép tehetségű fia. A hetenkint megjelenő lap előfizetési ára egy évre 6 ft.

A cukorrépa és annak termelése. Irta Rombay Dezső. E hozzánk beültetett műnek felsorolására szorítokunk ezuttal, jövő számunkban részletebben fogunk vele foglalkozni.

Új könyvek. Magyar népmondák, az ifjuság számára feldolgozta Radó Vilmos. Lampel Róbert kiadása. — Az értéktözsde. Utmutató és tanácsadó értéktözsdei ügyekben. Irta Lovas Antal József. Grill Károly kiadása.

Magyar Nők Lapja küldetett be szerkesztőségünkhez. A Bárony István ismert novellairó szerkesztésében megjelent lapot ajánljuk a művelt hölgyközönségünk figyelmébe.

Törvénytörési csarnok.

Hogyan ugrasztották szét Tyószity bandáját?

A „Bácska” tisztelt olvasóinak azon részét, a kik a Tyószity Lázár és társai ellen a zombori kir. törvénytörésnél hat hétig tartott végtárgyalást, — melynek még folytatása is lesz, — figyelemmel kísérték, mindenesetre érdekelni fogja az is, hogy miként ugrasztották szét Tyószity bandáját a m. kir. csendőrök?

Tyószity Lázár, ki apró-cseprő lopások miatt vizsgálati fogságban volt, 1886. év május hó 26-án a zombori fogházból megszökött, már néhány nap múlva Kovacev (Kremen) Tósával a zombori határban Loogó Simon és Lallosvecz Jakab tanyáján remekelt. Innen utjokat a Szerémségnek vették s június hó 28-án megalakult Új-Karlovicán a banda. A zombori határban Loogó Simon és Medakov Pera s még ugyanaznap véghezvitték a golumbincei rablógyilkosságot.

Ezen gyilkosság után Djakovics Nikola és Kottur Milos a horvát csendőrség által elfogattak, azonban a zimonyi fogházból csakhamar megszöktek és előbbi csak 1887. év május 7-én fogott el újra, utóbbi pedig ugyanaz év március havában. Azóta mindketten vizsgálati foglyai a zombori törvénytörésnek.

A golumbincei gyilkosság után Tyószity Lázár és Kovacev Tósa visszatértek Bácskába s 1886. év július 8-án Pacséron Tyószity Lázár a csendőrség által elfogott s a zombori törvénytöréshez szállított. Kovacev Tósának azonban sikerült megugrani.

Tyószity Lázár nem sokáig élvezte a zombori fogház vendégszeretétét, mert már augusztus hó 22-én

„Isten hozzád”-ot sem mondva — megszökött. És csak néhány nap kellett Tyószity Lázárnak, hogy a bandát összehozza.

Szeptember 4-én hajnalban kirabolta a doroszlói posta és a postakocsis megöletett. Itt már Aperlics Milán is szerepelt.

Ekkor a csendőrség ugyszólván hadi lábra állított s egymásután következett a pívicai és a hódásági támadás, előbbinél a csendőrök, utóbbinál a betyárok huzták a rövidebbet. A hódásági támadásnál ismét egy új tag lépett be a bandába — Mily Pál.

E közben Kovacev (Kremen) Tósa, — ki mint deszpót szent-iváni felelős, még tildözött betyár életében is, az előjáróság jóindulatából, fizetését megkapta, — a Szerémségbe elhalandozott, de a csendőrség elfogta s miután társaira terhelő vallomást tett, a zimonyi fogházban saját nadrágszárja felakasztotta magát.

A hódásági támadásnál megugrasztott betyárok legbiztosabb fészükben, Felsőkovilon, gyülekeztek össze, s miután magukat biztonságban már sehohsem érezték, közös megállapodással Szerbiába akartak menekülni. És 1886. év december hó 11-én podgyászukat már át is szállították Karlovicára Theodorevits Iliához, ők pedig Szekulics Milán házánál összegyűltek bucsu lakomára. Ott voltak: Aperlics Milán, Mily Pál, Medakov Pera, Mrdjics Zsiván, Jokics Milán, Pandurovics Deszanka és az öreg Szekulicsné. Csak Tyószity Lázár és kedvese Anka hiányoztak még, kik a szomszédságban, Bozejac Teca kisbírójánál késedelmeskedtek.

De ember tervez és Kalló Antal m. kir. csendőrfőhadnagy végez. Kalló Antal főhadnagy ugyanis a hódásági támadás után, nyomom haladva, Felső-Kovilra ért négy csendőrrel s egy embert látván, ki halakat vitt, Szekulics Milán házába bemenni, a dolog gyanusnak tűnt fel előtte és a házat azonnal körülvetette.

Mily Pál a veszélyt megérezvén, még idejekorán távozott. A többiek azonban, az asszonyok kivételével, kik a tüzelés megkezdése előtt kijöttek a házból, benkeredtek. A tüzelés csakhamar megkezdődött, melynek vége az lett, hogy Aperlics Milán és Jokics Milán agyonlövették, a szintén megsebesült Medakov Pera és Mrdjics Zsiván kitértek s az így támadt zavarban, egy csendőrt súlyosan megsebesítve, elmenekültek. Tyószity Lázár pedig még a lövöldözés alatt szeretőjével elmenekült Bozejac házából s még aznap vasuton Belgrádba menekült. Mily Pál egy hónapi bolyongás után önként jelentkezvén, azóta vizsgálati fogságban van.

A banda feje Belgrádban ezután csaknem 7 hónapig (ha igaz) napszámmal kereste kenyerét s csak 1887. év június havában tűnt fel ismét, nevezetessé tévén amugy is rettegett nevét. Ugyanis június hó 10-én hajnalban Mrdjics Zsiván s még egy ki nem derített cimborája társaságában Bugarszky Mija vrdniki lakost kirabolta és megölték. Ezután Mrdjics Zsiván és Tyószity Lázár Bácskába Újvidékre menekültek, ahol ugy-látszik biztosabban érezték magukat, mint a szerémségben.

De a banda garázdalkodásának végőrája ittött. Az év június hó 11-én este Újvidéken a „három rózsához” címzett bordélyházban Tyószity és Mrdjics a csendőrség által meglepetlenül, heves harc után Mrdjics agyonlövettet, Tyószity pedig súlyosan megsebesítve elfogatott s a zombori fogházba szállítottott, ahol azóta vizsgálati fogságban van.

A banda hirhedt s országosan körözött tagjai közül még csak Medakov Pera volt szabadlábban s dacára a csendőrség által kifejtett erélyességének, a felső-kovili emlékezetes nap után több, mint egy évig volt még szabadlábban.

Végre 1887. év december hó 25-én este O-Palánkán Ruzsics Maxim házánál a csendőrök által meglepettet.

Medakov Pera a csendőrség által megadásra szölytárván fel, lövéssel válaszolt, de az ajtó deszkáján keresztül egy csendőr golyója jobb karját szétzúzta s ekkor Medakov balkézrel sejt forgópisztolyával szájába lött s rögtön meghalt.

Ez Tyószity Lázár bandájának története, mely két évben keresztül déli Bácskát és az egész szerémséget rettegésben tartotta s mely banda a hatóságok és különösen a m. kir. csendőrség legerélyesebb tildözése dacára — mint a kir. ügyész a tárgyalás megkezdésekor tartott szép bevezető beszédében említette — csakis a bácskai erköltesen alapokon nyugvó községi felelősök intézmény mellett tarthatta fel magát oly sokáig.

A zombori kir. törvénytörés a jövő év elején fog itélni a banda felett s szereplői megett a börtön ajtaja előre láthatólag jó hosszú időre be fog csukódn.

Mayer Károly.

Fülöpp Kálmán volt sztanisicsi jegyző ügye. Fülöpp Kálmán és neje szül. Marszalkievicz Henriette ellen a kir. tábla csalás és közokirathamisítás miatt a zombori kir. törvénytörésnél folyamatba tett bünyvizsgálatot megszüntette.

Emberölés. F. évi október hó 12-én este 6 órakor Firány Péter szállási lakos, ki csak 1/2 órával előbb távozott hazulról a célból, hogy Fratics Károly császár által a tilosban ért fiatal Firány Mártontól zálogképen elvett kabátot, előbbiől visszakérje — a bajai országon agyonlőve találtatott. A gyany Fratics Károly császár irányult, ki is még azon éjjelen a rendőrség által elfogatván, beismerve, hogy ő lötte agyon Firány Pétert, mert ez őt bottal megarkarta verni. A folyó hó 20-án tartott végtárgyaláson vádolt a véletlennek tulajdonította Firány Péter agyonlövését s a rendőrség előtt tett vallomásának visszavonásával, mindvégig tagadásban maradt s ezt tehette annál is inkább, mert az esetnek szemtanuja nem volt. A kir. ügyész vádlottat a btk. 279. §-ába titkózó szándékos emberölés bűntetteben kérte bünynek kimondani. Dr. Thurszky Zsigmond vádolt vallomása alapján csak a btk. 290 §-ában meghatározott gondatlanságból elkövetett emberölés látja beigazoltnak s kéri védenéct enyhén bünyteni. A kir. törvénytörés vádolt Fratics Károlyt felindulásban elkövetett szándékos emberölésben mondta ki bünynek s 2 és fél évi börtönrre ítélte.

Közzgazdaság.

A marha-tüdővész gyógyítása. A magyar és az osztrák kormány közt, mint a „B. C.” jelenti, tárgyalások folynak a marha-tüdővész terjedése ellen fogatosítandó erélyes rendszabályok tárgyában. Ha szükség fogrna fenn, esetleg ez ügyben a magyar és osz-

trák parlament elé hasonló elveken nyugvó törvényjavaslatok fognak beterjesztetni.

Az új magyar áruhárszabás ez idő szerint beható tanulmányozás tárgyát képezi Ausztriában ugy az állami, mint a magán vasutak részéről. Az új tarifa tudvalevőleg lényegesen olcsóbbítja a gyorsáru és kocsi-rakomány szállítványokat. Erre való tekintettel az osztrák-magyar államvasutak, a déli vasut és a Ferdinánd északi vasut máris elhatározták, hogy azon relációkban és azon cikkekre, a melyek a magyar államvasutak versenyére alá esnek, január 1-től fogva szintén olcsóbb szállítási díjakat szednek. Az új magyar áruhárszabás hatása alól a többi vasutak sem fognak elzárkózhatni.

A hitelszövetkezetek alakítása és vezetésére vonatkozólag a „Szövetkezés” című havi folyóirat, melyet Bernát István oly sok gondnal és oda-adással szerkeszt, becses és használható utmutatást dolgozott ki. Az utmutatás három sűrűn nyomott iven praecis formában pontosan megadja a szükséges tudnivalókat ahhoz, hogy mit és hogyan kell a hitelszövetkezetek alakításánál és vezetésénél tenni és eljárni. Hazánkban, ahol oly nagy szükség van hitelszövetkezetek alakítására és azok áldásos tevékenységének terjesztésére, égető szükségét képez már rég egy ily utasítás. A széles körben érzett hízagot pótolja ez a füzet és pótolja oly módon, hogy jobban kívánni sem lehet. Szerzőjének figyelmét a legkisebb mozzanat sem kerülte ki s azoknak, kik a füzet alapján akarnak szövetkezetet létesíteni, alig marad egyéb munkájuk, mint az abban foglalt minták másolása. A füzet ára postai küldéssel 15 kr.

Kereskedők a Keleten. A kereskedő ifjak társaságában a kereskedelmi attachékról tartott felolvasást Gelléri Mór. Tüzetesen ismertette a kereskedelmi muzeum intézményét s ezzel kapcsolatban kiterjeszkedett a consularis ügy reformjára. A kereskedelmi attachék intézményének fejlődésének ismertetésével a felolvasó azt az eszmét pendítette meg, hogy a kereskedő ifjak évről-évre több fiatal kereskedőt küldjenek ki a Kelet legfontosabb ipari emporiumaiba, hogy ott a kereslet és kínálat viszonyait tanulmányozván, e tanulmányokat hazai kereskedelmünk és iparunk csoportja érdekében hasznosítsák. E fiatal emberek számára alkalmas időben tanfolyamot kellene nyitni a fővárosban, akár a kereskedelmi muzeummal, akár a kereskedelmi akadémiával kapcsolatban s csak a kik e tanfolyamot sikerrel végzik s ennek alapján a hazai termelési viszonyokat alapszabásban ismerik, — csak ezek volnának keleti tanulmány-uttra küldendők és pedig felváltva, minden nevezetesebb termelési szakmák képviselőiben. Az előadó részletesen ismertetette azokat a módokat is, melyek szerint e tanulmányok hazai termelésünk érdekében értékesíthetők volnának. A kereskedő ifjak társasága nagy tetszéssel fogadta ez indítványt és választmányi ülésében elhatározta ez eszme felkarolását. Az indítványozót felkérték, hogy a jelzett javaslat keresztül vitelére vonatkozó előterjesztést intézzen a társulathoz.

Az országos magyar gazdasági egyesület műszaki szakosztálya Kvassay Jenő min. osztálytanácsos elnöke alatt ülést tartott, melyen Lakos József mindenekelőtt bemutatta saját találmányát, mely egy kettős ekének, boronának és vetőgépnél egyes kombinálása. A feltaláló eredeti nagyságban csak egy faszervezetét mutatta be a gépnek s ezért bizottságot küldtek ki a gép megvizsgálására. Baranyai István a szajoli aratógépverseny alkalmából kiküldött bizottság jelentését olvasta fel: 1. Keresse meg az egyesület a kereskedelmi minisztert, hogy az állami gépgyár minél előbb kezdje meg a kéveköti-aratógépek gyártását. 2. mozdítsa elő az olesó kötőszínek gyártását és 3-szor buzdítsa a vidéki egyesületeket, hogy olyan helyeken mutassák be a kéveköti-aratógépeket, ahol kis gazdák is megláthatják s esetleg szövetkezéssel meg is szerezhetek egy-egy gépet. Mind a három indítványt elfogadta a szakosztály. Ezután Baranyai titkár terjesztette elő a szakosztály jövő évi munkaprogramjának vázlatát. Szükségesnek találja, hogy a gépkísérleti állomás berendezésének eszméjét újra fölvesse a szakosztály. A jövő évi gépversenyekre vonatkozólag elhatározta a szakosztály, hogy a „Felső Tiszavidéki gazdasági egyesület” aratógépversenyre és a hevesmegyei gazdasági egyesületnek repakapáló versenyre való meghívásait elfogadja.

Influenza a lovak közt. Németországban mint olvassuk, az influenza-járvány a lovak közt kiütött és pedig három nagy uradalomban, u. m. Domerslebenben, mely egy nagyobb jóság, Hadmerslebenben, mely a királyi jóságokhoz tartozik és Langenweddingenben, mely egy híres cég tulajdona. Nem kértünk belőle.

Szerkesztői üzenetek.

V. L. Bajmok. Az ilyen dolgokban a legnagyobb óvatossággal kell eljárni s miután kézírását nem ismerjük s az különben is nagyon gyanus, nem közöljük. Felülni nem akarunk.

Sch. Martonos. Gorombaságot közzölni nem lehet; még a nyílterben névaláírással is nehezen, így pedig abszolúte nem. S még ön kéri, hogy mi küldjük meg az illető számot a megtámadottnak. No már kérem ez egy kicsit erős. A küldött bélyege felett méltóztassék rendelkezni 3 nap alatt, ellenkező esetben a szegényeknek adjuk.

Naptár.

December.

Havi és heti nap	Katolikus naptár	Protestáns naptár	Görög-országi naptár
23 Kedd	Viktória	Viktória	11 S. Dániel
24 Szer.	Ádám és Éva	Ádám és Éva	12 Spiridion
25 Csüt.	N. Karácson	N. Karácson	13 Aurent.
26 Pént.	István vért.	István vért.	14 Tyrsus
27 Szom.	János ev.	János ev.	15 Eleuther
28 Vas.	E. Apró szent.	E. Apró szent.	16 G. 30 Agg.
29 Hétfő	Tamás pk.	Jonathán	17 Dániel pr.
30 Kedd	Dávid k.	Dávid	18 Sebestyén

Felölő szerkesztő:

Dr. BALOGHY ERNŐ,

köz- és váltó-ügyvéd.

Laptulajdonos és kiadó:

BITTERMANN ANDOR.

Karácsony és ujévre alkalmas ajándékok.

Karácsonyi és ujévi ajándékok.

Legújabb divatu karácsonyfa-, sarok- és faldíszek.

Díszmunkák, ifjusági iratok és képeskönyvek magyar, német és francia nyelven dúsz választékban

SCHÖN ADOLF

könyv- és papirkereskedésében olcsó árért kaphatók.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Karácsonyi és ujévi ajándékok.

Karácsony és ujévre alkalmas ajándékok.

1519. szám.
Hk. 1890.

Idézés.

Raudely Szlavna a kátyi Raudely-féle 414. számú házközösség jogosult tagja, aki ezen házközösségből 10 év előtt ismeretlen helyre elköltözött, ezennel felhívatik, hogy jelen idézés közzétételétől számított 60 nap alatt a kátyi Raudely-féle 414. sz. házközösségbe térjen vissza avagy eddigi tartózkodási helyét a részére ezennel kirendelt ügygondnokának Heim Lipót kátyi lakosnak ugyan fentti idő alatt jelentse be, mert ezen határidő eredménytelen lejárta után a házközösség jogosult tagok összeírásai lajstromából hivatalból kitoröltetni fog.

Zsablyán, 1890. évi december hó 16. án.

Baderlitz György,
tb. főszolgabíró.

Egy, a gazdaság minden ágában, úgy a számvetésben beavatott, 9 évi gyakorlattal elsőrangú uradalomnál, magyar, német és horvát nyelvet szóban és írásban bíró nőtlen gazdász, az uradalomtól a legjobb ajánlattal, a birtok bérbeadása miatt **1-ső májusban** vagy előbb, szerény feltételek mellett önálló állást keres.

Bővebbet **Ratkó Zsigmond** városi számírtást urnál, **Zomborban.**

1525. szám.
Hk. 1890.

Idézés.

Gyukics Páva a goszpodincei Gyukics-féle 280. számú házközösség jogosult tagja, aki ezen házközösségből évek előtt ismeretlen helyre elköltözött, ezennel felhívatik, hogy jelen idézés közzétételétől számított 60 nap alatt a goszpodincei Gyukics-féle 280. sz. házközösségbe térjen vissza, avagy eddigi tartózkodási helyét a részére ezennel kirendelt ügygondnokának Grgur Glisa goszpodincei lakosnak ugyan fentti idő alatt jelentse be, mert ezen határidő eredménytelen lejárta után a házközösség jogosult tagok összeírásai lajstromából hivatalból kitoröltetni fog.

Zsablyán, 1890. évi december hó 16-án.

Baderlitz György,
tb. főszolgabíró.

14515. sz.
tkvi. 1890.

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Grama M. Jusztinian végrehajtónak Protics Miklós végrehajtást szenvedő elleni 68 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék (a zombori kir. járásbíró-ág) területén lévő, Zomborban fekvő, a zombori 840. számú tjkvben Protics Miklós és neje Mikovits Nathalia nevének álló A. 1. sor (2475-2476.) hr. 270. ö. i. sz. házra és 22^{11/12} önyi beltelekre az árverést 720 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1891. évi február hó 16-ik napján délelőtti 10 órakor** a tkvi hivatal árverési termében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. nov. hó 1. 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §. ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1890. évi november hó 10-én.
A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Radány Péter,
kir. trvszéki bíró.

Községi nyomtatványokból nagy raktár.

KÖNYV- és KÖNYOMDAI INTÉZET.

BUTTERMANN NÁNDOR ZOMBORBAN.

Papír és írószerek a bevásárlási áron.

Könyvkötőmunkák elfogadtnak és a kiállítási áron szállíthatnak.

A „BÁCSKA” KIADÓHIVATALA.

Községeknek egész éven át hitel.

Itt megrendelhetők:
Hírlapok.
Művek.
Naptárak.
Táblázatok.
Falragaszok.
Körlevelek.
Táncvigalmi meghívók.
Táncrendek.
Étlapok.

Itt megrendelhetők:
Váltók.
Gyászlapok.
Számok.
Levélfeljegyzések.
Névjegyek.
Eljegyzési és esketési kártyák.
Sima- és dombornyomatú monogrammok.

Zomborban, előkelő úri házhoz, egy élteőbb **házvezetőnő,** ki a magyar, német és szerb nyelvekben jártas, s teljesen megbízható, a házvezetés minden ágában jártassággal bír, alkalmazást nyer.

Bővebb értesítést ad e lapok kiadója. 3-1

A legjobb bizonyítványokkal ellátott, mindenben megbízható egyén

végrehajtói

állást keres.
Levélbeli megkeresések H. V. betűk alatt e lapok kiadóhivatalához küldendők.

4939. szám.
tkv. 1890.

Árverési hirdetmény.

A palánkai kir. járásbíró-ág mint telekkönyvi hatóság a kir. kincstár végrehajtónak kérelme folytán Miatov Száva és társai végrehajtást szenvedettek elleni végrehajtási ügyében a végrehajtási árverés 34 frt 09 kr tőkekövetelés és járuléka kielégítése végett az 1881. évi 60. t. c. 144. §-a alapján és a 146. § értelmében a palánkai kir. járásbíró-ág területén lévő, O-Palánka község 233. sz. tjkvben (405-406.) hr. 495. ö. i. sz. ház és beltelekre 400 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeli s annak ezen kir. járásbíró-ág tkvi iroda helyiségében leendő megtartására határidőül **1891. évi február hó 8-ik napjának délelőtti 3 óráját** kiűzi, mely alkalommal a jelzett ingatlan a kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Az ingatlan a fent kettő árban fog kikiáltatni. Az árverezni kívánók tartoznak a kikiáltási ár 10% át készpénzben vagy óvadékképes papirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. járásbíró-ág mint telekkönyvi hatóságnál Palánkán, 1890. évi november hó 29-én.

Hetesy Kálmán,
kir. aljárásbíró.

Árverési hirdetmény.

A palánkai kir. kincstári uradalom végrehajtónak ifj. Becker János metkovics-kerekicsi pusztai telepes végrehajtást szenvedett elleni ügyében az előbbinek kérelme folytán a palánkai kir. járásbíró-ág mint telekkönyvi hatóság a végrehajtási árverést 79 frt 43 kr tőke, ennek 1888. évi október 1-től járó 6% kamatai, 16 frt 75 kr eddigi és ezuttal 7 frtban megállapított és a még felmerülő költség erejéig az 1881. LX. t. c. 144., 146. és 203. §-ai értelmében a palánkai kir. járásbíró-ág területén lévő, metkovics-kerekicsi kincstári pusztához tartozó telepére, mint nem telekkönyvezett ingatlanra és pedig a 75. ö. i. sz. a. fekvő ifj. Becker János által birtokolt épületre (lakházra), mely áll 1 szoba, 1 konyha, istállóból és mellékfelszerelésből, továbbá a 800 önyi beltelekre (udvar és kertre) becslés útján összesen 400 frtban megállapított kikiáltási árban ezennel elrendeli s annak foganatosítása végett határidőül a metkovics-kerekicsi telep községéhez **1891. évi február hó 21-ének délelőtti 10 óráját** tűzi ki.

Felhívtnak tehát mindazok, akik a lefoglalt javak iránt tulajdoni vagy más igényt érvényesíthetnének, hogy igénykeresetüket, azok pedig, kik a vételárból kielégítési elsőbbséget igényelnek, elsőbbségi bejelentéseiket az első ízben kiűzött fenti határnapig annál bizonyosabban bejelentésük, minthogy különben igényeik figyelembe vétetni nem fognak.

1. Az épület nádtetőzete és fája, a végrehajtási jegyzőkönyv szerinti egyéb tartozékaival a fenti becsárban foglaltatnak, a hat holdból álló külső telepföld a 6. és 9. pont szerint szerzetetik meg vevő által.

2. Az ingatlanok a fenti határnapon becsárban alul is el fognak adatni.

3. A m. kir. kincstár kivételével, mely bánatpénz letétele nélkül is versenyezhet, árverezni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át készpénzben, vagy az 1881. évi 60. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi 60. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

4. Vevő köteles a vételár 3 egyenlő részletben és pedig az első árverés jogerőre emelkedésétől számított 30 nap, a 2-ikat 60 nap, a 3-ikat 90 nap alatt s minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6% kamatokkal együtt a palánkai kir. adó- mint bírói letéti pénztárnál befizetni. A bánatpénz az utolsó részletbe fog betudatni.

5. Ha a tulajdonos kincstár marad leg többet ígérő vevőnek, ez nem lesz köteles az egész vételárat, hanem csak az előnyös tételek összegét végrehajtást szenvedett telepes terhére és költségére befizetni, a vételár többi részét pedig a telepvaltság és egyéb követelésnek törlesztésére fográn elszámolni, csak az ezek után fenmaradó vételári fölösleget tartozand további eljárás végett a bíróság kezébe letenni, melynek felosztása felett ezen kir. telekkönyvi hatóság fog intézkedni.

6. Minthogy a teleptulajdonos kincstár a körülírt ingatlanokat, az ezel járó külső 6 hold telepfölddel, csak ismét telepesnek fogja eladni, illetve átadni, vevő tartozik az árveréstől számított 60 nap alatt a tulajdonos kincstártól kieszközölni és a telekkönyvi hatóságnál igazolni, hogy a telepesek kötelekbe a kincstár által felvetett, ezen felvétel igazolásának elmulasztása egyúttal az árverés megsemmisítését vonandja maga után, miután az eladás alatt levő fenti ingatlanok csak oly egyén által szerezhethők meg, ki a telepesekre megszabott feltételeknek eleget tesz. Ezek szerint köteles vevő a telepvaltsági szerződést azonnal az árverés után 8 nap alatt aláírni, magát kötelezni, hogy a telepen tartandja rendes lakását, mely esetben vevő a belsőséghez tartozó 6 hold külső telepföldet is kap, tartozván azt a telepvaltsági szerződés alapján megváltani és a teleppel járó összes terheket és követeléseket a kincstárral szemben viselni.

7. Joga van minden egyes oly jelenlegi kincstári telepesnek árverezni, ki a telepvaltsági szerződést már aláírta s eddigi kötelezettségeinek is eleget tett, azaz valtsággal nem tartozik. E szerint a jelenlegi telepes több telepet is szerezhethet.

8. Vevő köteles az épületeket a birtokbalépés napjától, illetve a 6-ik pontban foglalt igazolás megszerzésétől és bemutatásától számított következő naptól tűzkár ellen biztosítani. A kincstár, mint vevő, a tűzbiztosítást saját szabályai szerint eszközli.

9. Ha a vevő az árverési feltételeknek eleget tett és a 6. pontban foglalt jogot igazolta, a megvett ingatlan birtokába saját költségén bevezettni és neki a telep a kincstár jogi képviselőjének közbenjöttével a járásbíró-ág által átadni fog.

10. A tulajdonjog bekebelezése csak a telepvaltsági szerződés feltételeinek teljesítése után fog vevő javára hivatalból eszközöltetni.

11. Amennyiben vevő az árverési feltételek bármelyikének eleget nem tette, a megvett ingatlan az érdekelte kincstár kérelmére az 1881. évi 60. t. c. 185. §-a értelmében vevő veszélyére és költségére, bánatpénznek elvesztése mellett, újabb árverés alá fog bocsátatni, melyből késedelmes vevő kizáratik.

Az árverési feltételek ezen kir. járásbíró-ág mint telekkönyvi hatóság irodájában, ugyszintén Gajdobra község és a metkovics-kerekicsi kincstári pusztá telepeinek eljárásságánál tekinthetők meg.

Ezen árverési hirdetmény a metkovics-kerekicsi telep eljárásságának és Gajdobra község eljárásságának kifüggesztés s az árverési feltételek ugyanazoknak a község által való megtekinthetése végett megküldetnek, és ugyancsak az árverési hirdetmény kivonata, mivel az elárverezendő ingatlanok becsértéke a 300 frtot meghaladja, a „Bácska” című lapban egyszer leendő közzététel végett a zombori kir. kincstári ügyészségnek kézbesítették.

Kelt Palánkán, a kir. járásbíró-ág mint telekkönyvi hatóságnál 1890. évi november hó 29-én.

Hetesy Kálmán,
kir. aljárásbíró.

Karácsony és ujévre alkalmas ajándékok.

A közeledő karácsony és ujévi ünnepek alkalmából ajánlom dúsan felszerelt

könyv-, zenemű-, papír-, író-, rajz- és díszműárú-üzletemet

magyar, szerb és német nyelvű **díszművek, imakönyvek, ifjusági iratok, képeskönyvek, albumok, emlékkönyvek, iskolatáskák, író-mappák** stb., stb. cikkekben

bámulatos olcsó áron.

A n. é. közönség pártfogását kérve vagyok

mély tisztelettel
Karakásevics Milivoj
könyvkereskedő,
Zomborban, a Szent-György-téren,
Bikár S. úr házában.

Karácsony és ujévre alkalmas ajándékok.

Dittmár-féle függő- és asztali lámpák.

BÁCS-BODROGH VÁRMEGYE LEGOLCSÓBB ÁRUCSARNOKA.

GOLDFAHN SÁNDOR
ZOMBORBAN,
főutca, Falcione Gusztáv üzlethelyisége mellett.

Karácsonyi és ujévi ajándékok
Jutányos árak mellett nagy választékban kaphatók.

A legújabb valódi **bronz-, nikkel- és china-ezüst-tárgyak**, továbbá díszes **albumok, emlékkönyvek**, a legújabb és igen elegáns kiállítású **levélpapírok, pénz-, szivar- és dohánytárcák**, nemkülönben **képes könyvek**, Fröbl-féle **társasjátékok** és különféle, nagy választékú egyéb **gyermekjátékszerek**.
Raktáromon lévő porcellán-tárgyak, u. m.: **thea-, kávé-, mocca-servicek**, valamint egyéb porcellán-edényeket tetemesen leszállított árak mellett elárulom és kérem e részben is a n. é. közönség becses figyelmét. Egy 6 személyű thea-, kávé- vagy mocca-service ára **4 frt 50 krtól**, egy 6 személyű díszes evő-service pedig **10 frttől** felfelé.
Hogy azon tisztelt vevőimnek, kik karácsonyi ajándékokra sokat áldozni nem akarnak, kedvébe járjak, üzletemben egy igen díszes

karácsonyi kiállítást állítottam fel.

Ugyanitt a legszebb és legkülönbözőbb játékszerek és egyéb tárgyak kaphatók, darabonként 7 és 14 krajcárért.

A legszebb karácsonyi ajándék egy házi varrógép.

Képes könyvek. - Ifjusági iratok.

Legalkalmasabb karácsonyi és ujévi ajándékok.

Ajánlom a nagyérdemű közönség szives figyelmébe dúsan felszerelt

könyv-, zenemű-, papír-, író és díszműárú-kereskedésemet.

melyben **díszművek, imakönyvek, ifjusági iratok, képes könyvek, emlékkönyvek (Poesie), albumok** a legdíszesebb kiállításban, **luxus levélpapírok** a legfinomabb kivitelben, igen díszes dobozokban. Legesimesebb kivitelű fémárak, u. m.: **íróasztal-felszerelés, vegyes ténstartók, tollállványok, levélnéhezékek, arcképketrek, karácsonyfa-díszek** stb. **Író-mappák**, valamint általánosan kedvelt **társasjátékok** nagy készletben állanak a t. c. közönség választására.

Bátorkodom továbbá a n. é. közönség b. figyelmét felhívni a következő s kiválóbb díszművekre, u. m. **Arany J.** kisebb költeménye 4 frt 20 kr, **Bajza** munkái 6 kötet 6 frt, **Garay** összes munkái 5 kötet 16 frt, **Helvöld**, Föld és népei 3 kötet 20 frt, **Ilmankönyve** 6 frt, **Jókai**, Utazás egy sirdomb körül 8 frt, **Madách**, Ember tragédiája 15 frt, **Magyar-francia szakácskönyv** 7 frt, **Petőfi** költeményei, nagy kiadás 12 frt, **Radó**, Költők Albuma 3 frt 60 kr, 5 frt 60 kr, **Ribáry**, Világtörténelem 8 kötet 48 frt, **Shakspere** színművei 10 frt 80 kr, **Shakspere**, Romeo és Julia 3 frt 50 kr, **Szana T.**, Magyar művészek 15 frt, **Szana T.**, Petőfiné, Szendrey Julia 5 frt 40 kr, **Tompa** összes munkái 4 kötet 6 frt, **Tompa**, Virágregék 4 frt, **Vas Gereben** összes munkái 10 kötet 28 frt, **Virág Benedek** összes munkái 5 kötet 6 frt, **Vörösmarty** lyrai költeményei 2 kötet 4 frt 20 kr, **Vörösmarty** epikai költeményei 2 kötet 4 frt 20 kr, **Verne** összes munkái, diszkötésben.

Előfizetéseket elfogadok minden, bárhol és bárki által hirdetett **napi- és hetilapokra**, valamint minden bel- és külföldi **folyóiratokra**, az eredeti árak mellett, hozataldíj nélkül.

Zombor, 1890. évi december hó.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel:

KOLLÁR JÓZSEF könyvkereskedő,
főutca, Szemző Gyula ur házában, a Ótáca-nica mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek, kívánatra kimerítő könyv- és árujegyzék ingyen és bérmentve.

Társas játékok. - Emlékkönyvek.

Házeladás.

A bajai-utca és Széchenyi-körút sarkán levő házamat **szabad kézből eladom.**
A feltételek irodámban megtudhatók.
Zombor, 1890. évi december 17-én.
Dr. Pavlovits Jenő.

6490. szám.
1890.

Árlejtési hirdetmény.

Bács-Bodrogh vármegye törvényhatósági bizottságának 1139./1890. sz. a. kelt építési engedélye alapján alólírott által közhírré tétetik, miszerint Topolya községben iskolahelyiség 6946 frt 17 krtban előirányzott felépítése nyilvános árlejtés útján fog legolcsóbban vállalkozónak kiadatni.

Felhivatnak a vállalkozni szándékozók, hogy a fentebb jelzett vállalati összegnek megfelelő 10% bánatpénzzel vagy óvadékképes papirokkal ellátva, a nyilvános árlejtés határnapján **1891. évi január hó 8-án** reggeli 9 órakor Topolya községháza nagytermében jelenjenek meg; az árverés feltételei, költségvetés és tervrajz az árlejtés határnapjáig a főszolgabíró hivatalos helyiségében, az árlejtés napján a helyszínen betekintheők.
Topolyán, 1890. évi december hó 2.

Császár Péter,
főszolgabíró.

Pályázat.

Monostorszegh község elemi népiskolájánál 1 tanítói állásra ezennel pályázat nyitattik.
Javadalmazás: évi 500 frt, szabad lakás kerttel, mely után az adót és egyenértékű illetéket a megválasztott tanító fizeti.

Az állásra csak férfiak pályázhatnak.
A megválasztott tanító köteles leend az iskolaszék által kijelölt osztályokban az előirt tantárgyakat előadni, az ismétlő iskolában minden fizetés nélkül oktatni, úgy évenként a tanköteles gyermekeket a kitűzött határidő alatt összeírni.

Kellékek: magyar és német nyelv teljes bírása; előnyben részesülnek azonban azok, kik hitelesen igazolják, hogy a dalmát nyelvet is bírják és orgonálni tudnak.

Pályázók felkéretnek kellően felszerelt kérvényeiket f. évi december hó 28-ig a helybeli iskolaszékhez beküldeni.

A választás **f. évi december hó 30-án** tartatik meg.
A megválasztott tanító állását megválasztása után azonnal elfoglalni köteles.
Monostorszeghen, 1890. évi december hó 13-án.

Nagy Béla,
iskolaszéki elnök.

9112. szám.
kig. 1890.

Pályázati hirdetmény.

Uj-Verbász községben megírtesedett 400 frt évi fizetéssel és 50 frt lakbérrel javadalmazott segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek és felhívom a pályázni kívánókat, hogy szabály szerinti felszerelt és nyelvismereteiket is igazoló pályázati kérvényeiket folyó évi december hó 28-ik napjáig hozzám benyújtsák.
Kulán, 1890. évi december hó 13-án.

Molnár Károly,
főszolgabíró.

1211. szám.
kig. 1890.

Pályázat.

Rác-Militics községében megírtult német-magyar ajku róm. kath felekezeti vegyes elemi iskolánál tisedésbe jött tanítói állásra ezennel pályázatot nyitunk, s felhívunk minden okleveles tanítót, ki ezen állást elnyerni óhajtja, hogy kellően felszerelt kérvényét a rác-militicsi róm. kath. iskolaszékre címezve **1891. évi január hó 15-éig**, mint a választás napjáig nyujtsa be.

Az állás javadalma a községi pénztárból előleges havi részletekben felveendő 400 frt készpénz és 50 frt lakbér, esetleg szabad lakás.

A megválasztott tanító az ismétlő és vasárnapi iskolában az előirt tantárgyakat külön díjazás nélkül köteles tanítani.

Zenében jártasok előnyben részesülnek.
Rác-Militics, 1890. évi december hó 12-én.

Radoychich Endre, **Deim Lipót,**
iskolaszéki jegyző. plébános, iskolaszéki elnök.

9270. szám.
kig. 1890.

Pályázati hirdetmény.

Veprovác községben 300 forint évi fizetéssel javadalmazott községi írónki állás megírtesedvén, ez állás betöltésére pályázatot hirdetek és felhívom a pályázni kívánókat, hogy szabályszerinti felszerelt s nyelvismereteiket is igazoló pályázati kérvényeiket hozzám **1891. évi január hó 5-ik** napjáig benyújtsák.
Kulán, 1890. évi december hó 17-én.

Molnár Károly,
főszolgabíró.

A „BÁCSKA“

KARÁCSONYI SZÁMA.

Karácsony.

A keresztény világ legszebb ünnepe a karácsony. Ezen a napon született a világ megváltója Jézus Krisztus. Az egész emberiségre örökre emlékezetes, örökre ürvendetes világtörténelmi esemény évforduló napja ez, melyhez az egész emberiség újjászületésének emlékezte fűződik: mennyi örök igazság, mennyi hervadhatlan költészet, mennyi öröm és reménység, mennyi vigasz és megnyugvás éltető világossága áradozott szét Krisztus születésével az egész világra! Az ókori világ, részben mély értelmi sötétségben és érzelmi vadságban sinlett, részben, hová a klasszikus műveltség hideg világossága elhatott, részvéltlen önzésbe merült el; valódi életcéljával nem volt tisztában sem az egyik, sem a másik és iránytűnélküli hajóként tétozáztak az élet tengerén: ott a nyers erő, itt a számító önzés minden emberre külön-külön önmagában, vágyai, szenvedélyei kielégítésében kereste boldogságát, életcélját; az egyén ezen önistenítése rút tévelygésekbe ragadozta őket és a keresett boldogság helyett mondhatatlan boldogtalanságba sodorta. A pogánykor jellemző vonása a kétségbeesés.

A dolog ily vigasz nélküli és reménytelen állapotában született a világ Megváltója. Tanaira összeomlott az ókor híres bölcsészének Aristotelesnek azon általánossá lett élelve, hogy „ami a hold felett van, ahhoz semmi közünk.“ Krisztus azt hirdette, hogy igenis van az emberiségnek a mennyben egy gondviselő atyja, aki nemcsak a földi nagyokról és hatalmasokról gondoskodik, hanem a legkisebbekről és leggyengébbekről is, akinek tudta nélkül egy hajszál sem eshetik le fejükről; aki nemcsak a mezők liliomjait és virágjait oly pompás színekkel ruházza, amelyek fölülmulják Salamon minden dicsőségét, hanem a szegényekről is gondoskodik; aki a lég madarainak is asztalt terít s így a szegény emberekről sem feledkezhetik meg; aki a jókat kimondhatatlan boldogsággal jutalmazza és a gonoszokra elképzeltetlen büntetéseket mér. Szerinte az ember életcélja, hogy az Istent dicsőítse és ez által üdvözüljön. A munka dicséri mesterét. A teremtett ember is úgy dicsőíti legjobban mesterét, ha önmagát lehetőleg tökéletesítvén, tökéletes életével dicsőíti teremtetőjét. Mennyi örök igazság, mennyi hervadhatlan költészet, mennyi öröm és reménység, mennyi vigasz és megnyugvás áradozott szét ezen új tanok által a világra! A világ újja született; az emberiség és benne az egyén biztos életcélra nyert: a nyers erőt, a vadságot, az önzést, a keresztény erények váltották fel. Ennél nagyobb forradalmat az emberiség művelődés történelme nem ismer.

Krisztus tanaival és életével megmutatta, miben áll az emberi élet ideálja. Csak hogy tökéletlenek vagyunk, vágyaink, szenvedélyeink igen gyakran messze távolitanak el a keresztény erények ösvényétől, az élet eszményképétől. Erről időnkint jó elmélkedni; a legkedvezőbb alkalmul a karácsonyi ünnepek szolgálnak. A modern világban az egyén, a család, a nemzet, az emberiség egyaránt számos oly jelenséget tüntet fel, mely vajmi távol áll az életnek Krisztus által felállított eszményképétől.

Az egyén életében téves életirányok igen gyakran érvényesülnek; a keresztény élet tökéletessége helyett élvezethajhászat, haszonlesés, nagyra vagytás lesz számosak által gyakorlati életcélul kitűzve: ezen eltévelyedésnek a keresett boldogság helyett boldogtalanság a következménye és életuntság, kétségbeesés az eredménye. Leggyorsabban éri utól a nemezis azokat, akik bol-

dogságukat érzéki kéjek utján keresik. Jól mondja a koszos költő: „Ki virágot óhajt, nem hord rózsaberket; kéjt vesz, aki sok kéjt szórakozva kerget.“ A haszonleső rideg önzés sivárrá teszi az életet; folyton csak a megélhetés eszközeit pénzt, vagyont, kincseket gyűjt — de sohasem jut ezen eszközök kellő felhasználásáig. A nagyra-vágyó az élet legfőbb dicsőségének, a keresztény tökéletességnek, aranypénzt felváltja, felcseréli a hiúság aprópénzére, és a helyett, hogy a legmagasabb dicsőségre törekednék, melynek elérését neheztelen és alkalmatlannak találja, beéri a dicséretkoldulás és öndicsekvés hitványságaival: boldogsága mások véleményétől függ és ennek megnyerésére sokkal többet fáradozik, furfangoskodik, vetélkedik, irigykedik és áskálódik, mint amennyi fáradságába kerülne egyéniségének tökéletesítése.

A családi életben is gyakran érvényesülnek a kereszténytelen életirányok; a családi élet tűzhelyén is a kölcsönös szeretet, kölcsönös türelem lángjába gyakran sűrű füstfellegek vegyülnek: több a külső látszat, mint a bensőségteljes valóság. A családi frigyet többnyire nem a kölcsönös vonzalom, hanem az önző számítás köti meg, innét a sok boldogtalan és kevés boldog házasság. A gyermekek nem Isten áldásának, hanem nagy tehernek tekintetnek — kettőnél-háromnál senki sem kíván többet. A szülők inkább törődnek gyermekeik anyagi jövőjével, mint erkölcsös nevelésével s így, ha szereznek is számukra vagyont, de nem adnak nekik utra valóul az életre oly erkölcsi tulajdonokat, hogy azt megtarthassák és javukra felhasználhassák. A családi élet közép-pontja az anya. Sajnos, hogy éppen a nő helyzete a családban a legfonakabb és legkevésbé felel meg a keresztény élet alapelveinek; e körülmény oka a nőnevelés hiányában keresendő. A leánygyermek kiskorától fogva piperéztetik és inkább mutatós és hatásos dolgokra lesz dresszirozva, mint hasznos munkára, egyszerűsége szoktatva: innét van, hogy később is, mint asszony legfőbb boldogságát a ragyogás képezi, mit ha el nem érhet — boldogtalan lesz és egy egész családot szerencsétlenné tesz. A nőemancipáció divatos törekvése is határozottan kereszténytelen, mert az isteni rendelés a nőt sem egyéni, sem társadalmi önállásra nem teremtette, hanem munkaköréül a családot jelelte ki, melyben a férfinak magát alárendelni tartozik. Mily más volna a családi élet, ha benne átlag ezen elvek érvényesülnének, ha a nők nemcsak boldogítani, hanem boldogítani is akarnának!

A nemzetek életében is nem egy válság tünete mutatkozik, mióta irányelvül benne a szerencsétlen macchiavellismus lett. Hova vezet az, ha az államok vallástalanok, arra ékesen szóló bizonyítékot találunk a mai állapotokban. Ha az államok vallástalanok, lakói is azokká lesznek — és a háttérben feltűnik a vallástalan tömegek socialistikus réme. Ha a dolgok a kezdett uton tovább haladnak, a mai társadalmat katasztrófa fenyegeti, oly társadalmi felfordulás, amelyhez képest a világ összes politikai forradalmi gyermekjátéknak tűnnek fel. Ha a tömeg lelkében kihál a vallásos érzet, ha a földi nyomorúságokért nem hisz a tulvilág kárpótlásában — nincs az állami hatalom, nevezzük azt akár rendőrségnek, mely a nyers tömegeket megfékezhetné. A hatalom emberei kezdik ezt érezni és némi kísérleteket is tesznek a vallásos érzet fejlesztésére — de e kísérletek szórványosak és elégtelenek, az állami rendszernek kell ettől áthatva lenni, hogy a társadalom kóros állapotai gyógyulást

nyerhessenek. Sajátságos, hogy némelyek minden-
nel inkább kísérleteznek, csak a vallási expedienshez nem akarnak nyulni. Szánalmas az a kísérlet is, mit e téren a szabadkőművességgel tettek és tesznek. A szabadkőművesség az ő vállástalan jótékonyágával nem egyéb, mint némely ambiciózus embereknek abbéli törekvése, hogy kiaknázva a félműveltek mystikus hajlamait, maguk számára a titkos hatalom eszközeit megszerezhessék. Szánalmas e törekvés annál is inkább, mert minden titokzatos hókusz-pókusz nélkül a jótékonyág a kereszténységben is gyakorolható, sőt ez, mint a tettekben nyilatkozó felebaráti szeretet, éppen a kereszténységnek képezi egyik irányelvét!

Egyén, család és társadalom egyaránt igényli azt, hogy a kereszténységben újjászülessék, a kereszténység által folyton folyva megváltassék. Az utat és módot azon Isten-ember tanai és élete mutatják, kinek születési évforduló napját az egész keresztény világ a karácsony napján ünnepli. Csodálattal és imádatlaltelk el a gondolkodó ember lelke, ha átgondolja Krisztus földi életének mozzanatait, amint azok megkapó vonásokkal a szentírásban ecseteltetnek: ezt a világtörténelmi alakot, ha Isten-ember nem lett volna, isteníteni kellene!

Dr. Margalits Ede.

Az év krónikája.

Valahányszor alkonyra hajlik az esztendő, megszállja az embert a bizalom szelleme, be nem teljesedett reményeink légiójának újabb határnapot tűzünk az új évre s együgyű hittel várjuk ettől minden szép eszménk beteljesedését. „Pusztuljon a régi, nem sok jót hozott; majd az új“ — így szól lelkünkben a bizalom. Pedig arra a fiatal, reményteljes gyermekévre hamar ráveti ráncait az idő, s idestova ismét temetésre készülünk. S ez így megy évről-évre kérelhetlenül, a remények szaporodnak vagy fogynak, de a beteljesedés örömét megint, mindig csak a jövőtől várjuk.

Hogy mit hozott az elmúlt év, rövid szemlében szeretnők egybeállítani e nevezetes eseményekben nem szegény korunkban is feltűnő dolgokat, hogy még egyszer foglalkozunk velök, mielőtt az új év küszöbén rámondanók erre, hogy requiescat.

Vannak Európában politikailag csendes és nem csendes országok. Melyekről alig jut egy hír a világ szájára, pl. Spanyolország, a Skandináv félsziget országai vagy Törökországról, ezek a csendesek. Csodálatos, a különben oly zajos Franciaország is beállott az idén csendes országnak, mintha csak tavalyi világkiállítás és politikai mozgalmait pihenné. Egy év óta nem volt miniszterválsága: s e tény ott igen nagy nyugalomszámba megy. Azon babékoszorúval, melyet magának minden ízében sikerült kiállításával által font s a boulangierizmusnak ad acta tételével kétségkívül meg is érdemelte azt a békés nyugalmat, melyet ez évben élvezett. Egyetlen politikai eseménye, mely nagyobb zajt okozott, az orleansi herceg esete, kit a monarchisták trónörökösének is neveznek. E 21 éves ifju, valószínűleg ama párt által befolyásolva, száműzetése dacára, egyszer csak utra kel Párisba — hatást csinálni. Be akarja magát soroztatni katonának s ime ott marad rabnak. Erre természetesen felcsap a politikai szenvedély lángja mindenütt. A trónpretendent elviszik a clairveauxi fogházba 2 évi fogságra, mely idő aztán 3 óra törpült. Republikánus felfogás: hallatlan betörés! — monarchikus: kegyetlen zsarnokság! Miután e jelszavakba egy hét alatt belerekedtek, el is felejtették trónörökösöt, betörést és kegyetlenséget egyaránt.

Egyáltalán, midőn a lefolyt év eseményei végigvonulnak a szellemi spektroskopon, úgy tűnnek fel, mint egy-egy felcsapó láng, mely keletkezésükor ráijeszt az emberre, de a hogy támadt, el is tűnik hirtelen, következmények nélkül. A

lelkesedésre beáll csakhamar a reactio, a kicsinylés, a napirendre térés.

Vészteljes felhőket látunk tornyosulni az angol-portugál viszály kezdetén is. Dávid és Góliát harcra volt ez, de a bibliai tanúság nélkül. Az már régen történt, ma bizony csak az a világ sorja, hogy a kicsi engedni kénytelen a nagy-nak. Az elkeseredés persze nagy volt kis Portugálban, a mint illik leköszönt egy miniszterium és demonstrált Lissabon népe, de hát ezek is megnyugodtak.

Anglia ezután még Helgolanddal kedveskedvén Németországnak, hátat fordított Európának. Rég belátták politikusai, hogy az ország érdekeitől igen távol áll az ugynevezett európai politika üzése s a waterlooi ütközet óta alig találkozunk velők a kontinensen. A praktikus angol szellemnek sokkal inkább megfelelő gyarmatpolitika kevesebb veszélyrel jár s jóval hasznosabb is annál. Ott valóban óriási eredményeket ért el, s ha ellene is lehet vetni ez állításnak azon tény, hogy gyarmatai elérvén a kellő nagyságot, elegendő anyagi és szellemi erőt, önállókká lesznek, a kereskedelmi konnexus mindig megmarad az anyaországgal, s ez biztosítja számára azt a mérhetlen gazdagságot, mely erejét képezi. Ugyancsak gyarmatpolitikájával áll szoros kapcsolatban Helgoland átengedése, melyért a német kormány nagy gyarmatterületet engedett át kelet Afrikában cserében, hogy megkapja ezt a fél négyzetkilométernyi porladozó, omlatag területet, melynek existenciája néhány évtizedre terjedhet legfőlebb. A német hódító szellem azonban e békés szerződésben is diadalát ünnepli.

Németországban még nagyobb dolgok is történtek. Bismarck lemondott. Bismarck, ki ugyszólván 3 császár helyett vezette szilárd kézzel a kormányt, kinél tüneményserűbb nagyság I. Napoleonon kívül a történetben alig található, kinek befolyását ugy hazája, mint egész Európa politikájára évtizedeken át szemlével közel állott abhoz, hogy az utolsó mezovíngék major domusaihoz hasonlítsuk, kik tudvalevőleg annyira mentek a helyettesítésben, hogy utóbb felváltották magát a királyi családot az uralkodásban is. S hatalmának talán tetőpontján állott, midőn egy tetterős ifju uralkodó kiragadta kezéből a hatalmat, hogy ifjusága büszke önértében lerázza magáról a terhes gyámokodást. A vaskancellár azóta rózsafákat ápol friedrichsruhei magányában, fák alatt üldögél és fogadja (?) — leveleit némely moriturus embereknek.

A fiatal császár pedig kettőzött erővel fog munkához; meglátogatja Európa csaknem összes uralkodóit, minek jelentőségét nagyon szerethők egy hosszú béke reményével azonosítani, ha e feltevésünket meg nem zavarná ez az európai általános fegyveres törtetés. És Vilmos császár valóban a béke műveivel foglalkozik. Bátor kézzel mert belenyulni a szocialista munkások darázs-fészkébe, meg akarja nyugtatni ezt az örökké zsihongó, fenyegető tömeget, melyet megzavarni látszik egy távol jövő meg nem értett sejtelmé, mely zavaros hangon beszél nekik individualizációról, feltétlen egyenlőségről... Bizalmatlanok mindenki iránt, ki nem vallja elveiket, magának a császár ígéreteinek sem hisznek, s távol vannak attól, hogy ügyük biztosítékát a parlamentben lássák, bár abban elég jelentékenyen vannak képviselve. Ragaszkodnak azon állításukhoz, hogy Németországban még most is a legdurvább abszolútizmus uralkodik, s hogy az a komédia, mit parlamentarizmusnak neveznek, egyik vezérök Liebknecht szavai szerint nem egyéb, mint az abszolútizmus *fügefulevele*.

A munkáskérdés különben, melyet a tavalyi párisi munkáskongresszus mindenütt felszínre vetett, mint az egész világon, ugy nálunk is kifejezésre jutott ama nagy demonstráción, mely május elsejét megtette általános blau munkásünnepnek. Megmutatták számuk óriási voltát, hogy jelentékeny tényezőjét képezik a társadalomnak s megmutatták különösen azt is, hogy a magyar munkás nyugodtan, józanul, menten minden utcai tüntetéstől akarja előbbre vinni. Ez mind szép és értelme is van.

Ami azonban némelyeknek ez ünnepen történt olyértelmű feljajdulását illeti, hogy a munkásokat meg kell védenie a törvénynek, mely védelem őket, kik a törvényhozásba nem bírnak befolyással (?) jogosan megilleti, alig tudjuk megérteni, hogy mire gondolnak. Mi arról vagyunk meggyőződve, hogy Magyarországon, míg egyrészt a gyárpar még korántsem jutott oly nagy fokra, hogy ellenében az általa elnyomott munkásokra nézve a törvény védelmére szükség volna, de másrészt hazánkban a jóra való, szorgalmas munkásnak tág tere nyílik tevékenységét érvényesíteni, mely állításunk mellett akárhány derék, jómódu, sőt gazdag iparos tanuskodik, s ha mégis vannak, kik minden igyekezetök dacára sem jut-

nak zöld ágra, akkor nem a törvény okozható ezért, mely elvégre is nem arra való, hogy egyeseknek privilégiumot osztogasson.

Egyedül a társadalom az, mely a munkások panaszait meghallgatni hivatva van, és bajaikon segíthet. De hogy ennek védelmére és segítségére méltókká váljanak mindnyájan, hogy elvonják a közönséget a külföld cikkeitől és külföldi munkaerők keresésétől: ennek eszköze az önképzés, az önművelés lesz. Művelt iparossá, képzett, ügyes munkássá válni, ez legyen a cél, mely felé minden magyar munkás törekedjék, s magától meg fog jönni a jólét, meg fog szűnni a panasz és segélykiáltás s távol fognak maradni fölünk a socializmus és kommunizmus pusztító csodabogarak.

Mielőtt azonban még a hazai krónikába fog-nánk, meg kell emlékeznünk némely külföldi dologról, melyeket a francia „fin de siècle“ címen egy kalap alá von, s többnyire ismert dolgok lévén, nem igényelnek hosszabb tárgyalást.

Nyugaton kezdjük s legelőször beleakadunk a Fort hídba, mely az angol műépítéssel példátlanul álló remeke. Ha folytatnák a villágesodák numerálását, ez lenne a kétségkívül a nyolcadik. Hatszáz méter hosszúságban vonul át egy tenger-öböl felett oly magasságban, hogy a legnagyobb tengeri hajó is kényelmesen elmehet alatta. Alighanem mintáját fogja képezni ez a la Manche csatorna áthidalásának is, képezvén ez majd a kilencedik numerust.

Ugyanott még egy nagyságba botlunk bele: ez Stanley. Ebbe az évbe már csak hazatérése esik, ez felment az alól, hogy az amugy is száz-szor hallott viszontagságaiba boesátkozzunk. Nagy diadalmenet volt utja hazájáig, mely diadal volt egyszersmind azon kitaró tudományos buvárkodásnak is, mely őt annyi veszély között vezette keresztül azon legsötétebb Afrikán, melynek sötétségét csak az ő kutatásai világították be.

Nem kevesebb kitarás kellett Kochnak sem, hogy a belgyógyászat örök sötétségű labirintusában felfedezzen egy bacillust, mely évezredek óta bántatlanul ölte meg az emberek millióit. Am a magasztalásban sem járja az előleg: eddig csak annyit tudtunk meg bizonyossággal, hogy mitől halnak meg a tüdőbetegek, de meg még tényleg egy sem gyógyult a kochintól.

Et nunc venimus ad fortissimum. Nagy Oroszország se maradjon el a „nem esendes“ államok sorából, ő is eszelezkzik: a huszadik század előestéjén üldözöbe veszi a zsidókat, a minek majd mi érezzük meg *beható* következményeit.

Nos hát ez is „fin de siècle.“

No de gyerünk most már haza.

Minálunk, hogy el ne bízzuk magunkat az új esztendő homonyára iránt, a sors, mintha készen tartaná számunkra a kijózanodást, mindjárt az év kezdetén, midőn még rózsaszín ködben áll előttünk a világ, ránk küldi kiméltetlenül a csapást s az első esemény, melyhez az új évszám iródik, egy-egy megrendítő memento mori, gyászba borítja az országot.

Tavaly a trónörökös, az idén gróf Andrássy Gyula.

A nemzetnek mennyi szép reménye szállott sirba az elsővel! s mennyi fájdalom jajdult fel az utóbbi halálával! A tavalyit elisrattuk mindnyájan, de sokkal mélyebben gyökerezett szívünkben a szeretét, mintsem hogy a bánat megszűnt volna. Fájdalmas sóhajok törnek fel bensőnk-ből az ő emlékezetére, hisz ugy szerettük, annyit vártunk tőle! A feledés el sem kezdte még működését, mikor ez év kezdetén „egy szó nyilalott a hazán keresztül“. . . Meghalt gróf Andrássy Gyula. Meghalt a nagy politikus, ki a béke legnagyobb munkáját vitte keresztül, midőn a nemzettel kibékíté Királyát, oly időben, midőn a piros fény ott kísértett még a vérbeborult láthatáron, remítő csatak íjesztő tanujaként. Meghalt a mi nagy mesterünk, ki olyanra tudott megtanítani, mire semmiféle hatalom nem lett volna akkor képes: megtanította őket méltányosnak lenni s megtanított minket feledni. Egy nemzet áldása kísérté tetteit, egy nemzet könyei kísérték sirjába, s egy nemzet örök hálája fogja kísérni emlékezetét a magyar történelem legszebb lapjain.

Magyarország hagyományos csapásai az idén sem maradtak el. Tavaszszal az árvíz, nyáron a szárazság s a tűzvész, majd a korai fagy silányítja el a gazda legszebb várakozásait. Legszembetűnőbb a tűz pusztítása volt, romhalmazzá téve néhány óranegyed alatt egész községeket. S elpusztítja ép aratás után, midőn az okozott kár óriási mérveket ölt. Hosszu statisztikai kimutatás volna az, mely felsorolná ama temérdek községet, melyek jólétét elpusztította a veres kaskas s igen messze vezetne kimutatni azt, hogy mik az okai ezen évenként visszatérő kalamitás-nak; azon szomorú hitünk konstatálására szorítokunk tehát, hogy bármily messzemenő tűzrend-

őri szabályok is nehezen fognak segíteni e bajon, mert azt a községet, a mit a mi népünk épít, tűz ellen megoltalmazni alig lehetséges. Hiába, nem vagyunk architektus-nép, a magyar paraszt ma ép oly hiányosan építi házát, mint ez előtt öt-hatszáz évvel, s míg minden módon arra nem hatunk, hogy e primitív építési mód célszerűbbé alakítására népünket megtanítsuk, addig a tűzesetek statisztikája aligha fog jelentékeny változást mutatni.

Nagy hiba az is, hogy az ilyen rendszeresen ismétlődő csapások enyhítésére nincsen egyéb alapunk, mint mindig a társadalom jótékonyága. Eltekintve ez alap bizonytalan voltától, azon veszély rejlik gyakori kiaknázásában, hogy kimerül, s ha ilyenkor valóban váratlan csapás következ-nék be, nem volna kihez fordulni segélyért.

De eltértem tárgyamtól. A társadalom jótékonyágát apostrofáltam s ez rávezet társadal-munk érdemeire. Kegyeletének egyik legszebb jele az aradi emlékszóbor, melylyel régen tartozott a nemzet nagy fiainak, kik mártyrhalállal fejezték be ama szomorú korszak legszomorubb szakát. Soká késtünk tartozásunkkal, de annál méltóbban tettünk annak eleget azon gyönyörű emlékszóborral, mely nagy jelentősége mellett a hazai művészet dicsőségét hirdetni is hivatva van. A kegyelet egy másik ünnepe is ültük együtt a színészekkel, mi, az élet nagy szinpadának többé-kevésbé jó színészei. A magyar színészet száz-éves fennállásának megünneplése minden mozzanataiban résztvett a társadalom jótékonyága és kegyelete fényes tanúságát adva azon meleg érdeklődésnek, melylyel a magyar színészet iránt viseltetik.

Kegyeletes jótékony közönségünk két nász-ünnep örömeiben is osztozott a magas párokkal. Egymást követte József főherceg leányának s Mária Valéria menyegzője. Az első, mely itt történt az ország szívében, valódi örömmünnepe lett az országnak, mely osztatlan szerencsekívánatait Földé a legmagyarabb főherceg magyar leányának frigyéhez. A második távol történt innét, de nem elég távol arra, hogy a magyar nemzet minden tagjának áldása utol ne érje a magyar születésű kiráyleányt a boldogság útján.

Ha társadalmunk érdemeit tovább akarnók fűzni, még azt kellene megemlítenünk, hogy tömegesen jött el az ország minden vidékéről a meglehetősen érdektelen színészeti kiállításra és — hogy nem rendezett szent-istvánnapi jótékony népnünnepet Budapesten a városligetben.

A mi politikai életünket ez évben jellemzi: az a legliberalisabb pártkormány-eszmékkel van saturálva, akkora szabadelvűséggel, a milyennel 67 óta nem találkoztunk. 1867-ben a szabadelvű kormány igen keveset végzett. Az ő feladatuk azonban rendkívül súlyos is volt. Hazafias érzések s a nemzet közóhaja a negyvennyolcadiki s a negyvennyolc előtti magyar törvényeket állították eléjük irányadó elvül, a gyakorlati azonban az abszolút korszak rendelkezéseibe szokott bele s e kettő összeegyeztetésének nehézségeihez hozzájárult még egy harmadik tény, az alkotmányos élet új volta. Mint a gyermek, kinek kezébe titkos szerkezetű gépezetet adnak, félve, kellő tapasztalat nélkül fogtak hozzá a törvények alkotásába, melyek nagy részén meg is látszik az óvatos körülírás és az erőltetett, hiányos szerkezet, ugy, hogy ezek nagyrésze immár sürgős reviziót igényel. S ha időközben e tekintetben javult is a helyzet, az azóta készült törvények mégsem ölel-hettek fel nagyobb, különös pénzügyi operációkat igénylő tárgyakat. Igazuk van azoknak, kik az időt csak most látják elérkezettnek e nagyobb horderejű törvények megalkotására, mert ma ugy kormányunk politikai érettsége, mint pénzügyi helyzetünk olyan, hogy veszély nélkül foglalkozhatunk hiányos törvényrendszerünk alapos kiegészítéséhez s a meglevő reviziójához.

Erős meggyőződésünk, hogy Tisza Kálmán 15 éves kormányelnöksége volt az, mely az utat e mai kifejléshez egyengette s mely sajnálattal kellene fájjalunk visszavonulását, ha nem látnók azt, hogy lemondásával szerepe korántsem ért véget. A mi egyébként lemondásának okát illeti, hát azóta bizonyára az ellenzék is alacsonyabb hangon vallja magának az érdemet, hogy a volt miniszterelnököt leköszönésre bírta. Átlátták azóta ő is, hogy egész képzelt haditényök annyiból állott, hogy egy ember a nekik adott s be nem váltott ígérete folytán lemondott. De csak az ember s nem az elv, melynek bukását talán inkább szerették volna. Az elv megmaradt a régiek, a kitaró vezér beállott „közkatona“, de olyan közkatona, kitől valószínűleg a generálisok sem röstelkednek tanácsot kérni.

Ezekről a generálisokról, a jelenlegi miniszteriumról elmoundhatjuk azt, a mit ritkán mondhatunk el egy ily nagyfontosságú testületről, hogy ebben minden ember helyén van: right man in

the right place. Nem, nagyhangzú theoretikus elméletek, nem a szobatudósság szörszálhasogatásai, de tisztán gyakorlatias elvek vezeték őket, s ez az, a mire ez idő szerint igazán nagy szükségünk van, annyi elmélet után. Az annak idején örömmel fogadott törvényjavaslatok egész raja már magán hordja e gyakorlatias aerának nyílt megkeny liberális, gyakorlatias aerának nyílt megkapuja az idén s ha a sors megóv minden előre nem látható bajtól, bizvást nézhetünk egy igazán jobb kor elé.

Ime, mit mondtunk szemlének elején? Belestünk mi is ama mindnyájunkkal közös, bizalommal telt érzelmekbe, melyek így az év végén meg szokták lepni az embert, mi is tele vagyunk hittel, reménnyel a jövőre nézve. De egy dologban mégis elütünk a többiektől. Mi nem azt mondjuk, hogy pusztuljon a régi esztendő, nem sok jót hozott, sőt ellenkezőleg, ez az év politikai életünkben oly nagy haladásról tett tanúságot, Magyarország annyira közeledett a nemzeti jogállam legtisztább fogalmához, hogy bátran fejezhetjük be szemlénetet azon óhajjal, bár a jövő év haladása se állana az ideinél hátrább.

Vederemo!

Dr. Marschalkó János.

Megyénk és az államosítás.

Magyarország törvényhozó testülete a Szapáry-kabinet megalakulása óta, a Tisza aera alatt megkezdett alapon, minden zaj és nagyhangú ígéretek nélkül, öntudatosan munkálkodik egy szebb jövő érdekében!

Ki van adva az államélet minden terén a jelszó, hogy haladni, az elavult intézményeket a lomtárba dobni, a legnemesebb állammélt: a nemzeti állam elérése szempontjából minden korszerűtlen szervezetet átalakítani, gyökeresen reformálni kell.

Mint ha a 48-as évek szabadság, haladás, újra-ébredés szelleme ihlette volna meg a nemzetet, ennek minden egyes önértetes tagja, egy szebb jövőről álmodozik; a szó szoros értelemben *szabad-éltü* kormány minden egyes miniszteriumában, mint valami hangyabolyban, nyüzsgés, fáradhatlan reform munkálkodás ütötte fel tanyáját, hogy Magyarországot széppé, nagygyá, az európai minta-államok méltó vetélytársává tegyék.

S lehet-e ily körülmények közt csodálkozni, hogy az államszervezet legfontosabb részének, az állami élet alkotó elemének: a közigazgatásnak átalakítása legelső megvalósítandó cél gyanánt tüzetet ki a kormány vezérérőfiai által.

Elkoptatott, unalmas frázis már a mostani közigazgatás hiányairól, a javítás, átalakítás szükségességéről beszélni; — de van ezzel egy szoros összeköttetésben álló pont, mely eddig kevés figyelembe részesített, melyről pedig hallgatni bűn, mely feladat elérése, életképes megvalósítása érdekében lelkesíteni állampolgári kötelesség, s ez: a közgyűlések, a törvényhatósági bizottságok befolyásának biztosítása, a helyi s megyei érdekek hangsúlyozása, a közigazgatási reform munkálatok irányítása céljából!

Mert hisz mi tulajdonképen a törvényhatóság feladata?

Nem csak a századok óta elismert tapintattal gyakorolt önkormányzás, nem csak az állami közigazgatás közvetítése, hanem egyik legszebb hivatása és joga, megvitatni úgy az országos, mint egyéb közérdekű ügyeket, ezekre nézve megállapodásukat kifejezhetni, a többi törvényhatósággal és kormánnyal közölni, sőt esetleg kérvény alakjában közvetlenül a képviselőház elé terjeszthetni.

Es ha valaha szükség volt arra, hogy a megyei törvényhatóság, a közgyűlés e jogával éljen, s hogy kilépjen az önkormányzati feladatok szűk köréből, az állami akarat irányítására, s így saját érdekének előmozdítására befolyást igyekezzen gyakorolni, — úgy e szükséghelyzet most állott be; most, midőn a megye ujjaalakítása, az állami közigazgatás életbe léptetése már nem évek, hanem ugyyszólván csak hónapok kérdése.

Bács-Bodrogh megye büszke lehet politikai multjára, mindig komolyan, öntudatosan teljesíté a reá rótt feladatokat! Nem volt soha az üres szöfecsérlés, az ország békés viszonyai felforgatásának előharcosa, de ha a hazafias kötelesség hívta — bármit is mondjanak a multak emlékeit nem ismerő ellenei — e megye mindig az első, a legjobbak között volt, s késedelem nélkül tette le a haza oltárára pénz és vér áldozatát...

Ily körülmények között joggal számíthat arra, hogy a megyék s így saját viszonyainak rendezése, s ujjaalakítása körül kifejezendő nézete, óhaja a kormány előtt nem lesz pusztán elhangzó szó, hanem kellő figyelembe fog részesített, s a célbavett adminisztratív államosításnál nem fog komolyabb megvitatás nélkül hagyatni.

Telhat csak az a kérdés, vajon szükséges-e megvényekben — esetleg már a legközelebbi közgyűlésen — tizetesen foglalkozni e reform-eszmékkel, és kívánatos-e, hogy a megye specialis, helyi érdekének megóvása végett közölje netalán megállapodását hozzájárulás céljából a többi törvényhatósággal, vagy kormánnyal? Erre csak egy felelet lehet, hogy: igen, ez nemcsak hogy kívánatos, hanem hazafiai kötelesség is!!

Ha eddig, az utóbbi évtized bármelyik intézkedésénél szabad volt így gondolkoznunk: „Eh, mit lépünk mi ki csendes nyugalmunkból, mit háborgassuk a bizalmunkat teljes mértékben bíró kormányt működésében? hisz van a központban elég komoly, alapos, szakképzett egyén, ki bizonyára tekintettel lesz megvényk viszonyaira és érdekeire” — úgy most, ezzel nem szabad megelégednünk! Most megvényk létérdeke, a mult szervezetének gyökeres átalakítása, s megyei életünk egész ujja alakítása forog kérdésben, s hogy ez helyes irányban, lehetőleg minden igényt kielégítőleg valósuljon meg, annak előmozdítására minden arra hivatott faktornak kötelessége közreműködni.

Minden félreértést kikertüendő, hangsúlyoznunk kell, hogy nem akar e cikk propagandát csinálni a közigazgatás államosítása ellen! E reformok szükséges voltát csak a régi dicsőségen áhitattal csüngő, s az ideális, elérhetlen eszmékért rajongó függetlenségi 48-as párt vonhatja kétségbe.

Itt egy más feladattal állunk szemben: előmozdítani e téren is minden erőnkől a kormány és törvényhozás számtalan fényoldallal rendelkező reform intézkedéseit, de úgy, hogy ne csak a központi igények nyerjenek kielégítést, hanem — mint már hangsúlyoztuk — tekintetbe vétezzék az *egy-öntetőség lehető fenntartása mellett*, a megyei és városi parciális érdekek is!

Mert akkor, midőn a természet legegyszerűbb alkotásaiban sincs egyetlen tárgy, mely teljesen hasonló lenne a másikhoz, mely teljesen hasonló szervezettel bírna egy másikkal, hát hogy tételhető fel az évszázadokon át különböző viszonyok között fejlődő megyékről, hogy azok aprólékos-ságig egyforma törvények s rendeletek szerint kormányozhatók lennének, hogy egyik megvények jólétét, ugyanazon szűkkörű pontosságig meghatározott szabályokkal lehetne előmozdítani, mint a másikat? *Ha az állami kinevezés szükségességét be is látjuk, a széles körű önkormányzat fennmaradását okvetlen hangsúlyoznunk kell.*

A mely intézkedés talán helyén való fent a kellő ismeret és úgyszólván elemi oktatás híján felnevelkedett északi tót ajkú megyék lakosainál, az nálunk következetesen, pontról-pontra alkalmazva méreg volna, s a közszellem, az önértet kiirtására vezethetne! Mert lehetséges, hogy valamely felvidéki tót községben kutatni kell oly polgárok után, kik a legkezdetlegeseb önkormányzati feladatok teljesítésére képesek volnának, s lehet, hogy ott az autonomia széles körű alkalmazása ép oly veszélyes, mint a gyermek kezében a kés, melylyel csak önmagát vágja meg; — addig nálunk valódi kényszerzubbony lenne az állam tulságos gyámkodása, kiölné a közügyekért most tapasztalható csekély érdeklődést is a polgárok kebeléből, tértlenségre kárhoznatná őket, s reá szoktatná a már-már politikai életre kellőleg megérett lakóinkat arra, hogy egyedül a mindenható kormánnytól vájja a szájába repülő sült galambot, s ő csak összetett kézzel nézze, hogy mint fírad az állam — ki tudja elég helyes irányban-e — jólétéért, s mint kárhoznatják őt arra, hogy elbutuljon, korlátolt köréből ki se léphessen, és általa legjobban felismert önszükségleteinek előteremtése érdekében mit se tehessen!

De nézzük, hogy mire vezet másoldalról is az állam tulságos gyámkodása s az önkormányzati működés minimumra leendő redukálása.

Megértjük, sőt helyeseljük is a közigazgatási bíróság egyöntetű szervezetét, mert hisz ennek a „legfőbb jog” szempontjából függetlennek kell lennie minden vidéki befolyástól, egyforma mértékkel kell osztania az igazságot, úgy az alföld önértetes magyar polgárjának, mint az erdélyi határvidék oláh nemzetiségű lakóinak. Tudunk lelkesedni a „nemzeti állam” jövő szép eszméjeért, és elismerjük, — hogy mást ne említsünk — annak szükségét is, miszerint ott, hol a pánszláv eszme fel-fel üti fejét, ott, hol az egységes magyar állam ellen tüntetni érény, ezen eszmékért bűnhődni mártýromság, mondjuk, itt elismerjük, miszerint szükséges az állami hatalomnak erős kézzel fellépnie, s járásfők kinevezése, hazafias érzelmű államhivatalnokok alkalmazása által az egységes nemzeti állam eszméjét érvényre juttatni; — de mi hivatása legyen e tulságos gyámkodásnak, ellenőrzésnek a tőzsgyökeres magyar megyékben, vagy akár minálunk is, hol a nemzetiségek békésen élnek meg egymás mellett, hol napról-napra jobban hódít az egységes magyar nemzeti

eszme? S ki tudja, az állam részéről tanusítandó gyanakodás, a lépten-nyomon fellépő bizalmatlan ellenőrzés, nem fogja-e reakcióként az eddig elért sikereket itt veszélyeztetni, megvényket ujból a nemzetiségi viszályok színhelyévé tenni?!

E különböző érdekek kiegyenlítése s összhangba hozatala céljából a közigazgatási reform megvalósítása érdekében a központban működők figyelmét felhívni, a megyék feladata; s ezen és még sok más — egy rövid cikk keretében fel nem sorolható — eszmék megvitatása első sorban a közgyűlések hivatvák.

A függetlenségi 48-as párt kiadta már a jelszót, a közigazgatás államosítása ellen az országos mozgalmat megindítani. A karácsonyi szünetekre hazaszárguló képviselőinek feladatává tette a megyékben népgyűlések tartására buzdítani, agitatókra a terrenumot előkészíteni!

Ezzel szemben a kormánypártiak, s e párt nemes törekvését elismerő megyék vezérérőfiai is legyen feladata! Igyekezzenek a kormányt egy minta intézmény létesítésében támogatni, azt megyéiknek viszonyairól, óhajairól felvilágosítani, a kérdést tanulmányozni, s a közgyűléseken az ezen kérdés helyes megoldása céljából felvetett eszméket megvitatni. ....

A komoly s nyugodt megvitatás utján hozott határozat a központban is elismerésre és méltánylásra fog találni, és sokkal nagyobb érdem a kormányt nemes feladatában elősegíteni, egy, évszázadokra kiható helyes és minden érdeket lehetőleg kielégítő törvény létrehozásában támogatni, mint tétlenül és szótlánul végig nézni mások nehéz működését és fáradsalmait.

S e mellett, ha a majdan életbe léptetendő állami közigazgatás, a különböző helyi érdekek figyelmen kívül hagyása folytán, netalán nem fellelne meg a felesigázott várakozásnak, — akkor jogos szemrehányás fogja megilletni Bács-Bodrogh megye törvényhatóságát is, hogy egy oly megye, mely úgy területi kiterjedése, mint anyagi és szellemi erejének tekintetbe vételével elsőnek lett volna hivatva az állami közigazgatás helyes megvalósítása érdekében a kormánnyt kellő irányban támogatni, a helyi érdekek figyelembe vételére felhívni, — az, e fontos feladata teljesítésére mit sem tett, hanem könnyen, szótlánul vetette el magát az oly hosszú időn át megfelelőnek ismert ősi institutiókat, — annélkül, hogy a törvény által megadott jogával élni s az életbe léptetendő reformoknak helyes irányban leendő fejlesztését előmozdatani iparkodott volna! ....

Erre az eszmékre óhajtottuk röviden föl hívni megvényk vezérérőfiaiak és a törvényhatósági bizottság tagjainak figyelmét. A küszöbön levő karácsonyi napok az elmélkedés, a komoly eszmék és feladatok megfontolásának alkalmas és gyümölcsöző ideje! Videant consules....

H. M.

Vezérlő politikai eszme.

Zürzavaros egy világ a politika. Egy-másután veti felszínre a legnemesebb és a legsilányabb elemeket; a naivsággig önzetlen hazafiságot és a legridegebb önzést; a bölcs, megfontolt higgadságot és a legadázabb szenvedélyeket. A történelem nyugodtan, pártatlanul regisztrálja mind a kettőt.

Hazánk ujabbkori politikai élete elegendő alkalmat nyújt a politikai elemek mindkét fajának tanulmányozására. Talán a világon nincs nehezebb mesterség, mint a magyar politika vezetése. A harmincas évek óta három valóságos szellemóriást láttunk annak élén, s mind a háromnak lelkiereje megtört a sziszifusi munkában. Széchenyi, ki a mellett, hogy a legliberálisabb reformátor s neuzete maradiságának kíméletlen ostorozója volt, a gondosan aggodó anya konzervatizmusával birt — midőn nemzetét veszébe rohanni látta — megörült. Kossuth, megérvén lánglelke összes reményeinek összeomlását, nemzetével és önmagával meghasonlott. Deák, ki nagy művéhez nemzete gyors és hatalmas felvirágzásának reményét fűzte, megundorodva a salaktól, melyet óriási pártjával együtt cipelnie kellett, elkedvetlenedve ott hagyta a politikát.

Mind a három óriásunk oly nehéz viszonyok között vezette a magyar nemzet hajóját, oly nagy feladatok álltak előttük, hogy nemzetük egész és a legodaadobb támogatására, szellemük teljes függetlenségére lett volna szükségük a cél teljes elérésére. Ehelyett azonban nekik is meg kellett küzdeniök a politika másik elemével, a sárral, a salakkal, mely az önérdék és szenvedély alakjában lépett eléjük.

Pedig ez a korszak minden szenvedései és irtózatosságai dacára, történelmünk egyik legfényesebb korszaka volt. Akkor még az önzetlen hazafiság, a lelkes idealizmus, az elvekért rajongó szabad-élvőség divatban volt. Utánuk a politikai, társadalmi és szellemi életben eltagadhatlanul nagy

dekadencia állott be. A hirtelen átmenet a rideg abszolútizmusból a szabadság hideg de egészséges levegőjére kissé megártott a nemzet elgyöngült idegzetének. Lázjelenségek mutatkoztak rajta. A szenvedés óráiban annyira egybefortt nemzet osztályokra kezdett szakadozni. Előbb a rendi, később a vallási különbség állított a polgárok közé válaszfalakat. A kalvinista miniszterelnököt a katolikus főpapok és főurak gyanus szemmel nézték. A mágnás kormányfőfőtől ellenben a demokraták féltették befolyásukat. Felleptek azután a magán és a legszűkebb partikuláris érdekek s érvényesíteni kezdték befolyásukat. A minisztereket deputációk és képviselők ostromolták. A képviselőház egy nagy „protegáló gép“-pé alakult. A magasra felecsigázott remények meghiusulása s közállapotainknak igen sok tekintetben fonák volta sok elégedetlenséget szült, amely elégedetlenség nyomán azután fellépett a szenvedély, a pártgyűlölség, a gyanúsítás és az obstrukció.

Ezek voltak a kiegyezés óta lefolyt pezsgő, erőteljes, de mégis sok tekintetben meddő reformkorszak árnyoldalai. Hiányzott egy, a nemzetet összeforrasztó politikai eszme, mely a kiegyezés előtt az alkotmány és szabadság visszaszerzése, megvédése volt. Erre többé nem volt szükség s a nemzet azt hitte, hogy a politikai téren nincs több tenni valója. E helyett a nemzet teljes erővel a gazdasági és kulturális reformokra vetette magát, melyek oly óriási gyorsasággal fejlődtek, hogy a társadalom nem birt vele lépést tartani s így annak alkotó elemei összezavarodtak. Felbukott a pénzügyi egyensúly is s az állam polgárainak vállait mindinkább súlyos adóterheléssel rakta meg. Mindezen körülmények az ünérdek és a szenvedély lábrakapását segítették elő.

Pedig a politikában e két tényezőnek semmiféle jogosultsága nincs. A történelem irtózatosságot tud regélni ott, hol e két tényező volt az uralkodó. Az ünérdek lábait alá tiporja a közérdeket, igazságtalan teherrel rakja meg a polgárok vállait s az államot a pénzügyi és gazdasági katasztrófa elé viszi. A szenvedély pedig megöli azt a körültekintő, gondos konzervativizmust, mely aggodalmasan latolgat mindent, mi válik a nemzetnek kárára vagy hasznára s melynek a legpregnansabb liberalizmus mellett is teljes jogosultsága van.

Ujabbban azonban mindinkább egy eszme nyomul előtérbe, mely hivatva van a nemzet politikai és szellemi életének a nemesebb zománcot megadni; mely hivatva van a politika silányabb elemeit odútkba visszaütni, mely hivatva van a nemzetet fellelkesítve, felvillanyozva egy test és egy lélekkel olvasztani. Hódolóinak száma mindig nagyobb és nagyobb lesz. A nemzet nagyjai, gazdagjai százezreket áldoznak neki, a kicsinyek és szegények filléreiket rakják oltárára. A kormány reformterveinél vezéreszméül tüzte ki, ez vezeti a kisdédóvásról alkotott törvényjavaslatnál, ez vezeti a közigazgatás átalakításánál, ez vezeti nagyarányú vasuti politikájánál, ez a tervbe vett igazságügyi reformnál. Az ellenzék is a napokban újból kibontott lobogójára e jelszavakat írta. Ez az eszme egyesíti magában az ország egyes részeit nagy, lelkes és hatalmas egyletekké, s készül egyesíteni azzá az egész nemzetet. Ez a soká mellőzött, sokáig kinevetett, sokáig az opportunizmus láncába vert eszme: a magyar nemzet izmosításának, konszolidációjának eszméje, maga a magyar állameszme, szóval: a magyar nemzeti politika.

Ha az az eszme a nemzet minden hű fiát magához láncolja, ha megtanuljuk a külföld nagy nemzeteitől ezt az eszmét megbecsülni, szeretni és érvényre juttatni, ha tudunk érette, kiszabadulva az ünérdek által reánk tukmált szűkkeblűségből és felülemelkedve a szenvedély gőzös levegőjén — áldozatokat hozni, akkor a magyar politika megnyeri nemes zománcát, megnyeri azt az erőt, megtalálja azt a helyes utat, a melyen a nemzetet bizton neki vezetheti a második évezred viharainak.

Dr. Lovász Márton.

Egy kis konzervativizmus.

Az államosítás elleni harc egy terméke fekszik előttünk. „A közigazgatás államosításához. (A papirkosárból.)” Írta: B. Kemény Gejza.

Sajátságos érzelmek vesztünk rajtunk erőt, midőn a röpirat bevezető sorait olvassuk. Mintha muzeumokban páncélos lovagok fegyverzete előtt állanánk, esodálva annak bámulatos erejét, ki azzal hadakozhatott, és szánakozva a felett, hogy mily semmivé lesz ez a vért, modern fegyvereinkkel szemben.

Már bevezető sorai is eléggé elárulják azon szellemet, mellyel a nemes báró századunk vívmányait úgy, mint ideáljait tekinti.

„Az ugynevezett nagy francia forradalom, a szabadság, egyenlőség, testvériség felkiáltásait hangoztatva, gyilkolt halomra és rabolt egyik tenger-től a másikig s midőn megenyhült első felbőszülésétől, beelcalkalmazkodott a modern társadalom keretébe és behozta oda magával a munkás- és szocialistakérdések egynemelyikét, melyek, hogy a testvériség nevében még mennyi vér és vagyon áldozatába fognak a jelennek és jövőnek kerülni, az csak az illető krónikák lapjairól lesz majd megolvasható.”

Mutatónak azt hisszük, elég!

Mi és velünk együtt — talán néhány porosz junker és szerzőnk, akarjuk hinni kisszámú hűvei kivételével — minden komoly ember századunk összes vívmányai, politikai úgy mint társadalmi, tudományos úgy mint művészi közéletünk alapköveként megilletődéssel tekint 1789-re. Mi nem Marat, hanem Mirabeau, nem Robespierre, hanem a girondistákra gondolunk, mi átérezzük, mennyi vér és valljuk meg igen-igen sok ártatlan vér folyt el, míg az eszme diadalt ült, csak hogy mi ezeket olyképp tekintjük, mint a pusztító égi-háboru után támadó harmatesepes verőfényét a kidőlt fákat, melyek áldozataivá lettek, sajnáljuk őket, de boldogok vagyunk a jelenben.

Szerzőnk álláspontja nagyon is más, szemé előtt feltűnik ama boldog kor földesurai, jobbágjai, robojtja, dézsmája és talán ius primae-noctis-ával, ő visszakéri azt a boldog időt, midőn az actus maioris és minoris potentiae árnyában pihenhetett, midőn még „Ugoosa non coronat”, Biasini gyorssekerére pedig Kolozsvárról Pestre négy napig járt, és úgy látszik fáj neki, hogy midőn ezen munkáját a papirkosárból kiemelte, nem kellett előbb a derék censor „imprimatur“-ját megszerzenie.

Vagy azt hiszi Kemény Géza báró, hogy ha a Bourbon-ház dicsőségesen egyfolytában uralkodnék, akkor talán a buza még ősleőbb volna, a munkások sohasem jutottak volna arra a tudatra, hogy ők is emberek, kiknek nem lehet egyedüli feladata gazdájuk számára dolgozni és azután meghalni?

Bizony sajátságos egy áram vesz társadalmunkon erőt. Huszonöt év előtt büszkén hangoztattuk, hogy minisztereink legkiválóbbjai polgári vérből valók, most alig van hírlep, mely ne hozná, hogy ezen vagy ezen ur a kamarási méltóságra emeltetett, büszkén tekintve le lóhátról a lateinerre, ki lehet talán miniszterelnök is, de nem lévén ősei, kamarás soha!

Néhány fiatal főúr az évtized elején Amerikába utazott, megérkezve megkaptuk első kézből a komsteadot, az otthont mentesítő törvényeket, birtokminimumot stb. efféle dolgokat dicsőítő cikkeket, melyeknek rövid facitja az, hogy az ősgentrynek ne kelljen egész vagyonát az általa könnyelműen csinált adósságokért cserébe adni.

Megszülettek a mezőgazdasági védvámok, megszületett a konzervatív felfogás, kezdték az erkölcsnemesítés feladatait hangoztatni — és megjelentek a „Pikáns Lapok.”

Előzői a hibát közelebb kutatták, a nemes báró nyíltan reámutat a seb eredetére, nyíltan tamtamfrázisoknak nyilvánítja mindezt, a miért egy század legjobbjai éltek és véreztek, ő az „Allons enfants“-ból csak a nagydobot hallja!

A tam-tam pedig átkelt a Mont-Cenis-en és a Szent-Bernáthegyen és ájtott bizony a Kárpátokon is. Valahára nálunk is belátták azt, hogy mai nap már nem jogeim az ezer láncc elvert birtok a jó hivatalra, hanem kell hozzá egyéb is. Minden esetre sajátságos felfogás kezd lábra kapni „érdékelt” körökben. 1867 után jogeim volt a hivatalra az, „hogy vértett a hazáért.” Ez legalább tisztességes cím volt. Igaz, hogy a honvédkard és az író toll kétféle dolog, de az elismerésnek legcsekélyebb mértéke volt, ha legalább annyit megtett a haza legjobbjainak. Ezek az emberek kimutatták azt, hogy van érzékük a haza sorsa iránt, ezekről fel volt tehető legalább a törekvés.

Ujabbban azonban egy sokkal furcsább elvet hallunk, most már nem előbbi érdemek, hanem elvert vagyon a jogeim. A gentry otthonát mentesítse a jordánok ellen, az állam fiainak pedig adjon kenyeret a vármegyére.

Ezen szép eszmékből indul ki a nemes báró, ő már látja, hogy oly emberek fognak Tuhutum vármegyére curuli székeibe kerülni, a kik előbb Budapesten „kávéházba” is jártak, sőt még ujságot, uram bocsáss! még Lloydot is olvastak, még pedig nemcsak azt a részt, a mit bizony az ő elvtársai is elolvastak, a hol t. i. meg van írva: „Reps flau.”

Hogy a szerzőnek milyen privát véleménye van az államosítás és az önkormányzatról, az utóvégre az ő ügye, hanem ha valaki a nyilvánosság elé lép védeni elveit, megkövetelhetjük, hogy azokat indokolni is tudja. Mert néhány gúnyos megjegyzés Szilágyi Dezsőről, a kinevezett

állami tisztviselők állítólagos nagyratartósságáról talán csak nem indok?

A szerző egész consternálva hozza fel, hogy talán bizony egypár száz forint fizetésfelemelésért kénytelen lesz a kinevezett tisztviselő a galiciái határszélre vándorolni! Sőt ami több, azon helyet elhagyni, a hol szociális állása van! Bizony furesa dolog, hogy a miniszternek joga van magasabb állásra kinevezni valakit és akkor még meg is követelni, hogy az állam pénzéért ott vegye hasznát az általa fizetett tisztviselőnek, a hol akarja. De még furesább az, hogy egy tisztviselőnek csak egy helyen legyen „szociális állása.” Ez annyit jelent, hogy a nemes báró még nem jutott annyira, hogy belátna, hogy a hivatal maga is ad szociális állást, nemcsak a hét szilvafa!

Legérdekesebb a röpirat azon része, melyben arra hivatkozik, hogy a magyar állameszmére mily káros volna az államosítás! Példának hozza fel Erdélyt, hol az autonóm hivatalokban sokkal több aránylag a magyar, mint az államiakban. Legyen szabad ennek illusztrálásul csak két vármegye tisztikarának névsorára reáutalnunk, az egyik Fogaras, a másik Beszterce-Naszód vármegye. Nem ismerjük az ottani viszonyokat úgy, mint a nemes báró, hanem ha ezen névsor mellett eszünkbe jutnak az Oltországból megjelent cikkek, akkor a szerzőnek nagyobb tájékozottsága mellett is kétséget táplálunk az iránt, vajjon a magyar állameszme ott olyan nagyon biztos alapokon nyugszik-e, melyet az államosítás a fokozottabb felügyelet megronthatna?

Aligha hisszük.

Az államosítás elleni agitáció megindult. Így azonban nem sok vizet zavar. Az ilyen röpiratok címén sajtóhiba van, mert az igazi címe inkább az volna: „A papirkosárba.”

Nemo.

Nemzeti nevelés.

Azok a mi tudós professzoraink ott a fővárosban, a herbart-zilleritmus híres-neves paladínjai, kik a jelenlegi középiskolai törvényt nyélbe sűtötték és ahhoz az utasítást megírták, azok a céhbéliek, kik a német közoktatási rendszer egyedül üdvözítőségére esküdtek, kik Csáky reformeszméitől annyira megbokrosodtak, hogy kinyilatkoztatták, miszerint készek a régi rendszert a miniszter ellenében egész a késhegyig védelmezni, ugyancsak nagyot nézhetnek annak a le-sújtó kritikának hallatára, mely a német közoktatási rendszert a napokban a saját hazájában érte vala.

És nagy elégtételt lelhet közoktatási miniszterünk az ifju német császárnak az egész művelt világ figyelmét felkeltő szavaiban, különösen ama hajszával szemben, mely a görög nyelvet megszorító, a magyar nyelvetnek, a nemzeti irodalomnak és úgy a nemzeti nevelésnek is nagyobb teret nyújtani kívánó rendelete ellen a jelen tanév elején annyi vehemenciával megindult.

És ha a mai német közoktatási rendszert saját hazájában korhadtnak deklarálják, mit szóljunk a magunkéról, mely mint idegen plánta, idegen földön nőtt föl.

Mert a mi közoktatási rendszerünk a népiskolától föl egész az egyetemig annyira ki van szabva a német rendszerre, a tananyagra, a tannetv, sőt részben az órák száma is annyira egyezők, hogy csaknem bizonyosra vehetnők, hogy a hétnek megfelelő napján és órájában Potsdamban is ugyanazon tantárgyat adják elő, mint Kecske-méten.

Hisz a mi népiskoláink tanulói még a mondat elemzést is egészen olyan szerkezet szerint tanulják, nyomorgatják, mint teuton kollégáik ott a Rajna partján, semmi tekintettel arra, hogy nyelvünk egész más családhoz tartozik, hogy más idiomája, más a strukturája.

És mit mondjunk tankönyveinkről? Hogy a könyvpiac el van árasztva a hivatalan, a kapzsi tankönyvgyártók tűzrevaló fércelményeivel, azt már elég sokszor hallottuk.

Nagyobb baj azonban, hogy a különben helyes paedagogia elvek szerint megírott tankönyvek is jobbadán németből vannak megbotránkozott magyarsággal fordítva, vagy jobban mondva összetakolva.

Akárhány olyan magyar nyelvkönyvet ismerünk, melyekben olyan szabályok foglaltatnak, hogy azoktól megbokrosodik a magyar gyermek józan esze.

És ezt a módszert, mellyel elszoktatjuk a gyermekeket, hogy a magyar nyelv sajátos szellemében fűzte a maga gondolatait, ezt nevezzük mi magyar nyelv tanításnak.

Nem jól van ez így!

Egy nemzetet nem lehet úgy nevelni, hogy a maga sajátos tehetségei fejlesztésének mellőzésevel idegen formákba szorítjuk az ő gondolkodását.

A nevelés eszménye — mondja egy kitűnő neveléstani írónk — nálunk is az legyen, hogy embert neveljünk, de az általunk nevelt ember legyen mindenek felett magyar.

A magyar állameszme tendenciáját az államélet minden rétegébe be kell vinni és így be kell vinni az iskolába is, az iskolák szervezésébe, tantervébe, tantervébe s tankönyveibe is.

Ami a nemzet jellemével, sajátosságával ellenkezik, azt kell, hogy az iskola kizárja magából. Ellenben szükséges, hogy az igazán nemzeti sajátosságokat, jellemvonásokat féltékenyen őrizze és ápolja.

Senki se értsen félre bennünket.

Nem azt a zsrítól csepegő suba-illatu magyarságot értjük, mely aggódva zárkózik el mindentől ami idegen és mely azt hiszi, hogy Magyarország határain túl megszűnik a világ.

Nem zárkozhatunk el az idegen eszméktől, sőt nagy szükségünk van rájuk, de kell, hogy mielőtt sajátunkká tennők azokat, beolvasszuk ez eszméket a saját karakterünkbe, eredetiségünk minden követelményeivel.

Haj, mert eddig ugyancsak visszajáról bántunk el ezzel a nemzettel.

Majmoltattuk vele az idegent és elámultunk, hogy nem fogott rajta.

Az ő sajátos tehetségét, megfigyelő képességét, józan belátását a dolgok megítélésében, szigorú és következetes logikáját semmibe sem vittük, hanem csepegtettünk bele elvont eszméket, megtömtük száraz tantételekkel, melyekért csoda-e, ha nem tudott lelkesedni.

És aztán!

Tanítani ugyan tanítottunk eddig is túlon-túl sokat, de magával a neveléssel és különösen a nemzeti irányu neveléssel vajmi keveset törődünk.

Pedig ha valaha, úgy ma van arra legnagyobb szükség.

A hazafias fellendülés korszakában a gyermek ugyszólván az anyatejjel szívta magába a hazafias eszméket, ma semmit sem nélkülözünk inkább a családi nevelésben, mint az őszinte magyar érzelmek ápolását.

Nagy és fontos kötelesség hárul itt az iskolára.

Nem egy egyszerű tantárgyról van itt szó, melyet a tanuló ifjussággal meg kell tanultatni, mert az által, hogy a magyar nyelv tanítására nagyobb gondot fordítunk, hogy a nemzeti irodalomnak, a magyar alkotmánytannak nagyobb tért nyújtunk, még nincs megítélve minden.

Egy nagy elvvel van itt dolgunk, melyet az ifju nemzedék karakterébe be kell olvasztanunk. Egy nagy érzéssel, melyet szívükbe be kell csepegtetnünk.

Egy világnézettel, melyet lelkükbe kell oltanunk.

Mi sokat várunk e tekintetben tanítóinktól, sokat várunk a tanároktól, Magyarország e legderekabb, legintelligensebb és leghazafiasabb elemétől.

Hisszük, hogy követni fogják a miniszter hívó szavát az új rendszer, az új alkotások, az új eszmék megtestesítésének terén.

Hisszük, hogy a miniszter reform-ideái egyuttal a legtöbb tanító és a legtöbb tanár lelkének ideái és hogy a követendő irány tekintetében köztük és a miniszter közt nem lesz véleménykülönbség.

És ha e hitünkben nem eszalatozunk, akkor biztos az elérendő eredmény, hogy mindenki, ki e haza határain belül él, át legyen hatva azon magasztos eszmétől, melyet a nagy költő e szavakkal fejezett ki: „itt éljed, halmód kell.“

Pozsonyi Béla.

Karácsonyra.

Fölékesíték a kis oltárt

És az egész ház földerül,

Fársolyban alszik a kis angyal,

As isten anyja línonon ül,

Egész zöld erdő lett a hajlék

Hol minden ág tehet visel,

„Hol vagytok?“ — hangzik, orba, jertek.

„Mind itt vagyunk!“; — a haz felel.

Oh mennyi kincs? aranydiósa,

Síroz gyümölcs, zengő madár,

De nem mert hozzá nyulni egy sem,

Bedig mindegyik oly sovár,

Függöny megett állt a leányka:

„Válassz te is kis gyermekem.“

„Add jó anyám, ezt úgy szeretném,

A kis keresztet add nekem.“

Hia Dor.

KARÁCSONY.

Elbeszélés.

188* nyárho közepének egyik alkonyatán, bécsületesen végzett napi munkájában kipirult arccal, mintegy nyugalomra vágyva, pihenőre tért azon égi test, melyet tudósok és nem tudósok napnak neveznek. — Lenyugvása előtt azonban még egyszer végigtekint befutott pályáján a nap, hogy másnap fölébredve vándorlása irányát valahogyan el ne tévessze!

Napp nyugatkor a főváros utcái megnépesednek. A kisebb-nagyobb gyárakból a munkások egész legiója vonul ki. Ezek és a változatos foglalkozásu napszamosok serényen iparkodnak ilyenkor kedves övéik szeretett körébe. Ellenben a hivatalok és irodák munkásai kifelé vágyódnak a zöldbe, beérik azonban azzal is, ha drága családjuk kíséretében sétát tehetnek az utcán. Nagy a sürgős-forgás akkor az embersokaság e végtelennek látszó hullámzásában.

X. külváros egyik legféltreesebb házikójából egy alig 10—12 éves kisleányka — Mariska a neve — lépeget ki. Az utca végére érve, fájós tekintettel pillant vissza azon házikóra, melynek kapuja utána bezárult. Mennyi és mekkora e házban a nyomor?! És mégis mennyi ott az öröm, a szerető anya közelében?!

Mariska karjára fűzi kosárkáját és most gyorsított léptekkel siet előre a belváros legnépesebb utcája felé. Egy idő óta már jól ismert állomása, megszokott helyére érkezve, nézi, nézegeti a járókelőket. De ha ezek között megpillant, észrevesz egy-egy bizalomgerjesztő arcot, szemében könyv rezeg, vonagló ajkai pedig halkán suttogva rebegik: „alamizsnát kérek . . . esedezem könyöradományért.“

Midőn esti gyűjteményét már-már elégnék véli — gyorsabban, mint ahogy jött, siet haza. Hiszeu kised növérei töle kéri és várják a mindennapi kenyeret, anyja ellenben, martaléka egy halálos betegsége, ágyában sínlődik, ápolását igényli.

A kis Mariska bánatos arcával, fájdalmas tekintetével, szerény magavisletével magára voná St . . . urhölgynek figyelmét. Ez magához inti őt és részvételjes hangon kérdezősködik kiléte, sorsa felől.

E részvét bizalmat ébreszt Mariska szívében és beszédes ajkai szeliden susogják: „a jó bácsikák és néni-kék kegyességéből hatvan krajcárt kell gyűjtenem naponta. Ebből naponként félreker a kedves mama husz krajcárt, hogy havonként kifizethesse a lakbért, negyven krajcárt pedig élelmészünkre fordít.“

Kedves Mariskám — ugymond az urnő — holnap saját lakástokot föl foglak keresni. És hogy előre is jelét adjam könyörületemnek, téged pedig a holnapi könyöradomány gyűjtés kötelességétől fölmentselek, vedd jó szíveddel és vidd haza ez adományt.

St . . . nemeskeblű hölgy volt; tagja a jó-szívnek. Otthon takarékos és gondos; de adakozó és könyörületes a valódi nyomor iránt. Jó szíve nem kívánta, nem kereste a nagyvilág magasztalását, beérte ő a jöttét legnagyobb jutalmával . . . a lelkiismeret nyugalmával.

Igérétéhez híven másnap fölkeresi a megnevezett városrész és utcában fekvő házat. Mariska tiszteltetlő üdvözlő a jótékonyág ez angyalát és örömmel vezeti be a beteg anya és játszózó növérei lakta szobába.

Asszonyom — ugymond St. — kegyed betegnek fekszik az ágyban — körülvéve három kis gyermekét. Hol a férje, a kenyérkereső?

A beteg anya egyetlen kézmozdulatára, figyelmes tisztelettel távoznak a szobából a növérek; a beteg pedig halkán és szakadozottan így kezdi előadását.

Bocsásson asszonyom! Tizenhárom év előtt léptem házasságra. Házaseletünk igen sokáig — ha ugyan az soknak mondható — boldog vala. Férjem szorgalma, ügybuzgalma és pontossága által megnyerve főnöke teljes bizalmát, hivatalos állásában fokról-fokra emelkedett. Az Isten három gyermekkel ajándékozott meg minket. Gondos beosztás és takarékos háztartás mellett férjem évi fizetéséből valamiképp meg is takaríthattunk.

Erős görcsroham és némi pihenés után így folytatja beszédét a beteg: Férjem családja körében kereste boldogságát és mi vele együtt örültünk és hálát adtunk Istennek, amint férjem hivatalos állásában fokozatosan emelkedett.

De vajjon ez emelkedés elszédítette-e? avagy könnyelmű barátok csábászavai tántorították-e el? lassanként családja körén kívül keresett szórakozást . . . havi fizetését nem adta át nekem . . . mi nélkülöztünk . . . szemrehányást azonban sohasem tettem . . . Egy idő óta azonban ismét kézbesítette nekem teljes havi fizetését . . . sőt apró ajándékkal meg is lepte gyermekeinket.

Ujabb köhögési roham után a beteg így fejezte be élte történetét.

Férjem azzal nyugtatta meg aggódó keblemet, hogy ő szabad idejét is hasznosan értékesíti . . . Egy napon feldult arccal sietve jó haza férjem, de nyomában a rendőrség is . . . és mielőtt az erkölcsileg bukottak végső remediához foghatott volna . . . elfogták és mint sik-kasztót hivatalától megfosztották és egy évi fogházra ítélték. Karácsony napján fogja visszanyerni szabadságát . . . báresak a jó Isten addig tartana meg engemet életben, hogy gyermekeinket, kik atyjuk szomorú sorsát nem tudják, neki átadhatnám.

Asszonyom, élettörténete megrendítő. Kérem: ne engedje többé, hogy Mariskája kolduilon. Ime én havonként harminc forintot bocsátok önnek rendelkezésére és ezt az összeget meg fogja kapni mindaddig, míg férje ujabb alkalmazást nyerend. És ezzel távozott.

A beteg nő állapotja súlyosabbra fordult. Karácsony előnapján vette fel a haldoklók szentségeit.

Karácsony napján Mariska lélekszakadva állit be St . . . házába; és esdve könyörög . . . jönné ismét a nagyszücs asszony a mamához, mert ez oly félelmesen, oly szokatlanul tekint reánk gyermekeire!

St . . . Mariskával rögtön hintóba ül és odahajtat a beteg . . . a haldokló házába karácsony ünnepe!

Az anya ajkai némák, üvegesedő szemei gyermekein pihennek . . . kezei imára kulcsolvák . . . És ime kinylik az ajtó és . . . azon belép egy férfi.

Ah a papa . . . kiáltanak fel ujongva a gyermekek . . . az anya pedig örök álomra esukta be szeméit.

Uram — ugymond St . . . — fogja e csomó pénzt, takarította el tisztességesen e nőt, ki hű feleség, szerető anya volt . . . kinek emléke feledhetetlen! . . . Egy pár nap mulva sziveskedjék engemet felkeresni és férjem majd alkalmazni fogja önt, azt a régi, szorgalmas, becsületes és esaládias embert t. i.

Két nő halad az utcán. Az egyik imigy kezdi beszédét:

Látod ott édesem St . . . t, kiről a közvélemény azt tartja, hogy habár dúsgazdag, de könyörtelen.

L. M.

Még rám mosolyg . . .

Még rám mosolyg az élet bibor ajka,

Még zöld a föld, az ég tisztán ragyog.

Még sima tükzön zeng a könnyü rajka,

Még lángol szívem, még ifju vagyok,

Még ajkamon vidáman csatlog a dal

Dal ajkamon, hit és remény belül:

Fer szerelem, ölelj át lágy karoddal

Oh, hadd szeressék véghetetlenül.

Szeretni forrón, égi tiszta lánggal,

Mely olthatatlan, mint a Vesztá-tűz,

A lánykán csüggni kínos, édes vágygyal,

Mely kettős lélet tikhon egybefűz!

Momályos sejtés bár ez édes eszme

A zaklatott vér mind szívembe gyűl:

Fer szerelem, fer, végy szelid öledbe

Oh, hadd szeressék véghetetlenül.

Oh, hogyha szívünk — puozta képzetében

A szerelemnek — ennyi üdvöt sejt,

Milyen lehet, ha elmeríti kéjben

S betölti szívünk, e csodás kehelyt?

Més harmat, melya menny öcöm szeméből

Szép hajnalon rózsák helyhébe gyűl,

Fer szerelem, ajkakra tégy e mézből —

Oh, hadd szeressék véghetetlenül.

Úres kebellet éltem olyan árva,

Nincsen varázsa, nincs költészete,

Lelkemnek a magasba törne szárnya

De visszahúz a létnek közönye;

Hába sejt képzelmem égi vágyat,

A végtelenbe hasztalan repül,

Fer szerelem, adj néki könnyü szárnyat,

Oh, hadd szeressék véghetetlenül.

Időm röpül majd, mint a könnyü gálya,

Mit bösz vihar hajt zajgó tengeren,

Fer lesz a föld, borús az ég határa

Kihalt a dal, kihült már a szívem;

A hit s remény kihálnak, mint az álom

Szívem nem érez és vérem kihül:

Fer szerelem, öleld át ifjúságom,

Oh, hadd szeressék véghetetlenül!

Don Carlos.

EGY KIS KARÁCSONYI KONFUZIÓ.

Kék mezőben szánt, sárga (-rész) ekével, ekéjéből fekete magot szór: mi az? A legkezdtelegesebb műkedvelő is kitalálja, hogy — diurnista. Kék mezőn barázdál, mert a hivatal makacs következetességgel kék papiroson dolgozik erre mifelénk. Hogy a király után hanyadik személy a diurnista, azt voltaképen bajos volna megmondani. Hol azon elme, mely felfoghatná az ő hivatalos magasságának mélységét és az ő dicőségének iszonyu voltát?

Teljes tisztelettel viseltem irántok, sőt erősen humanus gondolkozásom a számalom érzetével lágyul ama sisiphusi munka láttára, melyet e szegény jó fiuk ama határtalan kék mezőn elkövetnek. Mikor olvasom, hogy a szabadkai negyedmillió rablás s egyéb jeles cselekedetek kihallgatási jegyzőkönyve éppen másfél kocsiderékkal van: olyankor megesis a szívem. Tiszteljétek a diurnistákat!

Látni őket, amint meggörcsödvé hajolnak élettársukra — az íróasztalra, szórják a rézekéből a fekete betűket, a néma csendben csak a toll seregeése hallatszik, meg a principális harsány szava: „Kibekezdve“ (mit elmerülésben hajlandó a szegény dijnok betűvel lélni) látni ar-

cukon a 80 kros mosolyt, a füstölő cigarettát szájukban, a hivatalos dignitással parancsolt két deci bort: mindez igazán megható és figyelemre méltó dolog. Tiszteletük a diurnistákat!

Es ilyen nem éppen árkádai állapot mellett is, látni őket mulatságokban, bálokban, ahol ők a fortencerek; vizet visznek a mamáknak, elhuzatják a „kicsike” nótáját, udvarolnak a polgári iskolás leánytól kezdve, fel egész a hanyatlásnak indult menyecskeig. Persze nem teszik meg velük szemben azt a kegyetlenséget, hogy komolyan vegyék őket, de azért udvarolnak. Igazán olyan jó bohó fiúk abból a fajból, melynek határai északon a jó kedv, délen a józonság, keleten a könnyelműség és nyugaton a ... korbáz. Tiszteletük a diurnistákat!

Csendeffi Gyula kilenc év óta diurnistáskodik már Sár-Szent-Kokojszáson mindenkinek (talán csak magának nem) meglegedésére. Amennyi kék papírost ő tele plántált fekete betűvel, ha egymásra raknak, nem tudom, nem tetézn-e az Eiffel tornyot. Olyan egyenletes folyóirása van, mint a szép buzavetés. Természete szelid, türelmes, melyben hogy mennyi része van a kilenc évi kivataloskodásnak, azt meg nem mondhatjuk, de konstataciónk kell, hogy a büszkeségnek szikrája sincs benne, vagy mélyen alszik, pedig régi nemes családból való, de családi okmányai — állítólag — a vízözön alkalmával elveszték, annál fogva azokra nem reflektálhat.

Főnöke krudélis ember, kegyetlenül pontos; abban a rögeszmében szenved, hogy a törvényszék — habár alkalomszerűleg az igazságszolgáltatásnak egy kis hátramaradását s holmi csekély zavarokat okozna is — oly valami, mi egybekötésben különféle egyéb valamikkel az emberi bölcsesség tökélye által minden dolog rendjének örökkön örökké való megállapítására (emberileg szólva) gondoltatott ki.

Gondolatait, a peres ügyekben való magvas véleményét Csendeffi Gyula szép kerek betűi őrzik meg a halhatatlanság számára, irván lankadatlan türelemmel kilenc év óta s a délelőtti órákban többnyire üres gyomorral „O felsége a király nevében.”

A jó szimpatia nem is hibbant meg köztük még soha, csak az elmúlt tavasszal, amikor is Csendeffinek magáról való nagymérvű meglegedése, majd hivatalos állásába került.

Mikor ugyanis Sár-Szent-Kokojszóra jött a diurnistaságra — miután, a gimnáziumban magát eléggé félrekepezte — főnökének egy kis iskolás leánya volt: Évike. Csendeffi azt hintáztatta, kék papírosból csinált neki madarakat, lepkeket fogdosott a számára, egyszóval mindent elkötetett, amit egy rangjabeli fiatal ember a principális kis lány kedvéért elköthet. Évike ártatlan gyermeki ösztönrel ragaszkodott hozzá.

De évek jöttek, évek mentek s a kicsi leányból nagy leány lett. Míg Csendeffi ur csak az időben haladt előre, Éva kellemben, szépségben, lélemben, testben nagyot fejlődött s mint egy gyönyörűséges kinyílt virág állott a bámoló diurnista előtt. Mint valami tünemény láttára Csendeffinek a szeme káprázott, a lelke elkezdett mázskálni az ábrándok lajtorjáján, a szíve meg — az a becsület, 80 krral táplált jó szív — elkezdett ficánkolni, mint valami versenyparipa. Roppantul sajogta, hogy immár nem játszhatik Évikével. Olyan barackleváros édességgel mondta ki előtte a „Nagysád” szót, mely titulus pedig igazán olyan olesó már mai napság, mint a krumplienkor.

A diurnistán egyszer csak azt lehetett észrevenni, hogy inkább hasonlít lyrikus költőhöz, mint okos emberhez. De, maradhatott-e a szív kigyulladásán az Évike látára, akinek arca olyan volt, mint a havas tetőkön piruló hajnal, szeméből úgy sugárzott a delej, mint a holdtányérból az ígétet. Szép, bársnyos bőre megtántoríthatna volna a legszilárdabb karthauzi barátot is. Mind ez a báj annál bájosabb volt, mert természetes. Évike nem tett úgy, mint Josiane hercegnő, aki arcát, karját, vállait és nyakát tojás fehérrel kevert égetett cukorral mosta.

Csendeffi urnak ha nagy olykor jutott a szerencse, hogy láthassa Évikét, akkor rendszeren az a szerencsétlenség történt vele, hogy ki lett forgatva egész mivoltából, még az engedelmes rez eke is olyan bizonytalanul járt kezében. Néma áhitattal kísérte messziről álmának ideáját, mint a tűzimádó a csillagot. Egyszer aztán „gondolt merészet és nagyot s rátette életét.” — Hiába nagy ördög a szerelem, akit annak a bögölye megcsip, kirug az mindenféle hámból, még a becsület hámból is.

A kokojszasi promenádán két heti folytonos séta alatt kifundált egy verset, amely ilyen égerberontó módon kezdődött:

„Szemeidnek éjkoránya
Bibortengert gyönyösi!”

és végződött ilyen pokolbeli superlatívuson:

„Szende méreg bős bájában
A szív üdve, zordonul.”

Es ezt a rigmust Évike kezeibe juttatván olyan jól érezte magát, hogy nem volt a határban az a fülemüle, amellyel megcsérélte volna.

Retentő állapot az, mikor egy diurnista versekre vetemedik. Hanem a boldogtalan kék papírosra írta ezt is s a principális otthon valami eltévedt aktának nézvé, kezébe vette, elolvasta és rögtön előtte egy jókora adag „m. kir. méreg.”

Másnap azt kérde a főnök Csendeffitől, hogy hol végezte a gimnáziumot?

— A paristáknál... igenis.

— Uuuuugy?! hangsúlyozta a principális öt ú-val.

Tagja volt-e az önképző társulatnak?

— Titkára voltam... igenis.

— Uuuuugy?! Titkára?!

Csendeffi nem győzött esudálokzni, hogy a tekintetes ur mért öblöget úgy, mint egy kanpulyka. Hanem aztán odavágtá neki főnök a szerencsétlen kék papírost ezzel az indoklással: „ezt a rigmust az önképző társulatba kellett volna beadni, az én leányom lelke nem gimnáziumi diszkönyv, hogy tiszta lapjára efféle ostobaságokat írják fel. Megértette?”

Oh szörnyen megértette s e megsemmisítő pillanatban fejében úgy zakatolt valami, mint a kotró gép magányos vidéken, csendes éjszakában. Oh iszonyu látum! Ugy tetszett neki, hogy az impertinens hivatalosok közt valami cézatos kuncocgás hallatszott. Tönkre volt téve, mit eléggé bizonyít az a körülmény, hogy az ebédnél a tökköposzta csuszpázt érintetlenül hagyta, noha karmonadli afaug volt rajta.

Egész nyáron nem mert közelíteni imáda tárgyához. Csak úgy séta közben, az ablakon keresztül küldötte

hozza epedő sóhajtásait. Ott az érzéketlen üveg előtt olyanforma érzelmek hullámzottak keblében, mint — bocsánat a hasonlatért — mikor a hentes kirakata által szíven találtatott kutya szabad csapongást enged ama különös rögeszméjére alapított ábrándjainak, hogy azok ott az ablakban kutyanak válnak.

Nyáron hazakerültek a fiatal igyatomai polgárok is ezek a hölgyeknél háttérbe szorítottak mindenkit. Annál fogva került a társaságokat, mélyen érző lelkét sértette az a rettenetes felületesség, mely ott uralkodik. Nem találta szépnek, sőt elítélendőnek azt a divatos összebuvást, mely tejarcu „urak” és leányok között nyilvános társaságokban is lazítja a finom érzést. Ugy járt-kelt, mint egy bús bika, aki feltette magában, hogy addig megy, míg egy kutyát nem talál s azt szarvaival levegőbe lödítja.

Évikét a fiatal igyatomai polgárok körülrajzolták, mint a darazsak a mézet. A leány mindennap szebb és bájosabb. Az ember, ha a szemébe néz: azt hiszi, hogy vilámlott; ha hajfürtjeire tekint: azt hiszi, hogy éjszaka van; ha arcát mosolyogni látja: azt hiszi, hogy a nap sütött ki; mikor megszólal, azt az ember még a szívével is meghallja. Csak az volt az elremitő, hogy mindezeket most már Évike tudta legjobban, azok az ugrifüles diákok szörnyen elkapattak, nagy jutallékkal rendelkezett a kacsárságból, hiúságból s egyéb nem hajadonoknál való tulajdonokból. Oly fogásokat tanult el, hogy már is képes volna oly szerencsétlenné tenni egy férjet, aminővé csak egy becsületlen nyugodt embert lehet tenni a természet törvényei szerint, aki nagy szépséggel házassodik össze.

Eljött az ősz, mely azért kedves, mert elhordja a falevelekkel együtt azokat az okvetetlen igyatomai polgárokat is. Megtiszta a tér. Nagyot lélegzenek ilyenkor a diurnisták, segédjegyzők s más alanti régióban levő egzisztenciák. Csendeffi ur, noha estebédje legtöbbször egy darab kék égből s félverdung csillagfényből állott, mégis igen szépeket álmodott. A principális már el is felejtette azt az önképző körbe való haszontalanságot. A szimpatia kezdett visszatérgetni. Melynek nyilvánvaló kifejezéseül a tél beálltával meghivatott Csendeffi ur a principális házához disznótorba, ahol is Évike erős szemrehányást tett neki, hogy egészen elfeledkezik róluk, kerüli a házukat, pedig ők nem bántották stb. efféle üres szölamokat hadart el eseresznye ajkaival, melyek közül a legtöbb esetben egy szó sem igaz. Most már tegye jóvá a hibáját, látogasson meg többször. Itt jön a karácsony, akkor van a nevem napja is, mivel fog engem meglepni? azt én magától megvárom, mint régi játszótársától s oda ragyogott a Csendeffi hűledező arcára azzal a két menyébi csillaggal, hogy a szegény diurnista majd lángot vetett.

No már ekkora bátorságot csak a diákoktól tanulhatott Évike. Eg. diurnistától azt kívánni, hogy lépje meg valamivel névnapjára: ehhez kell akkora bátorság, mint a Mont-Everest hegyesnek megmászásához.

No de hát az tréfából volt mondvra, minek vette komolyan Csendeffi ur? Ime, pénz után szaladgál a boldogtalan, pedig a mosónéja mindeu harmadnap megkeresi a restanciáért, az utolsó pár cipőjének a talpa is benyújtotta a lemondását és ő mégis csak arra gondol, hogy valami kellemes tárggyal megörvendezesse Évikét. Micsoda nagy szíve van egy diurnistának!

Végre megjött a diszkötési könyv, mely Éva napját vala ekesítendő. Még egy hét volt karácsonyig, de olyan ólomlábon mentek a napok. Annál fűgében alkalmatlanodott a mosóné a maga követelésével. Csutak Éva volt a Csendeffi mosónéja, aki legszebben vasalt Kokojszáson s fiatal urakra mosván, nem minden kifogáson felüli perszóna volt. Utoljára levelet írt Csendeffi urnak, kérve 8 frtnyi járandóságát, mert különben kénytelen lesz más lépéseket tenni. Eppen kézifője lesz 24-ikén, meg nevenapja is, tehát neki szükséges a pénz, mert férjhez megy. Csendeffi nagy sóhajtozások közt hívta segítségül Farkas Menyhértet meg Kókán Jánost és szelidségéhez nem illő dühösséggel káromkodott az iszonyu összeg 8 frt miatt, mert avagy van-e haszontalanabb kiadás, mint melyet a mosónénak fizet az ember?

Aztán a természet a maga közömbösségével, minden sietség és minden késedelem nélkül toltá kijelölt helyére a dec. 24-ikét, amikor tudvalevőleg Éva napja van. Csendeffi ur oda ad a hivatalosának egy levelet, hogy vigye Csutak Vicához s egy kisebb csomagot (a diszkötési könyvet), hogy azt a tek. ur leányának vigye, megmondván, hogy ezt a csekélységet küldi nevenapjára. De oh balsors! Diurnista proponit, hivatalosok dispoit.

Csendeffi már képzeletben látni vélte a boldog mosolyt az Évike arcán, amikor beront hozzá Csutak Vica azzal az imparlamentáris kifejezéssel, hogy „süsse meg a téns urfi a cifra könyvét, nekem a nyole forintom kell” s lecsapta az asztalra a „Virágregék”-et. Csendeffi urnak leesett az álla. Ki vitte ezt magához?

— Mátyás, a hivatalosok.

Nem szól semmit, csak felugrik, mint egy tigris, aztán ki az utcára, el a hivatalosokhoz, megkérdezi — iszonyut sejtett — hogyan végezte el, amit rábizott.

— Hát a levelet vittem a tek. ur kisasszonyához, azt a pakkot, azt hittem, szenyynes van benne — Csutak Évához.

— Maga egy háromemeletes marha, tör ki a szelid Csendeffi.

Azzal rohant a principális házához, ahol a kisasszony már iszonyuan dühösködött, mert abban a gyalázatos levélben ez volt írva: „Éva, itt küldök 3 frtot, legyen türelmemmel. Ebből névnapozhat.”

— Megbolondult ez az ember? Hiszen én mondtam ugyan neki tréfából, hogy névnapomról emlékezzék meg, de ekkora bárgyúság vagy malicia, felül halad minden képzeletet.

Mig így dühög a bájos Évike, egyszer csak beesik az ajtón a szerencsétlen diurnista s elkezd barackleváros édességgel „Nagysád!”

Am az nem engedi szóhoz jutni:

„Elment önnek az esze Csendeffi, hogy...”

— Nagysád! hallgasson meg!

— Nem. Ezt a gorombaságot megmondom a papának. Csináljon a pajtásaival sületlen tréfát. de ne énvelem. Érti?

— Csendeffi térdre veti magát. Nagysád, esedezem, hallgasson meg!

E szavakra nyílik az ajtó s jön a principális: „Tyűh! ezer milliom rostélyos! — kiáltja, amint a térdeplőre néz — micsoda pásztori jelenet ez? Nem kel föl onnan rögtön?”

Csendeffi fölkel s mentegetőzik, de torka megtagadja a szolgálatot. Hangja hasonlít valami konfuziók zsákutcájában egyszerű saját gyámoltalanságának tudatára ébredt eredeti vigjátéki hős sirvakadásához. Ugy vájta ki belőle a vallomást főnöke, kinek ez különben is mestersége.

— Hát a 3 frtot a mosónénak küldte?

— Igenis.

— Az én leányomnak meg a könyvet?

— Igenis.

— Aztán Mátyás elcsérélte?

— Oh, igenis.

Halljátok — szól feleségéhez, ki időközben bejött — az én leányom kapott 3 forintot, a „Virág-regék” megkapta Csú-csú-csúatak Vica, kszrikrrr phühühü — fakadt ki nevetve a principális ur s amint ránéztek a diurnistára, ki mint egy áldozatra szánt barom állt ottan, felvilágosulván a konfuzió felől, hárman háromfelé dőltek a nevetés miatt, mely ugy esett Csendeffinek, mintha spēkelnek a vékonyát.

No de ez ijedséget ott marasztották vacsorára s a dús asztal mellett kibékült a konfuzióval, meg a mosónéval is, csak a konfidens Mátyással nem s azóta nem is lehet Csendeffi urból kiverni azt a hamis meggyőződést, hogy minden hivatalosok egy gyönyörű mákvirág.

Kajabusz.

Karácsony-este.

Kigyúlt az égen százszéznapi tűz,
Tündöklő, fényes csillagok,
Rá vissza itt a földről százszézer
Apró, kis gyertya-láng ragyog.
A mindenség atomja szárnyat ölt
S repülve száll az égbe fel:
Ezer-szernyi ember-szív s kebel
Túlárado érzelmivel...

* * *

Karácsony-este, éje van,

Jer ide mellém ácssem,

Nyugoszd keblemre szép fejed!

S tekints reám föl édesen!

Hallgasd szívem dobogni és

Olvasd el mit beszél szemem, —

S ha igazat mond, jól beszél!

Ajkadról díjam csak legyen!...

* * *

Öt röpke évvel ezelőtt,

Egy kedves, szép tavasz-napon, —

Madárdanától hangozott

A rét, mező, liget, pagony, —

Illattal volt a lég teli,

Titkot sugott a játszi szél,

Én andalogva jártam és

Te tarka lepkeket kergetél.

* * *

Kis lányka voltál akkor még,

S alig növendék ifjú én,

S veled, mint játszótársal oszt!

Együtt a lepkeket kergetém,

S szeretve egy a másikat

Játszánk mi ketten még soká —

És gyermek-szíveinket a

Szeretet összekapcsolá.

* * *

Majd ifjúvá nőttem ki magam!

S belőled bimbó rózsá lőn,

Szabításra kímálkozóan az

Imbolygó, kacsú rózsátón.

Eszembe forrt a vér zsbongva

És láng emészté kebledet, —

S a gyermek-szív szeretetéből

Az ifjú-szív szerelme lett!...

* * *

... Karácsony-este, éje van,

Szoríts magához édesem,

Gyönyörtől, kéjtől ittasult!

Mámortól részeg a szívem!

Ölelj és csókra csókot adj,

Mig lángot érzesz kebledben —

Kihűl a hév, — és a mi volt:

Szeretet lesz a szerelem!

Erdélyi Zoltán.

AZ UTOLSÓ CSAPÁS.

Egy vékony fagygyertya pislogott az asztalon. A kétkrajcáros portéka csak úgy volt az asztal egyik sarkára reá ragasztva. A fülledt, dohos levegőben a különben is primitív világítás csak annyira birta legyőzni a sötétséget, hogy félhomály derengett a kis szobában.

Oh milyen szoba volt ez! Egy szűk, alacsony, piszkos odu. A falakról már régen lekopott a mész, sok helyen a vakolat is levált. A lehullott tapasz ott maradt a földön, mig lassankint beletaposódott a szoba talajába. A butorzatot egy rozszant asztal és egy prieses képezte. Az asztal közvetlen a prieses előtt állt s így a széket nélkülözni lehetett.

Hja, az emberek nagyon sokan vannak, még az ilyen ronda fészkeknek is akad gazdája.

Az igaz, nem valami nagy ur lakta. Egy féllábu koldus.

Ott gubbaszkodott szegény a priesesen. A misztikus félhomályban hosszú ősz szakállával, májszínű képével, piszkos, rongyos ruhájában azon alakokra emlékeztetett, kiket „hol volt, hol nem volt” bevezetéssel szoktak a gyermekeknek emlegetni.

Nagy bánat nyomta a vén koldus szívére. Kenyérkeresője, a jó Nyilas kutya, karikába csavarodva feküdt mellette. Nagy beteg volt, utolsó óráit élte. A szegény

állat keservesen nyöszörgött. Okos szemével esdeklőleg rá-rátekintett gazdájára, mintha könyörögni akart volna, hogy segítsen rajta.

Az öreg aggódalmasan virrasztott mellette. Ha elpusztul a Nyilas, ki lesz akkor az ő kenyérkeresője? Mert ez a kutya koldulta össze a mindennapi kenyérré valót. Kivel fog ő ezután aludni? Ki fogja az ő hideg tagjait fölmelegíteni. Oh az a kutya neki mindene volt.

A vén koldus le-lehajolt a beteghez, gyengéden meg-simogatta bozontos fejét és olyan fájdalmasan beszélt hozzá: — Nyilasom, édes jó Nyilasom . . . kenyérkeresőm . . . gyámolítóm! ne hagyd el öreg napjaimra . . . Mi lesz belőlem, ha még te is elhagyasz?

A májszínű arcon két nehéz könyecsepp gördült végig, melyeknek fénylő utjai elvesztek a bozontos szakállban.

Elválni attól, akivel ő tizenöt évig ette a kolduskenyeret, oh az lesújtóbb, fájdalmasabb volt minden eddigi megpróbáltatásoknál. Pedig sok és nehéz megpróbáltatásokon ment keresztül. Szörnyen nagyot esett, jólétből a nyomorba.

Mert volt idő, mikor ő gazdag ember volt. Holvan ma már az a csinos téglalapú, a nagy birtok, a szép jószág? Hát az a káros asszony, kinek szépségét megbámulta mindenki? Mikor suhogós selyemviganójában végigment az utcán, a férfiak megfordultak utána. Mint az álom, úgy eltűnt minden, csak az a kutya maradt meg. A Nyilasnak is jobb dolga volt akkor. A tudományát másra használta. Küldözték boltba, mézárászokba s egyéb helyekre, honnan hűsölegesen hazavitte, amit reabiztak.

A tönkrement ember favágóvá lett. Itt érte munkaközben az a szerencsétlenség, hogy egyik lábát elvesztette. Midőn egy dülő fa elől el akart ugrani, elesett és egyik lábát annyira összezúzta a fa, hogy amputálni kellett.

Az a kutya még akkor is hű maradt hozzá. . . . A garasos gyertya már tövig égett. A vén koldus majd a kutyára, majd a pislogó gyertyára tekintgetett, mintha azt számította volna, hogy melyik alszik el hamarabb.

A bágyadt láng egy-két lobbot vetett s korom sötétség lett a szobában.

A Nyilas még élt. De az öreg érezte a lassuló szívverésről, hogy ezt a garasos gyertyát nem fogja sokkal túlélni. A hű szolga egyet nyöszörgött, megrázta lábait és ezzel be volt fejezve pályafutása.

Keserves, fuldokló zokogás törte meg a esendét. A sötét bánat hangja volt az, a sötét éjszakában.

. . . . A falubelieknek nagyon féltunt a Nyilas hosszú kimaradása. Mikor kimentek a faú végén magánosan álló viskóba, az öreg koldust élettelenül találták a kutyájára borulva.

Meghalt, hogy egy másik nyomorultnak adjon helyet. Mert hát sokan, nagyon sokan vagyunk, még annak a ronda fészeknek is akad gazdája.

Kiss Béla.

Cigány népdalok.

(Eroletől fordítva.)

I.

A merre csak járok,
Követ a bibánat,
A merre csak járok,
Vágyom te utánad.
Te utánad vágyom
Barna kis leányka!
Bibánatos, fűradt
Lelkem pacsiirtója!
Sátram pusztá tája
Rég óhajta várja:
Legyen tavasz földön, égen,
És te légy a feleségem.

II.

Elsárgult lomb alatt
Nyári madár maradt,
Szár az ágain,
Búsulva társain,
Melyektől elszakadt.
Hát kinek mindene,
Rózsája, clete
Pihen a sár ólén:
Mit annak nyári fény!

III.

Hull az eső, hó szakad!
Kint a hideg ég alatt
Majd meghalunk, majd megfagyunk;
Nincsen kutyhóknak, nincsen sátrunk!
Fenn az égen, a jó Isten,
A bajunkon majd segítsen!
Ha megöl a télnek hava,
Nem lesz, ki őt magasztalja!

IV.

Fehér, fehér az utca,
Vastag hó most behúza!
Hej! a ki most nőtelen!
Tudja most: mi szereltem!
A kinek most nincs babája,
Hová bujjon most bujába?
Mint gazdátlan kutya
Kint a havat rúgja!

Wlislöcki Henrik.

SZERELMI VALLOMÁS.

— Lopott lapok. —

A nyomdász, kinek utasítást adtam, hogy levél-papírost nyomtasson számomra, elhibázta a keletet. Azt mondtam neki, nyomtassa rá az évszámok első 3 jegyét, hogy aztán minden évben kiegészíthessem a megfelelő negyedik számmal, és ő tévedésből rányomtatta az egész idei évszámot. Nem akarom a szégyén ember kárát, mert ha a papírt visszautasítom, melyen nevem van, azt másnak el nem adhatja. Ezért elhatároztam, hogy igyekedni fogok valamennyi papírt még ez évben elfogyasztani. De hogyan? Még annyi dolga nincsen ügyvédi irodám-ak, hogy hivatalosan elfogyjon ennyi papír 3/4 év alatt, magán levelezésem pedig nagyon csekély körre szorítkozik. Más volna, ha Veled levelezhetnék . . .

Annai ellenkező gondolat váltja föl egymást egy idő óta fejemben. És oly nehezen tudom őket megfogni, ha úgy tetszik „megörögzíteni“. Pedig szeretném. Szeretném, ha úgy, a mint hullámnak gondolataim, lediktálhatnám — de sem oly gyorsan elmondani nem bírnám, sem úgy, ahogy gondolom. Mindabban, amit mondani akarnék, a hang adná meg az értelmet, és fonográfom nincsen, meg nem is tudnám az írások előtt hangosan elszavalni azt és úgy, ami és amint agyamban szüntelen zsigong.

Elszoktam a prózától. Nem az élet prózájától, mert ez könyörtelenül környékez mindenütt, hanem a próza-írástól.

Oly finnyás voltam mindenkor a nevemre, hogy a mit közzétettem, azt mindig addig csiszolgattam, amíg csak elég helyesnek nem találtam, hogy a cégem alatt kibocsássam. És vagy nagyon gyengék voltak műveim, vagy túlszigorú a bíráló, melylyel saját munkáimat illettem, de alig van 1—2 cikk, amelyet prózában megírni és közzétenni jónak láttam. Rendesen annyit simitgattam az alakon, hogy arra a meggyőződésre jutottam, ennyi vesződséggel versben is megírhatom, amit akarok. És minthogy mindig csak akkor vettem a tollat a kezembe, amikor — legalább nézetem szerint — eszmém volt, amelyet „megörögzíteni“ vagy legalább kifejezni érdemes, az eszme mindig versebe foglalható is volt.

A szerkesztőim egyike azt az elvet fejtegette előttem, hogy az nem irhat jó prózát, aki előbb össze nem firkált néhány rízma papírt rossz prózával. Erre az irodalmi inaskodásra soh' sem akartam ráadni a fejemet. Sohasem akartam elismerni, hogy az írásban is, mint a mesterségben, előbb sokat kell kontárkodni, míg a remekművet — milyen furesa itt e szó, ahol igazi értelmében használom — elkészíteni sikerül.

Most itt a rízma papír.

Az amit mondani akarok, ugyan mind olyan, a mit versebe is lehetne foglalni, mert merő kedves, édes gondolat, aranyos bárányfelhők emlékeim és jövőm világából és mindből egységes vezető fény sugarát gyánant a Te képed ragyog — de oly sok, sok, hogy versebe öntenem aligha sikerülne. Annnyival kevésbé, mert úgy tapasztaltam, hogy a költészet színléssel jár. Akármilyen igaz legyen is érzelmem, úgy kifejezni azt soha sem bírom, a mint azt érzem, és úgy nem érzem a mint kifejezem. A legszebb művészetben a zenében, ha a szerző megakarja értetni a játszóval, hogyan érezte ő azt a zenei gondolatot, egész sereg nehézkes jelzéssel kell megközelítenie azt a leírást és még mindig nem lesz az igazi. Oda kell írnia a „moderato“ „ppp“ „Con espresione“ „religioso“ stb. szokat, a hangjegyek fölé, alá és mellé mindenféle vonalakat, pontokat, kereszteteket, a pedál feloldását stb. stb. — és mindezzel el fogja érni azt, hogy más hasonlóan játszani talán bírja, de ép úgy, a hogy ő gondolta, a hogy ő érezte soha! Az a „con espresione“ hány embernél más és más. Ép az a nyitja, hogy milyen az „espressione“ a mit a játzó tesz!

Munkácsy festményeitől távol tartják a nézőt, be-sötétítik a hátteret, „főlső világítást“ öntenek a képre, és akkor, némelyik helyről olyannak látszik a római katona ládszája, mintha igazán kifelé állana a képből. . . . A „mesternek“ mily kevésbé sikerül utánoznia a természetet.

A verset, a mit irtam, mindannyiszor, mikor elkészültem vele olyan különösen néztem meg, mint valami kakukfit, mint valami idegent. Sohsem volt az, a minek az elvégzése végett tollat fogtam.

Vers volt, — mint sokan mondták — szép is volt, eszme is volt benne, a melynek a kifejezését elég fontosnak tartottam, hogy nevetem alá merjem írni, — de másik vers, és másik eszme, mint a melynek megírása végett leültem.

És azt hiszem, ha soká megfigyeltem volna ezen mesterséget, még rá is jöttem volna a nyitjára, hogyan kell azt versebe önteni, a mit akarok; kitaláltam volna a kerület, megkísérlettem volna jobbra indulni, hogy a balcélhoz érkezzem, és balra, hogy a jobb célhoz jus-sak. De nem tartottam volna magamhoz méltónak ezen „fogást“, olyan tárgyban, a hol vagy szívből eredjen a mit teszek, vagy ne is tegyem.

Aztán meg nagyon is mesterséges lett volna, nagyon is színelt, amilyenek én éppen a költészetet találom. Goethe, az atyámester, azt mondja, hogy minden jó vers alkalmi költemény. De én ebben éppen azt mer-ném találni, hogy azon alkalomból, hogy valami mást akartunk mondani, keletkezett ez alkalmi költemény. Idevág azon axioma, hogy a nagy fájdalom és a nagy öröm néma. Aki bánatát versebe tudja önteni, az már nem bántódik annyira, mint amennyiről a jambusok szólnak. Olyanféle ez, mint a reporter működése, aki a tizet nézi érdeklődéssel és csak ha a szerkesztői asztalnál ül, bírja rendbe szedni benyomásait — de már akkor nem látja a tizet.

A színi kritikus a felvonás közben szokta megjegyzéseit a színlapra firkantani és otthon a színlapból alkotja meg a bírálatot — tehát itt sincs teljes közvetlenség — ámbar színírodalmunk mai termékei nem éppen olyanok, hogy a játék alatt is ne tehessünk föl-jegyzéseket, mert bizony van elég száraz hely, amely-nek elmulasztása nem volna mulasztás.

A közvetlenség hiánya, amely a költészetnél mindig föltűnt előttem, soha annyira érezhető nem volt, mint most, midőn Téged akartalak megénekelni. Olvas-hattál tőlem elég verset, amelyet másokhoz és másokról irtam, és így alkothattál magadnak véleményt arról, hogy jól ülöm-e meg a Pegazust. De Téged nem bírtalak meg-énekelni. Van vers, amelyet Rólad irtam. Igen. De mind olyan banálisnak, olyan elcsépeltnak, olyan semmitmon-dónak tetszett — hihetőleg az is volt — hogy elléptem.

Nem akarom azt a frázist ismételni, hogy méltó meg-énekelésre gyenge a lantom stb. Sokkal többre becsül-öm komoly fejeckédet és sokkal jobban tartok azok-nak a sötét szemeknek gúnyos mosollyal való megvil-lanásától, sembogy hétköznapi beszéddel jöjjenek Eléd.

De tény, hogy a költészet gyenge volta, színlé-lese, hangjának valótlanága, és a benne levő páthosz erőteltett volna most vált előttem leginkább érezhetővé. És aztán, ha nem akarnék Lope de Vega lenni, az ő milliónyi verssoráival — azt, amit Neked mondani aka-rok, versben el nem mondhattam volna.

De még olyan prózában sem, aminőt írni szeret-nék és akarnék. Olyan csiszolt, javított prózát, melynél

minden szónak odavalóságát mérlegelni szoktam. Ha gondolatolvasó nem vagy, és — fájdalom — eddig azt tapasztaltam, hogy az enyéimet még nagyon kevésbé olvasod el, vagy ha el is olvasod, feleletre nem méltatod, — keresnem kell oly eszközt, melylyel gondolata-imat lehető legközvetlenebbül juttassam eléd. Oly gyorsan talán leírhatná a gyorsíró, amint mondanám, de oly gyorsan nem bírnám mondani, amint gondolom. És mert attól félek, hogy kinevetne a jó ember, akinek diktál-nám, mert néha páthosszal szavalnám, néha meg elhall-gatnék és órákig elmerengenék, mint bolondos gyerek, hátán fekvő, a futó felhőket bámulva — ezért ezen mó-dot sem választhatom és kénytelen vagyok magam írni. Irom pedig nem a csiszolt prózában, mert ehhez türel-mem nincsen, de a tolongó árral nem is tarthatnék lé-pést, hanem a futó prózában, mondjuk abban a „rízma-prózában“, a melynek az „elkövetését“ a szerkesztő oly szükségesnek tartja, hogy jó próairó váljék belőlem, — habár ez utóbbira nézve „je n'en vois pas la nécessité.“

Irok a rízmaprózában, felhasználva a rízma elron-tott levélpapírt, nem csiszolom a kifejezéseket, mert eleve lemondtam arról, hogy remekszámba menjen, amit mon-dani akarok és minden letett mondatnál érzem, hogy mégegyszer annyit kiejtettem utközben. S ha bírálatra méltatod amit mondok, vedd úgy — irtantam való jóaka-rattal — hogy az az okosabb rész, ami kimaradt . . .“

Patvarista koromban ezt a szerelmi vallomás töre-déket találtam a principálisom íróasztalán. Bármennyire érdekelt a „folytatása“, ahol a tulajdonképi szerelmi vallomásnak következnie kellett volna, azt legszorgosabb kutatásom dacára sem találhattam meg. Mint e lapok is mu-tatják, különös ember volt az én principálisom, de abban azt hiszen még sem különbözött tőlünk többi balandóktól, hogy azt aminek ezután kellett volna következnie, jobbnak látta sommás szó- és szájbéli uton letárgyalni, és mint-hogy az ott elért határozat hihetőleg nyomban jögerőre emelkedett, nem tartotta szükségesnek e tárgyban to-vábbi írásbeli följegyzéseket tenni, amibe kotyveles pat-varisták az orrukat beleüthetnék vagy pláne ki is tehet-nék az újságba!

Rózsafaló.

A földön túl . . .

(Tennyson.)

A földön túl van másvilág.
Hittem, malasztom ez nekem
S e vigaszomnak is te vagy,
Te vagy kütfője, istenem!

S a természet zord méveit
Csudálva nézi két szemem:
Mind semmi néki az egyén,
Csak egy maradjon fenn: a nem.

Esik, hogy ötven mag közül
Egy éri csak virágkorát —
A törvény, oh, mért távozik
Tüled, ki azt megalkotád?

S kihez útát felhőkön át
Tör szóm, midőn fohászkomod,
A sok titok alatt, Uram,
Lerogytam im, oltárodon!

Remegve nézek szét . . . Hamu,
Por mindenütt, több semmisen . . .
S könyörgök csak, mást mit tegyek:
Hiú ne legyen szent hitem!

Révész Ernő.

ARTHUR.

Írta: Daudet Alfons.
Franciából: dr. Wlislöcki Henrik.

Néhány évvel ezelőtt az elyezi mezők egy kerti há-zában laktam a Douz-Maisons sikátorban. Külvároszerű zug ez, beékelve oly szép és pompás hársfasor közé, hogy az ember e esendes és hideg sétatányon azt véli, hogy csakugyan csak fogaton szabad rajta végig haladni. Nem tudom a tulajdonos szeszélye, fővénysége vagy éppen a vénség hőbortja folytán maradt ez a pusztá ter ilyen ál-lapotban, e mohhal benőtt kertek, e keresztül-kasul épít-tett házak, az utca felőli oldalokra épített lépcsőikkel, fa-erkélyzeteikkel, nyulóikkal, sovány macskáikkal, idomított varjuikkal. Néhány kis töképenzes lakott itt, né-hány művész és író, kik tulajdonképen mindenütt talál-hatók, hol a fák élnek, — végre egy esomó munkás, tisztátalan lakása, melyet több nemzedék szennyezett be, körül véve a sok lom, az elyezi mezők zaja és fénye, a szünetlen kocsi robogás, a patkók csattogása, el-elhaló zongorahang, a mabille zenéje és a néma palotáktól, melyeknek világosszínű függönnyel borított ablakai mellől ara-nyozott luszterek s ritka virágok kandikáltak elő.

Ez a kicsiny, sötét Douze-Maisons sikátor mintegy árnyoldala volt a környék fényárjának. A mi csak söté-deke volt a fényüzésnek, itt kerestet maga számára men-helyet; berruhások, a komédiások, angol lovászok, a keeske-fogat, az ostyá árusok s végre egy sereg világtalan ember. Egyik vak ezek közül megőszült mig ott laktam. Reggelig tartó hangverseny rendeztek a menyegző alkalmából s a különféle hangszerek zajában szinte látni le-hetett Páris valamennyi hidját, melyek mellett szolozs-mákat énekel a koldus had. De általában mégis elég esendes volt a sikátor. Az utcák e bolygói rendszeren csak késo este tértek haza, s akkor is oly fáradtan! Lárma csak szombat napján volt, midőn Arthur felvette keres-ményét.

Szomszédom volt ez az Arthur. Egy vékony fal vá-lasztotta el csupán a szobámat attól, melyben ő nejevel lakott. Így tehát akaratom ellenére is befolyással volt reám életmódja, és minden szombaton végig kényszerültem hal-lani a borzasztó s egészen párisias családi drámát. Min-dig egyformán kezdődött. Az asszony készíti a vacsorát; a gyermekek sürögtek körülötte. Széliden beszélt a nő hozzájuk, főzött, sietett. Hét óra, nyolc óra, — de férje-

A dal.

(Csevegés.)

nem jön. Az idő teltével hangja változott, elfojtott fuldoklása hallatszott s ideges lett. A gyermekek kenyérért s puha ágyért lármáztak és nyafogtak. De Arthur nem jött. Aztán a gyermekeket elaltatta s ő kijött a fa-erkélyre és hallottam a mint mondta:

„Oh a gyalázatos! a gyalázatos!”

A szomszédok hazatérve itt találták s sajnálkoztak felette.

„Ugyan feküdjék le Arthur asszony! Hisz jól tudja, hogy nem jó haza, mivel a fizetés napja van ma.” Erre kezdetét vették a jó tanácsadások és pletykák.

„Helyzetében ezt meg azt tenném! miért nem panaszolja be a főnökének!”

A részvét folytán a fuldoklás hangos zokogásba ment át, de mégis csak ott maradt a faerkélyen várva, remélve. A kapukat bezárták, a sikátor elnémult; de a nő ott maradt a helyén. Egy gondolat töltötte el szívét, lelkét. Panasztolta magamagának keserveit. Házbér hátralékáról, akadékoskodó kereskedőkről, a pékről, ki nem ad többé kenyérért hitelt. Mi lesz, ha ismét pénz nélkül haza kerül! Aztán belefáradt a várakozásba, bement, de nemsokára, midőn azt hitte volna az ember, hogy már vége van mindennek, ismét elkezdett keservesen zokogni az erkélyen. Ott állt ismét. A néma sötétbe meresztette szemeit s nem látott saját szerenestelenségénél egyebet. Egy-két óra tájt, néha később is, ének hallatszott. A hazatérő Arthur volt. Legtöbbször elkísértette magát ajtajáig egy-egy cimborájával. A kapunál habozott még: bejőjön-e? tudta ő, mi vár reá. A lépcsőn felfelé haladva, a nyugvó ház csendje bosszantá, mintha szemrehányás lenne az a csend. Magában fecsgett, megállva minden ajtó előtt: „Jó estét Véber asszony... jó estét Mathien asszony!” S ha nem nyert választ, lármázott, ordított, míg megnyiták az ajtók s a káromlások viszonzottak. Ezt kívánta ő. Mámora éhezett a lármára, veszekedésre. Így feltűzelve nem irtóztott annyira a saját otthonától. Ez az otthon pedig ugyan csak rettentő volt.

„Nyisd ki! én vagyok!”

Hallám a meztelen lábak csoszogását, a gyufadörzsolést, a férj belépését, ki rögtön valami történetet kezdett elbeszélgetni, mely mindig ugyanaz volt: „a pajtásokról, esábitásról; hát hiszen tudod... izé, aki tudod, ott a vasutnál dolgozik...” Az asszony nem is ügyelt rá:

„Hát a pénz?”

„Nincs többé”, mondá Arthur.

„Hazudsz!”

S valóban hazudott. A bor mámorában is, gondolva a hétfői szomjra, félretett néhány garast s ezt akarta neje tőle kicsikarni. Arthur heveskedett.

„De ha mondom neked, hogy mind megittam!” Neje nem is is szólt, megragadta, belesipeszkedett, kikutatta, kiforgatta minden zsebet. Pénz gurult a földre, — az asszony hangos kacajjal vetette rá magát.

„Lám, ugy-e hogy mégis csak van!”

Erre káromkodás és üttegek tompa hangja hallatszott... a részeg férj elégtételt vett a kijátszásért. Egyszer ha neki fogott a verésnek, nem is hagyta abba egyhamar. Ami csak undorító és utálatos van a barriere borniban, az úgy látszott, mind velejébe szállt és kitörni kívánt. A nő ordított, a butorok töredezték, a gyermekek álmukból felriasztva, félelmükben sirtak. Néha közelébe lépett ipja, egy öreg rongyszédő, ki a szomszédságban lakott, de Arthur okosan magára csukta az ajtót, nem akarván magát zavartatni működésében. Ilyenkor a kuleslyukon át fejlődött ki egy-egy párbeszéd:

„Hát neked nem volt elég hét év, te gazember!” kiáltotta az öreg. A részeg büszkén válaszolt:

„Hát igen! hét évig ültem, s aztán? Legalább leróttam a tartozásomat a társadalom iránt; igyekezéssel te is azt leróni!” Azt ő a legtermészetesebbnek tartotta, amit tett: „én loptam, ti becstokatok, most tehát kvittek vagyunk!” De mégis ha az öreg sokáig feszegette e tárgyat, Arthur megunva a dolgot, kinyitotta az ajtót, rárontott az öregre, s vert mindenkit, aki csak útjába került.

Pedig nem is volt rossz ember; néha hasonló kegyetlenkedés után való napon kijózanodott és minthogy nem volt egy árva krajcárja sem, hát otthon töltötte a vasárnapot. Kiültek akkor az erkélyre Véber, Mathien asszony, meg az egész társaság. Arthur adta ily alkalomkor a kelemest, szellemest. Még borizú, de regélyes hangon szavalt el egy-egy eszmefoszlítást, melyet itt-ott felszedett: a munkások jogairól, a törke zsarnokságáról. Neje, ki ugyan még el volt érzékenyede az üttegektől, bámulva tekintett föl reá. Bámulta a többi is. „Oh az az Arthur! ha csak akarna!” Aztán dalt kérte tőle: Ó Beránger „fecskeit” érzékenyen énekelte. A magas háztetők egy kis darabkát az égboltozatnak nem takarták el s mindannyian tele vággyal azon eszményért, melyet ők alkottak maguknak, néztek fel a ragyogó égre.

Mindez persze nem volt akadály arra nézve, hogy jövő szombaton ismét elköltse pénzét Arthur ur, megverje nejét s nem állta ezen érzékenyedés útját annak, hogy a kicsi hajlékban időnkint egy-egy Arthurka szülessen, kik mindnyájan arra várjanak, hogy elérvén atyjok korát, ők is elverhessék keresményüket és — a feleségüket...

— Nos uraim, ez a fajzat akarja kormányozni a világot! Ah a hitványok! mondanák rá az én szomszédaim.

A vándor dala.

Ita: Sio Ferenc.

Nincs se nyugtom, nincs se maradásom,
Örökös már az én vándorlásom;
Valami megmondhatatlan átok
Késett bolyongnom folyton a világot.

S hol megállok ideiglen, néha,
Roskaton, megtörve, alélva...
Mert tovább már lábaim se bírnak...
Akkor látom, az is csak egy sírhant.

Szeretteim vannak ott. S itt van
Mind, ki engem szeretett, a sírban:
Hol is lenne hát megnyugvásom,
Ha csak nem egy ilyen állomáson...

Még a nehézkes német ember is azt mondja, hogy „ki nem szereti a bort, dalt és lányt, bolond marad egész éltén át!” Sőt egyik a legbiresebb költők közül bevallja, hogy kedvesének szép szemére egész sereg hallhatatlan dalt költött, mi csuda tehet, ha dalra gondolva, egész chaosz zúdul fel füleinkben. Hallhatjuk ekkor az ó-korból Anacreont, Ovidot, az újabbakból a troubadurokat, a mult századok hegedűseit, Ossiant, Petrarcát, száz meg száz vaudeville dalt, operette coupletlet, Berangert, tőlünk Himfit, Petőfit, Tóth Kálmánt, Czinka Pannát, Biharit, Lavottát, Patikárust, Egressyt, Erkeit, annyi meg annyi népdalt, egész a négerrek cincogásáig, belevegyül abba minden népfaj, minden nemzet.

A dalokat általában négy részre szoktuk osztályozni. Az első és fő tárgyuk a szerelem, mert ez volt és marad mindig főfoglalkozása az embereknek. A szerelem, mint tudjuk, többféle, egyik a keserő, a másik a boldog, látjuk és halljuk ezt mindenütt és mindennap. A második tárgya a daloknak a bor, melylyel vigan pezseg fel a fiatalság vére, telve örömmel és reménnyel, míg az öregeknél csak vigasztalhat az elfogyott örömkért, de a bornak is meg van a keserű dala, hallottuk ezt Bánkbanban; és ha ilyenkor magasra száll fel a lelkesedés, átmege a dalnok a Főthi dalra, végül Kölcsey himnuszára, és ekkor előtérbe lép harmadik tárgya a dalvilágnak a „Haza” — ezért azután dalolva, énekelve, „sírva vidag a magyar.”

Van még egy negyedik osztály is: ez a gúnydal, ilyet szeret minden politizáló nemzet, mert ha nem bir ellenfelel, legalább megéneklí őt amugy kedve szerint. Ezen négy osztályra alapítva keletkezett nálunk is az a sok ezer dal, mely ephemer, mint a pille; repked és elszáll, de mindig megújul, noha a régiéktől is marad itt-ott egy az utókorra; ismerjük az őt székely dalokat, az újabb kuruc dalgyűjteményt és több eflét.

De el is fejtém, hogy csevegni és nem okoskodni kívántam, és hogy kezdek komoly lenni, pedig ez nem az ördög mestersége, futok attól, mint a tömjéntől, különben ezt a nem ördögök sem szeretik, azért hagyom a komolyságot, nem ugyan az angyaloknak, noha ezek is dalolnak a menyek fényében, hanem inkább az akademikusokra, kik olyanforma szegény emberfélék, a kik egész éltükön át dal nélkül kutatnak és kuporgatnak a mult idők homályában.

Nem is a fenn elisorolt sok mindenféle dalolásról akarok én csevegni, mert azok inkább műdalok és én tulajdonképen csak a népies dalokról szándékoztam homlifelét elcsevegni. Azoknak első fajtát: a szerelmi dalokat nem bántom, azt mindenki ismeri, mindenki tudja honnan és miért erednek oly bőven, találkoznak azokkal uton-utfélen; a bordalt sem bántom, itt van a philloxera, ma-holnap nem is lesz reá szükségünk; a hazafias dalokról sem szólhatok, elment Tisza, itt van Baross, most már nem énekelhetjük Petőfivel „Talpra magyar” meg lesz a „boldog haza”, és a boldogság mindig néma, látjuk ezt a boldog szerelemben még a fülemüléknél is, és így nem marad másról csevegni, mint a régi gúny-versek és panasz dalokról.

A magyarfaj ebben is mindig mester volt, egész foliansokat lehetne arról írni, mily időben, mily gúnyversek és mily gúnydalok repkedtek a magyar világban. Ez egész kis történelem lenne, mert találhatjuk azokat lepton-nyomon, az országgyűlésen, ugy mint a megyei életben, de főleg a paraszt kunyhóban.

Csak keveset hozhatok fel belőlök, hogy maradjon még hely a komédiára is a lapban, azért csak egy-két példányát akarom ezen fajnak mintaképen bemutatni.

Kezdjük vármegyénkkel. Az 1729-ik évi országgyűlésen is fellépett az élni törekvő Bodroghvármegye és követet küldött Pozsonyba, de megjelenésekor azonnal megszólalt a gúnyvers is: „Ninesen székhelye, bizonytalan hite, kétes vármegyéje, idegen a haja, te szegény ember, ki vagy te?” Menjünk tovább. Száz évvel később, ezen század második tizedében, még mindig nagy csend uralkodott az országban; a francia forradalom eszméi leverve, Martinovics és társai lefejezve, elhallgatott az egész magyar világ; egyszerre csak jött a bécsi parancs az öreg Ferenc királytól: „hogy az eddigi „scheinban” fizetett adót ezüstben kell fizetni”, mely másfélnyi emelést foglalt magában és hogy „ennyi meg ennyi katonát kell állítani”; ez mind országgyűlés nélkül történt, efelett az egész vármegyei világ, mint hallatlan sérelem ellen, felzúdult, de jöttek minden oldalról a királyi biztosok és az egész mozgalomnak csakhamar vége szakadt. Ekkor keletkezett az akkori érzelmeket oly hiven tolmácsoló dal:

Nem ugy van már, mint volt rég,
Behorult a magyar ég,
Nem derülhet már végre
Nap, a bus magyar égre.

Most a német parancsol,
Hajtja a ki nem marsol,
Ménkövező szavára,
Tyrannus patensára.

Vérünkkel tettük urnak,
Hazánkban is kiturnak,
A kabinet és Kuffstein név,
Lesz nekünk jutalbér.

Járd most sorra a nemest,
Lelsz közte jót, de hevest,
Esznek, isznak, báloznak,
Sorra bankrotiroznak.

Már a magyar meggyengül,
Mert a magyar Bécsben ül,
A német komédiát
Örzi, nem a hazáját.

Sok ha kamarás lehet,
A kulesformára szert tehet,
Nem gondol nemzetével,
Sem ősi törvényével.

Némely magyar mágnások,
Igazán vásárosok,
Arulják hazájukat,
Hímezik ruhájukat.

Ninesenek már most nagyok,
Kapitányok, hadnagyok,
Mehalt Zrinyi, Nádasdy,
Oda Bethlen s Rákóczy.

De van holmi vásáros —
Naményi báró, már most
Örzője koronánknak,
Arulója hazánknak.

Almásy és Lónyay,
Hazánk több ily fiai
Keresztékert akarnak,
Sirt ázni a magyarnak.

Rákóczy édes vértünk,
Régi híres vezérünk,
Kérd az égbelieket,
Ne hagyjanak bennünket.

Már ennek így kell menni,
Nem lehet segíteni,
Sirasd magyar sorsodat,
Asd meg önön sírodát.

Az erőszakos katonaszállítás, minthogy a nemes, polgár és honoratior akkoriban ment volt, csak a szegény pórnépet sujtotta, ez is elpanaszolta baját a következő régi dalban:

Már mi nálunk verbuválnak kötéllel,
Mefogják a szegénylegényt erővel,
Hátrakötik a két kezét kötéllel,
Ugy kísérik be Kassára fegyverrel.

A gazdagnak öt-hat fiát nem bántják,
A szegénynek ha egy van is elfogják,
Utána megye apja, anyja, siratják,
Kérik pénzért az uraktól, nem adják.

„Eredj haza szegény ember”, azt mondják,
„Neved apró árváidat” hadd hordják,
De megveri az ur Isten idővel,
Ki a szegényt elfogatja erővel.

Az utolsó fajhoz tartoznak a paródiák is, melyek már a későbbi időben keletkeztek és a tréfának szüleményei, ilyen például a paródia Garainak Kont balladájára:

A varroda.

Harmine leány varroda tart,
Férjhez menni mind kész,
Harmine leány közt őt asszony,
Őt főköts vitéz.

Mind szépek ők, mind angyalok,
Mind hü és honleány,
Kebükben nemes szív ver,
Szájukban csalogány.

Egyszerű varrodájukban,
Sort ülnek nyájasan,
Tekintetükben menyország,
Rajtok — krinolin van.

A néma csendbe nem vegyül
Egy sóhaj, avagy szó,
Hallik amint összeperel,
Húsz tüvel, tíz olló.

Végre a csendet megtöri,
Egy köpés barna nő,
Kire a világ ráfogta,
Hogy férfigyűlölő.

„Leányok! ez a férfivilág
Erzéketlen, hideg,
Önző, — szépért, jóért benne
Nem mozdul egy ideg.”

„Kéjhajbászat, anyagiság,
Miért reszket, ló, fut,
Here életből honunknak,
Egy másodperc sem jut!”

„Könyv s más nemes szórakozás
Imelyőg lelkítap,
Többre becsül száz leánynál,
Egy megtöltött pipát.”

„Ívó-, kártya-, tekeasztal,
Nemes versenytere,
Pedig szerény és szük zsebe,
Üressel van tele!”

Szólt és a szép harmine leány
Remegve összenéz,
S a rágalom pirral hinté,
Szép arcuknak havát,

Es a nemes fiatalság
Ellen dobott keztyűt,
Felkapta a harmine leány,
Ragadván harmine tüt.

Szóltak: „Nem asszonyom, nem úgy,
Te köztünk párttót,
Hazug szavad, szúrja szívünk,
Mint vásznunkat a tü.”

„Mert a sértett fiatalság
Ízlésünkre való,
Komoly, nemes, művelt, büszke,
Magyar szavatartó.”

„Ünnepélylyel nyilvánítnak,
Hogy nyelved fulánkja
Együttes jelenlétünkben
Ne bántsa azt soha!”

* * *

A beállott néma csendbe
Beleszólt az óra,
Ötöt ütött, mely rendes jel
Az elosztatóra.

* * *

„Mind szépek ők, mind angyalok,
Mind hü és honleány,
Kebükben nemes szív ver,
Szájukban csalogány!”

Van ilyen hazánkban száz meg száz, de egy szegény ördögtől egyszerre ennyi is elég.

Asmodi.

Felelős szerkesztő:
Dr. BALOGHY ERNŐ,
köz- és váltó-üggyvéd.
Laptulajdonos és kiadó:
BITTERMANN NÁNDOR.
Zombor, Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájából.